ISOCRATIS

ORATIONES DUÆ:

1506/355

1. Ad Demonicum.
2. Ad Nicoclem.

Novâ methodo & apprimè utili, quoad verbum & sensum Latinè redditæ: Græcismis, Phrasibus & Sententiis, in quibus maxima vis rei consistit, locupletatæ: Notis & rationibus quoad loca difficiliora & obscuriora, ita illustratæ, ut facillimè à quovis Græcarum Literarum Studioso intelligi possint.

Editio Tertia aucta & emendata.

Studio & operâ

G. Sylvani Pannonii, Med.

LONDINI.

Sumptibus *Johannis Baker*, apud quem prostant venales in Cœmeterio D. *Pauli.* ad insigne trium columbarum. 1680.

9. Decemb. 1676.

Imprimatur Liber, cui Titulus: Isocratis Orationes duæ, &c.

Henricus Clerk,
Vice-Cancellarius *Oxon.*

Nobiliſſimo Illuſtriſſimoque Heroi,

D.D. JACOBO LANGHAMO.

Equiti Aurato & Baronetto,

Viro incredibili eloquentiâ, doctrinâ, humanitate, pietate, cæteriſque virtutibus præclaro: Domino ſuo benevolentiſſimo, ac omni obſervantiâ in perpetuum colendo, Author S.P.D.

NUllum unquam, Illuſtriſſime Heros, vitium, vel tetrius, vel magis deteſtandum, vel humanæ naturæ alienius eſſe duxi, quàm ingratitudinem animi. Ingratos verò ſemper arbitratus ſum non ſolùm eos, qui beneficus provocati gratiam referre ſtuderent nullam, quod mihi Ferarum ſuperare immanitatem videtur; ſed omnes omnino, qui, ſi quibus in viris aliquam virtutis exuperantiam animadvertiſſent, non eos omni obſervantiâ colere, omnibus modis ornare, omni denique laudum genere celeberrimos efficere contenderent. Nec dubito, quin Deus ter optimus maximus graviter, ut ita dixerim, ferat,

rat, cùm ſui ſimiles, in quibus divinæ ejus naturæ aliqua imago elucet, nullo honore debitò affici videt. Quare non mediocriter ſanè culpandi ſunt ii, qui cognitam alienæ virtutis præſtantiam alto ſemper & iniquo ſilentio tegunt. Cùm autem omnis virtus laudabiles amabileſque facit eos, in quibus eſt, tum ea præcipuè, quæ foras latè patet, totamque ſe ad utilitates alienas extendit ac porrigit. Quo in genere imprimis certè eloquentiam, liberalitatemque ac beneficentiam ponere non dubitamus. Quibus tu, vir nobiliſſime, ita ſemper ac omni ætate tua floruiſti, ut omnium quos mihi unquam nôſſe contigit, famam laudemque ſuperâſſe videaris. Nam ut de tua incredibili eloquentiâ ac latinè loquendi facultate paucis dicam, ita eâ cunctis mortalibus, quos vaſtus hic orbis alit, præſtas, ut facundiſſimus ac eloquentiſſimus quiſque vir, communi jam proverbio *Langhamus* dicatur. Nec immeritò; nam is profectò vir es, ut ſi te quiſpiam cum aliquo viro docto latinè verba facientem audiat, librum te Ciceronis, aut ſcripta Livii ingentis memoriâ recitantem facilè credat. Hinc ergo eſt, vir illuſtriſſime, cùm quis vir eruditione clarus, Peregrinus vel indigena Anglus hanc urbem accedit, eloquentiam tuam non minùs certè, quàm Regina Schebæ ſapientiam Salamonis Iſraelitarum Regis audire deſiderat. Sed quid ultra? Nemo eſt ullibi terrarum ordinis tui vir, qui te unquam libentius gratiam conferret ad juvandos eos, in quibus

bus aliqua cauſa eſt, cur juvari deberent. Equidem, quod ad me attinet, poſtquam tibi pluribus jam abhinc annis, ſtudiorum gratiâ innotuiſſem, tot & tanta in me tua ſemper extiterunt merita, ut ea, nullâ unquam re, nullaque gratiarum actione ſatis compenſare queam. Quare, ut aliqua ſaltem ex parte, quandoquidem ex toto fieri non poteſt, gratum me tibi exhibeam, opus hoc Iſocraticum, tertiâ jam vice, Reipublicæ literariæ gratiâ, à me editum tuo nomini ſubmiſsè dedico conſecroque. Quod ut pro ſingulari tua erga me humanitate grato & benigno accipias animo, te humillimè rogo ac oro, à Deoque T. O. M. omnis bonitatis fonte in hac vita omnem proſperitatem; in altera verò perpetuam fœliçitatem tibi ex animo precor.

Georgius Sylvanus. P. M.

Anno

Anno 1676. *die* 27. *Februar.* Oxonii.

NOS, *quorum Nomina infra ſunt ſubſcripta, duas haſce Iſocratis Orationes, à* Georgio Sylvano Pannonio, *per Metaphraſin & Periphraſin Latinè redditas, Græciſmis, Phraſibus, Sententiis & Notis paſſim exornatas, haud mediocriter, imprimis Ludis Literariis utiles ac profuturas, judicamus, eaſque juvenibus Reipublicæ Literariæ Civibus, in ſtudio Linguæ Græcæ verſari cupientibus, non invitis commendamus.*

Guil. Levinz, *M. D. Coll. D. Johan. Præſes, Græcæ Linguæ Profeſſor Regius.*
Narciſſus Marſh, *S. T. D. Aulæ S. Albani Principalis.*
Richardus Old, *ex Æde Chriſti.*
Chriſtophor. Waſe, *ex A. B. M. U. Jur. Civil.* Oxon. *Bed.*

BRITISH MUSEUM 30 62 SEP

Annò

Anno 1676. *die* 5. *Februar.*
Cantabrigiæ.

NOS *infra ſubſcripti, Librum* Georgii Sylvani Pannonii, *duas Iſocratis Orationes, ad Demonicum & Nicoclem variâ interpretatione Latinâ donatas, Phraſibus & Sententiis locupletatas, notiſque illuſtratas continentem legimus, utilemque ac proficuum Reipublicæ Literariæ exiſtimamus ac judicamus. Proinde eum grato ac libenti animo, teſtimoniis noſtris ornamus, omnibuſque Ludorum Literariorum Magiſtris, ac quibuſvis aliis Linguam Græcam addiſcere cupientibus commendatum habemus.*

R. Cudworth *Coll. Chriſti Mag.*
Tho. Watſon. *S. Th. D. Collegii S. Joh. Socius.*
Henricus Jenkes *Socius Collegii Gonvilli & Caji, & Profeſſor Eloquentiæ in Collegio Greſhamienſi,* Londini.
Thomas Fowler *Collegii Sid. Suſſ. Soc. A. M.*

4°
K

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΡΟΣ

ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

Λόγος παραινετικός.

ISOCRATIS

AD

DEMONICUM

Oratio admonitoria.

Ἐν πολλοῖς μὲν, ὦ Δημόνικε, πολὺ διεστῶτας ἐυρήσομεν τὰς τῶν ἀγαθῶν γνώμας, καὶ τὰς τῶν φαύλων διανοίας· πολὺ δὲ μείζων διαφορὰν οἱ λήψασιν ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις· Οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν· οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι. καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίσθῳ χρόνῳ διέλυσε· τὰς δὲ τῶν ἀγαθῶν φιλίας οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξελέγξειεν.

1. *Metaphraſis ſeu tranſlatio de verbo ad verbum.*

IN multis quidem, ô Demonice, multùm differentes inveniemus & bonorum ſententias, & improborum cogitationes: longè autem maximam differentiam acceperunt in inter ſeſe familiaritatibus, vel in iis, quæ ſunt inter ipſos, conſuetudinibus. Hi ſiquidem amicos præ-

sentes duntaxat honorant; illi verò etiam longè absentes amant. Et improborum quidem conjunctiones breve tempus dissolvit, bonorum verò amicitias nec omne ævum deleverit.

2. *Periphrasis, seu translatio quoad sensum.*

Cùm in multis, ô Demonice, rebus, multùm interesse videamus inter bonorum rationes & improborum cogitationes: tum plurimùm inter sese vitæ consuetudine differunt. Nam alteri amicos, dum præstò sunt, tantùm colunt, alteri etiam longè remotos amant. Ac improborum quidem necessitudines paulo momento pereunt: bonorum verò amicitias nulla unquam oblivio deleverit, nulla unquam vetustas obruere poterit, Cic.

Rationes Expositionis, Græcismi, Phrases & Sententiæ.

1. Ἐν πολλοῖς.) Est Græcismus. Græci enim sæpius ac frequentiùs adjectivis neutris sine substantivorum, ut sunt πρᾶγμα, χρῆμα, &c. adjunctione utuntur, Latini rariùs. Horiùs enim hi dicunt: in multis rebus, quàm more Græcorum, in multis: non quòd hoc modo Latini non dicant, sed quòd rariùs, ac non tam sæpe, quàm Græci, qui rarissimè alio loquuntur modo. 2. πολὺ διεχούσας ἐυρήσομεν τὰς τ̃ τ̃ ἀνθρώπων γνώμας, καὶ τὰς τ̃ φαύλων διανοίας.) Hic διεχούσας Ion. pro διεχηκούσας ponitur loco infinitivi διεχηκέναι. Quia participia verbis inveniendi, sentiendi, &c. addita apud Græcos, ut etiam quandoq; apud Latinos, pro infinitivis usurpantur. Hinc 1. Phrasis. πολὺ διεχούσας ἐυρίσκειν γνώμας καὶ διανοίας. Videre multùm interesse inter rationes & cogitationes. Dicitur hoc imitatione quâdam horum verborum Tullii de natur. Deor. Plurimùm interest inter hoc & illud. Item in Verrem: Vide quantum interfuturum sit inter meam atq; tuam accusationem. 2. Sententia. Αἱ τ̃ ἀνθρώπων γνῶμαι, καὶ αἱ τ̃ φαύλων διάνοιαι πολὺ διεχοῦσι. Bonorum rationes

tiones & improborum cogitationes multùm differunt. Inter bonorum rationes & improborum cogitationes multùm intereſt, magnum diſcrimen eſt. Cic. Ætates noſtræ nihil, aut non fere multùm differunt. Item : Sit hoc diſcrimen inter gratioſos cives atque fortes, &c. 3. πολὺ δὲ μείζονα διαφορὰν εἰλήφασιν. &c.) Hic εἰλήφασιν Atticè ponitur pro communi λαμβάνουσιν. Quia Attici præteritis utuntur pro præſentibus. Hinc. 1. Phraſis πολὺ μείζονα λαμβάνειν διαφοράν. Eſt inſignis Græciſmus. Qui verè & purè latinè non *longè maximam accipere differentiam*, ſed quàm plurimùm differre, vel, plurimùm differre redditur ac dicitur. 1. Quia uſitatum eſt Græcis conjungere nomen & verbum, ut verbo quaſi neglecto, nomen latinè reddendum ſit, quoties hæc forma ſermonis transfundenda eſt ; nam ſi verbum pro verbo reddere velis, inepta erit verſio, & abhorrens à conſuetudine Linguæ Latinæ : ut longè maximam accipere differentiam, nunquam ac nullibi apud probatos dicitur Authores. 2. Quia adjectiva nominalia, in hujuce-modi Phraſeologiis, ſubſtantivis in conſtructione adjuncta explicantur latinè per adverbia, ut hoc loco μείζονα plurimùm, πολὺ μείζονα, quàm plurimùm. Verùm πολὺ *quàm* vel *longè*, facile hic poteſt in latino ſermone, ſine ullo ſenſûs detrimento omitti. 2. Sententia. Οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ φαῦλοι πολὺ μείζονα διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις. Boni & Improbi plurimùm differunt inter ſe vitæ conſuetudine. Dicitur hoc imitatione Ciceronis horum verborum. Multi naturis differunt, voluntate autem ſimiles ſunt inter ſe. Item : Oratores non generibus inter ſe, ſed facultatibus differunt. Aliter. In bonorum & malorum familiaritatibus longè maximum diſcrimen apparet. 4. μὲν & δὲ conjunctiones in oratione mutuò ſe ſequentes. 1. Exponuntur per quidem, autem, verò. 2. Interdum μὲν quidem, in verſione latina omittitur, & tantùm δὲ autem exprimitur : & vice verſâ nonnunquam μὲν quidem exprimitur : δὲ verò negligitur. 3. Aliquando utraque hæc

particula & μὴ & ἢ salvo sententiæ sensu omittitur. 4. Plerumque particulis comparativis efferuntur; ut, ita, quemadmodum, sic. 5. Sæpius his vocibus vertuntur: Et, &, ac inprimis cùm, tum: quando aliquid in oratione generale præcedit, & speciale sequitur, ut in principio hujus orationis. Ἐν πολλοῖς μὲν, &c. generale est & antecedit. πολὺ δὲ μείζω διαφορὰν εἰλήφασιν, &c. speciale est, & sequitur. 6. Phrasis. τιμᾶν τοὺς φίλους, Colere, observare amicos. Sententia. Οἱ φαῦλοι τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσι. Improbi amicos dum adsunt, tantùm colunt. 7. Phrasis. Ἀγαπᾶν τοὺς φίλους. Amare amicos. Sententia. 1. Οἱ σπουδαῖοι τοὺς φίλους κὰν μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι. Boni amicos etiam longè remotos amant. 2. πρέπει τοὺς φίλους ὑ μόνον παρόντας, ἀλλὰ κὰν μακρὰν ἀπόντας ἀγαπᾶν. Decet, æquum est amicos non solùm præsentes; verùm etiam longè remotos amare. 8. Διαλύειν τὰς συνηθείας. Dissolvere conjunctiones, vincula conjunctionis Cic. ad Atticum, Dissolvere societatem. Cic pro. Q. R. Dirimere conjunctionem. Cic. pro Domo. Dirimere societatem Cic. &c. Sententia. Τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγου διαλύει χρόνος. Improborum necessitudines paulo momento pereunt. 9. ἐξαλείφειν τὰς φιλίας. Delere amicitias. N. B. ἂν ἐξαλείφειεν. ἂν hic potentiale, ac non expletivum est, ut deleverit, quasi delere poterit.

Ἡγούμενος ὃν πρέπειν τοὺς δόξης ὀρεγομένους, καὶ παιδείας ἀντιποιεμένους τῶν ἀπαιδεύτων, ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων ἐπιμιμνήσκειν σε τοῦ λόγου δώσειν, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας σημεῖον ἢ τῆς πρὸς Ἰσοκράτικον συνηθείας πρέπει γὰρ τοὺς παῖδας ὅσπερ τῆς οὐσίας, οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς παρ' ἡμῶν κληρονομεῖν. Ὁρῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν, καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον· σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεῦσαι ἄλλους δύναμαι· καὶ σὺ μὲν ἀκούειν φιλοσοφεῖς· ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπαινεῖν.

Metaphraſis.

Exiſtimans igitur decere gloriæ appetentes, & doctrinam capeſſentes bonorum at non malorum eſſe imitatores: miſi tibi hanc orationem munus, argumentum quidem inter nos amicitiæ, ſignum autem cum Hipponico conſuetudinis. Decet enim libros quemadmodùm facultatum, ita etiam amicitiæ paternæ hæredes eſſe. Video autem & fortunam nos adjuvantem, & præſentem occaſionem *nobis* auxiliantem. Nam tu quidem doctrinam expetis, ego autem docere alios aggredior, *conor*. Et tu quidem adhuc philoſopharis; ego verò Philoſophantes corrigo.

Periphraſis.

Quùm igitur iis, qui gloriam expetunt, artibuſque, liberalibus ſtudent, bonos ac non improbos imitandos eſſe arbitrarer, hanc orationem tibi dono miſi, quæ & amicitiæ noſtræ pignus eſſet, & *meæ* cum Hipponico familiaritatis ſignum. Ut enim rei familiaris, ſic & amicitiæ paternæ liberis capienda eſt hæreditas. Ac nobis & fortunam ſuffragari, & ipſum tempus opitulari video. Nam & tu erudiri cupis, & ego in aliis erudiendis elaboro. Tu enim adhuc ſapientiæ ſtudes, ego autem ſapientiæ ſtudioſis me ducem præbeo, viamque commonſtro.

Rationes expoſitionis, Græciſmi, Phraſes & Sententiæ.

1. Ἡγούμενος) *Quùm arbitrarer*, expoſuimus. Quia multis locis Græci participio, quibus Latini ſignificantiùs ac elegantiùs verbo conjunctivo, præcedente cùm vel quùm, utuntur. 2. Phraſis. Ὀρέγεσθαι τῆς δόξης· Expetere gloriam: cupidum eſſe gloriæ: gloriâ duci: laudis ſtudio trahi. Cic. Sententia, ὀρέγεται τοῦ δόξης

δόξης ὀρεγομένους τῆς παιδείαν, ἀλλὰ μὴ τῆς φαύλων εἰ) μιμητάς. Æquum eſt eos, qui gloriâ ducuntur ac laudis ſtudio trahuntur, virorum virtute præſtantium imitatores eſſe. 3. Phraſis. Ἀντιποιεῖσθαι τ παιδείας. Artibus liberalibus ſtudere: ad eruditionem contendere. &c. Sententia, πρέπει τοὺ παιδείας ἀντιποιεμένους τῆς παιδείαν, ἀλλὰ μὴ τῆς φαύλων εἰ) μιμητάς. Par eſt, ut ii, qui eruditionis deſiderio tenentur, viros virtute præſtantes, non autem ſcelere præditos, imitentur. 4. τεκμήριον μὲν τ πρὸς ἡμᾶς φιλίας.) Eſt Græciſmus. *Pignus Amicitiæ noſtræ.* Exponitur etiam, amicitiæ, quæ eſt inter nos, amicitiæ inter nos mutuæ: amicitiæ noſtræ mutuæ. Verùm Tullius Eloquentiæ parens ſemper dicit, *amicitiæ noſtræ*, nec addit, *inter nos* vel *mutuæ*. Proinde πρὸς ἡμᾶς eſt tantùm periphraſis genitivi ἡμῶν. Phraſis. Οὗτος ὁ λόγος τεκμήριόν ὅτι τ πρὸς ἡμᾶς φιλίας. Hæc oratio eſt pignus amicitiæ noſtræ. 5. σημεῖον ἢ τ πρὸς Ἱππόνικον συνηθείας) Hîc ſubintellige pronomen μῆ vel τ ἐμῆς. Eſt Græciſmus. Qui à Latinis rectiſſimè his vocibus effertur: Signum verò *meæ* cum Hipponico familiaritatis: ſignum autem neceſſitudinis, quæ eſt mihi cum Hipponico: non verò *erga*, *in* aut *adversùs* Hipponicum. Quia Romanæ Principes Linguæ vocabula ſocietatis, conjunctionis neceſſitudinis, &c. cum præpoſitione *cum* conjungere ſolent, Cic. Cum quo mihi erant omnes amicitiæ neceſſitudines. Item; Conſuetudines præterea & familiaritates, multæque cum multis res rationeſque contractæ, &c. 6. πρέπει κληρονομεῖν. Hæreditatem decet capere: capienda eſt hæreditas. κληρονομεῖν τ οὐσίας, καὶ τ φιλίας τ πατρικῆς. Hæreditatem capere rei familiaris & amicitiæ paternæ, 7. Ἡ τύχη συλλαμβάνει ἡμῖν. Fortuna ſuffragatur nobis. Cic. Fortunâ ſuffragante videris res maximas conſecutus. Hîc ſuffragante, idem valet, quòd favente. 8. Ὁ καιρὸς ἡμῶν συναγωνιζόμενός ὅτι, vel συναγωνίζεται. Tempus nobis opitulatur. Item, ut Cicero paſſim loquitur: Occaſio

nobis

nobis datur: opportunitas aut tempus offertur: tempore admonemur, excitamur. 9. ὀφείλειν τ παιδίας. Cupere erudiri: eruditionis cupidum esse: liberaliter doctrinâ institui velle. Cic. 10. ἐπιχειρεῖν ἄλλους παιδεύειν. In aliis erudiendis laborare: aliis eruditione imbuendis operam dare. 11. ἐπιτροθῦν τοὺ φιλοσοφοῦντας. Sapientiæ studiosis ducem se præbere, viam commonstrare: operam dare: ad sapientiam contendentium studia adjuvare; ut passim è Tullio & aliis Authoribus probatis colligere licet.

Ὅσοι μὲν ὖν πρὸς τοὺ ἑαυτῶν φίλους, τοὺ προτρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲ ἔργον ὑπομένουσιν, ἐ μὴν ἀλλὰ τὸ κράτιστον τ φιλοσοφίας διατείνουσιν. Ὅσοι δ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται μὴ δι' ὧν τινὰ δεινότητα τινὰ ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ ἦθ ὑπων ἤδη παιδεῖοι πεφυκέναι δόξουσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκείνων τοὺ ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, ὅσον οἱ μὲ ὅτι λόγον παρακαλοῦσιν, οἱ δ καὶ τ ὅπον αὐτῶν ἐπιτροθοῦσι. *Metaphrasis.* Quicunque igitur ad sui ipsorum amicos adhortatorias orationes conscribunt, pulchrum quidem opus suscipiunt: non tamen circa sanè præstantissimum Philosophiæ versantur. Qui autem junioribus introducunt, *præcipiunt*,, non per quæ vim in orationibus exercebunt, sed ut morum consuetudines boni fuisse videantur: tanto magis illis audientes juvant, quantùm illi quidem ad orationem tantùm adhortantur, hi verò etiam morem eorum corrigunt. *Periphrasis.* Quamvis autem ii, qui ad amicos suos exhortationes scribunt, rem certè præclaram suscipiunt, non tamen in præstantissima sapientiæ studii parte versantur. Qui verò adolescentibus tradunt ea, quorum subsidio non facultatem dicendi exerceant, sed optimis ac honestis imbuantur moribus, eò plus quàm illi, fructûs adferunt auditoribus: quòd alteri ad eruditionem duntaxat verborum hortentur, alteri etiam mores eorum emendent.

Rationes

Rationes Expoſit. Græciſmi, Phraſes, Sententiæ.

1. Phraſis. συγγεάφειν τὸν προτρεπτικὸς λόγους. Scribere exhortationes. Item, cohortari oratione & unâ voce, adhortari, cohortari. 2. ἐπιχειρεῖν καλὸν ἔργον. Suſcipere rem præclaram. 3. διατείβειν περὶ τὸ κράτιστον τ φιλοσοφίας. Subintellige ſubſtantivum μέρ. Eſt Græciſmus. Frequentiſſimè enim ac fere ſemper Græci adjectivis neutris, ſubſtantivis eorum commodis non expreſsè ſed implicitè poſitis, elegantiæ & brevitatis causâ utuntur. Verſari circa præſtantiſſimum Philoſophiæ. Pro: verſari circa præſtantiſſimam Philoſophiæ partem. Verùm eruditiores ac politiores viri loquuntur: Verſari in præſtantiſſima Philoſophiæ vel ſapientiæ ſtudii parte. Quare præpoſitio περὶ cum ſuo accuſativo non minùs elegantèr quàm ſæpe, in præpoſitionem *in* & *ablativum* apud Latinos vertitur. 4. Ὅσοι δ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται, μὴ δι' ὧν, &c.) Hic poſt verbum εἰσηγοῦνται ſubintellige pronomen ἐκεῖνα vel αὐτὰ vel ταῦτα, Quia relativum apud Græcos ſæpe ponitur ſine ſuo antecedente per ellipſin. 5. ἀσκεῖν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις, (ſubintellige ἕξιν. Eſt Græciſmus inſignis, in quo duo præcipue adoleſcentibus ſunt obſervanda. 1. Articulus poſterior τὴν revocat antecedens δεινότητα, & vim habet exponentis. 2. Idem articulus poſterior τὴν innuit hic ſubintelligi participium ἔσαν. Quia articulus ſine ſuo caſu, præpoſitioni ſuum caſum habenti præfixus, vult commodum aliquod ſubintelligi participium. Verba igitur Græca hoc modo erunt exponenda: Exercere facultatem, quæ in verbis eſt vel conſiſtit. At verbis Tullii eloquentiæ Parentis ita hæc exprimuntur. Exercere facultatem dicendi, eloquentiam: exercere ſe in dicendo, verſari in exercitatione dicendi: verſari in ſtudio eloquentiæ. 6. ἀλλ' ὅπως τὰ ἧς ὅπων ἤδη ἀπεδεδοι πεφυκέναι δόξει.) Hic plures Græciſmi occurrunt. 1. ὅπως δόξει.

Ut

Ut videbuntur, quod Latini, *ut videantur*, per præsens conjunctivi, non per futurum indicativi more Græcorum exprimunt. Nam *ut* conjunctio causalis apud Latinos semper conjunctivum postulat. 2. σωφρόνως τὰ ἦθη ἔχειν. Hic subintellige χρῆ. Hanc laudandi formam Latini usitatè non per accusativum more Græcorum, boni mores, vel quoad mores, &c. efferunt, sed ablativo suo, quo Græci carent, eleganter exprimunt: ut: Bonis moribus, optimis vel honestis moribus. 3. τὰ ἤθη ἔχειν. Unicâ voce, *mores* exprimimus. Solent enim Græci nomina similia sæpe plura componere, quæ Latinis uno tantùm sæpius usitatum est reddere. 4. πεφυκέναι δέχεσθαι, nati esse, fuisse, præditi esse, imbui videantur, pro uno verbo, *sint*, imbuantur accipitur: nam verbum δοκέω variis infiniti modi verbis tanquam auxiliare copiæ gratiâ apud Græcos jungitur, quo Latini quasi prorsus ac penitus neglecto, alterum in eodem modo, persona & numero, quo verbum auxiliare exprimi debebat, commodissimè efferunt. *Phrasis.* 1. σωφρόνων πεφυκέναι τὰ ἤθη ἔχειν. Honestis imbutum esse moribus. Optimis præditum esse moribus. 2. Ὁ νέος τὰ ἤθη ἔχει σωφρονῶς. Adolescens optimis imbutus moribus. Adolescens singulari bonitate & modestiâ præditus. 7. ὠφελεῖν τοὺς ἀκούοντας. Prodesse vel fructum afferre auditoribus. 8. παρακελεύειν τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ λόγον. Hortari auditores ad eruditionem verborum; ad studium eloquentiæ. Sententia. Ὀλίγον ὠφελοῦσι τοὺς ἀκούοντας, οἱ ἐπὶ λόγον μόνον παρακελεύονται. Parum utilitatis afferunt auditoribus, qui ad verborum tantummodò eruditionem hortantur. 9. ἐπανορθοῦν τὰ ἤθη. corrigere, emendare mores: item, consuetudinem vitiosam & corruptam emendare. Cic. de Clar. Orator. Sententia. Πλείονα ὠφελοῦσι τοὺς ἀκούοντας, οἱ οὐ μόνον ἐπὶ λόγον παρακελεύονται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἤθη αὐτῶν ἐπανορθοῦσι. Plurimùm prosunt auditoribus, qui eos non solùm ad stu-

dium eloquentiæ hortantur; verùm etiam vitiosam corruptamque eorum consuetudinem emendant.

Διὸ οὐκ ἡμεῖς τὴν ὄφελησιν ἐρέντες, ἀλλὰ παραίνεσιν γράφαντες, μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ἀρέγεσθαι, καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι, καὶ τοῖς ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν, καὶ πῶς ἂν ἄριστα βίον οἰκονομεῖν. Ὅσοι γὰρ τὸν βίον τοῦτον τὸν ὁδὸν ἐπεξῆλθον, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφίκεσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν, ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον, οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. Κάλλους μὲν γὰρ ἡ χρόνος ἀναλώσει, ἡ νόσος ἐμάρανε· πλοῦτος ἢ κακίας μᾶλλον ἢ κλοπαὶ γαζίας παρασκευάζουσι, ὅταν ἢ τὰς ἡδονὰς τοῦ νέου παρακαλῶσι. Ῥώμη μὲν, μὴ μετὰ φρονήσεως ὠφέλησεν, ἀνδρὶ δὲ ταύτης πλείω τοῦ ἔχοντος ἔβλαψε· καὶ τὰ μὲν σώματα ἡμῖν ἀσκήσαντων ἐκόσμησεν, ἡμῶν δὲ τὰ ψυχῆς ὀλιγωρίας ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις ὅτις ἂν ἀκεραίοις ἐν τοῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει· πλούτου δὲ χρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὐγενείας ἐστί. τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθεστῶσα· τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ ἀφαιρέσεως ὑπομένουσα· καὶ τὰ μὲν ὄχλον φόνον, τὰ δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη. *Metaphrasis.* Quapropter nos non adhortationem invenientes, sed præceptionem scribentes, futuri sumus tibi consulere, quæ oportet juniores expetere, & quibus operibus abstinere, & qualibus quibusdam hominibus uti, & quomodò suam vitam administrare. Quicunque enim vitæ hanc viam profecti sunt, hi soli ad virtutem pervenire verè potuerunt, quâ nulla possessio neque honestior, neque firmior est. Nam formam quidem aut tempus consumpsit, aut morbus obscuravit, opulentia verò pravitatis potiùs, quàm probitatis ministra est: facultatem quidem ignaviæ parans, ad voluptatem autem juvenes adhortatis. Robur verò cum prudentia quidem profuit, sine autem ea plura, *plus* habentes læsit: & corpora quidem exercentium ornavit; animi verò curationes, obscuravit. At virtutis possessio quibus incorruptè in animis unà accreverit, sola quidem unà senescit: opulentia verò

verò potior, utilior autem nobilitate est: ea quidem, quæ aliis impossibilia sunt, possibilia constituens, illa verò, quæ multitudini sunt terribilia; audacter sustinens: & ignaviam q idem dedecus, laborem verò laudem existimans.

Periphrasis. Nos igitur non arreptâ hortatione, sed conscriptâ præceptione tibi consulturi sumus, quæ res adolescentibus expetendæ, quæve facta fugienda sint, & quorum hominum consuetudine uti, & qu› pacto vitam instituere debeant. Nam qui hoc vitæ quasi iter ingressi sunt, hi soli verè virtutis compotes fieri potuerunt, quâ nulla possessio neque splendidior est, neque constantior. Nam forma quidem aut ætate consumitur, aut morbo defloresçit: divitiæ verò vitiorum magis, quàm virtutis ministræ sunt: cùm quòd ignaviæ facultatem offerant, tum quòd adolescentes ad voluptates invitent. Jam vires corporis cum prudentia conjunctæ sanè prosunt, sed sine hac plùs iis ipsis, penes quos sunt, nocent. Et ut vires corporibus pugilum ornamento sunt; sic mentis curationi caliginem quandam & tenebras obducunt. Virtus autem in quorum animis sincerè unà cum ætate accreverit, vel in quorum mentibus à pueris verè consedit, sola in senectute non deserit, & opibus præstantior, & nobilitate utilior. Nam quæ alii efficere non possunt, ea facit, ut obtineri possint. Quæ multitudini horrenda videntur magno animo subit: desidiam in vitio ponit, laborem verò laudi *sibi* ducit.

Rationes expositionis, Græcismi, Phrases, & Sententiæ.

1. Δυσφ ἡμεῖς ὑ φθάνοντ᾽ ἐξύντες, ἀλλὰ μεχρι νῦν χάσκοντες) Est Græcismus in aoristis *ἐξύντες* & *χάσκοντες*, quos Latini, cùm præteritis participii activæ vocis careant, variis modis exponere solent. 1. Per præsens participii, ut invenientes & scribentes;

bentes; ſed id faciunt minùs propriè, minuſque eleganter, ut cuique probatos Linguæ Latinæ authores legenti conſtat. 2. Per periphraſin, ſumentes relativ. qui, & verbum præteriti temporis; ut, Proinde nos, qui non hortationem arripuimus, ſed præceptionem ſcripſimus, &c. 3. Per gerundium in do: ut, Nos igitur non hortationem arripiendo, ſed præceptionem ſcribendo. 4. Per particulas cùm vel quùm, quando, &c. & per verbum ſubjunctivum; ut, Nos igitur, cùm non hortationem arripuerimus, ſed præceptionem conſcripſerimus. 5. Per duos ablativos per conſequentiam abſque conjunctione poſitos, alterum participii paſſivi, alterum nominis ſubſtantivi; ut, Nos igitur non arreptâ hortatione, ſed conſcriptâ præceptione. Hoc certè Latini elegantiſſimè faciunt, Tulliumque eloquentiæ parentem imitantur. Is enim, ut alia omittam loca, de Finibus ſic loquitur. Niſi fortè hic ſermone aliquo arrepto, pro mandatis abuſus eſt. Hinc Phraſis. 1. *διείσκειν προτροπήν.* Arripere vel excogitare hortationem, exhortationem, adhortationem: item, uno verbo, hortari, exhortari, adhortari. 2. *γράφειν παραίνεσιν.* Scribere præceptionem, præcipere ſcriptis: præcipere oratione ſcriptâ. Item, uno verbo, præcipere. 2. *μέλλομέν σοι συμβουλεύειν.*) Eſt Græciſmus. Qui rectè ac verè à Latinis non *futuri ſumus tibi conſultre*, cùm hoc à Romano loquendi modo abhorreat, ſed *conſulturi ſumus tibi*, exponitur. Quia *μέλλω* Græcis eſt verbum, quod aliis infinitivi modi verbis additum Latinè non redditur, ſed verbum infinitivum ei adjunctum, ſi fuerit activum aut activæ ſignificationis in futurum participii in rus; ſi verò fuerit paſſivum, in participium in dus, addito vel ſubintellecto verbo ſubſtantivo, *ſum*, plerumque commutatur, vel per futurum indicativi exprimitur. 3. *χρὴ ὀρέγεσθαι.* Oportet expetere: expetendum eſt. *Συμβουλεύειν τοῖς νεωτέροις (ſcil. ἐκεῖνα) ἃ χρὴ αὐτοὺς ὀρέγεσθαι.* Conſilium dare adoleſcentibus de iis, quæ ipſos oporteat expetere

vel

vel quæ ipſis expetenda ſunt. 4. χρὴ ἀπέχεσθαι. Oportet fugere, vitare, declinare: vel fugiendum, vitandum, declinandum eſt. Συμβουλεύειν τοῖς νεωτέροις, πάντων ἔργων χρὴ αὐτοὺς ἀπέχεσθαι. Conſilium dare adoleſcentibus, quæ facta ipſis fugienda ſint. 5. ὁμιλεῖν τινι. Verſari cum aliquo. Cic. Familiarem eſſe alicui. Cic. Συμβουλεύειν τοῖς νεωτέροις, ποίοις τισὶν ἀνθρώποις χρὴ αὐτοὺς ὁμιλεῖν. Conſilium dare adoleſcentibus, quibus cum hominibus eos oporteat verſari: quorum hominum conſuetudine iis ſit utendum, *N. B.* ποίοις τισὶν ἀνθρώποις, &c. Eſt Græciſmus, ac in ſpecie Atticiſmus. Τὶς enim Attici frequentiſſimè vocibus qualitatis, ποῖος, ποιὸς, οἷος, τοιοῦτος ſeu τοιόσδε· & quantitatis, πόσος, ποσὸς· item πολὺς & ὀλίγος, nec non μακρὸς, μέγας, μικρός. Quin etiam adjectivis aliud ſignificationis genus habentibus per pleonaſmum adjiciunt. 6. οἰκονομεῖν τὸν βίον. Inſtituere vitam. Terent. in Andria. 7. προδέδται τῷ βίῳ ταύτην τὴν ὁδόν. Hoc iter vitæ ingredi: hoc pacto vitam inſtituere: Ita vivere. 8. ἐφικέσθαι τῆς ἀρετῆς. Idem eſt, quod ἥκειν ἐπὶ τὴν ἀρετήν. *Ad virtutem venire.* Virtutem conſequi: virtutis compotem eſſe. 9. Τὸ κάλλος ἀναλίσκει χρόνος. Forma ætate conſumitur, ſenio conficitur. Nota. ἀναλίσκει hic Atticè ponitur pro ἀναλίσκεται. Nam Attici pro præſentibus utuntur indefinitis. 10. τὸ κάλλος ἐμάρανε (pro μάρανται) νόσος. Forma corporis morbo defloreſcit. 11. παρασκευάζειν τῇ ῥᾳθυμίᾳ ἐξουσίαν. Offerre facultatem: dare occaſionem ignaviæ. Sententia. Ὁ πλοῦτος τῇ ῥᾳθυμίᾳ ἐξουσίαν παρασκευάζων ἔοικε, vel παρασκευάζει. Divitiæ facultatem ignaviæ offerunt: vitam otio torpentem reddunt. 12. παρακαλεῖν ἐπὶ τὰς ἡδονάς. Invitare ad voluptates. Sententia. Ὁ πλοῦτος τοὺς νέους ἐπὶ τὰς ἡδονὰς παρακαλῶν ἔοικε, vel παρακαλεῖ. Divitiæ adoleſcentes invitant ad voluptates. 13. ἔχειν ῥώμην. Habere vires. Pollere robore. 14. βλάπτειν τοὺς ἐν ῥώμῃ ἔχοντας. Nocere iis, qui viribus valent. Sententia. Ἡ ῥώμη ἄνδρὶ ἐν φρονήσει τοὺς ἔχοντας

τας ἔβλαψε, vel βλάπτει. Vires corporis absque prudentia iis, penes quos sunt, nocent. Nota. πλείω (pro πλείονα) βλάπτειν. Plùs nocere, ladere, obesse. 15. Κοσμεῖν τὰ σώματα. Ornare corpora. Senten. Ἡ ῥώμη τὰ σώματα τῆς ἀσκούντων κοσμεῖ, Corpora pugilum vires ornant. 16. ὀπιστοτεῖν τὴν τ ψυχῆς ἐπιμελείας. Tenebras obducere curationi mentis. Obscurare animi studia. Sentent. Ἡ ῥώμη τὴν τ ψυχῆς ἐπιμελείας ὀπιστοτεῖ. Vires corporis animi studia obscurant. 17. τὰ ἀδύνατα δυνατὰ καθιστάναι. Impossibilia reddere possibilia. 18. ὑποφέρειν θαρσαλέως τὰ φοβερά. Magno subire animo ea, quæ videntur, horrenda. Sentent. 1. Ἡ ἀρετὴ τὰ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσαλέως ὑποφέρει. Virtus ea, quæ populo videntur formidanda, forti sustinet animo. 2. ἀδύνατον ἀνθρώπῳ ἄνδρι τ ἀρετῆς τὰ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσαλέως ὑποφέρειν. Fieri non potest, ut homo virtute destitutus fortiter ferat ea, quæ vulgo sunt terribilia. 19. Ὄκνον ἡγεῖσθαι νόσον. Desidiam in vitio ponere. Sentent. ἡ ἀρετὴ τ ὄκνον ἡγεῖται νόσον. Virtus desidiam in vitio ponit. 2. τ πόνον ἡγεῖσθαι ἔπαινον. Laborem *sibi* laudi ducere. Sentent. Ἡ ἀρετὴ τ πόνον ἡγεῖται ἔπαινον. Virtus laborem laudi sibi ducit.

Ῥᾴδιον δὴ τοῦτο καταμαθεῖν ὄζιν ἔκ τ περὶ Ἡρακλέους ἄθλων, καὶ Θησέως ἔργων, ὅτις ἡ περὶ ὄπων ἀρετὴ πολλοῦτον εὐδοξίας χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπίβαλεν, ὥστε μηδὲ τ ἅπαντα χρόνον δυνάσται πολλῷ ἐμπιπτοντας περὶ μείνοις πεπραγμένοις. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν παίδων παιδιὰς ἀναμνησθεὶς, οἰκεῖον καὶ καλὸν ἔξεις φθέγγεσθαι περὶ τ ἐμοῦ λεγομένων. Οὐδὲ γὰρ ἀλιγωρῶν τ ἀρετῆς, οὐδὲ ῥᾳθυμῶν ἀπέλιπεν τ Σίον. ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. Οὐδὲ τ πλοῦτον παρακαίρως ἠγάπα· ἀλλ' ἀπέλαυε μὲν περὶ παρόντων ἀγαθῶν ὡς δοτὸς, ἐπεμελεῖτο δὲ περὶ ἀπόντων ὡς κτητοῦ. Οὐδὲ ταπεινῶς διῴκει τ ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλοκάλως τ καὶ μεγαλοπρεπῶς, καὶ τοῖς φίλοις κοινὸς, καὶ μᾶλλον

μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν ἀπεδάζοντας, ἢ τοὺς τῇ ἡδονῇ προσκόπτοντας. Ἠγεῖτο γὰρ εἰ πρὸς ἀρετὴν πλεῖστῳ χρείπω φύσιν νόμῳ, καὶ ὅπου ἡδονὴ, καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης. Ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα. Ἀλλὰ τὸ μὲ ἀκριβὲς αὐτῆς ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν. *Metaphrasis.* Facilè autem hoc discere est, æque Herculis certaminibus, & Thesei operibus, quibus morum virtus tantam gloriæ notam factis adjecit, ut neque omne tempus possit oblivionem inducere illis factorum, *gestorum.* Atque adeo etiam Patris instituta recordatus domesticum & pulchrum habebis exemplum à me dictorum. Neque enim contemnens virtutem, neque ignaviæ deditus exegit vitam: sed corpus quidem laboribus exercebat, animo verò pericula sustinebat: Neque divitias intempestivè amabat, sed fruebatur quidem præsentibus bonis ut mortalis, curabat verò sua ut immortalis. Neque humiliter instituebat sui ipsius vitam, sed eleganſque erat, & magnificus, & amicis communis, & magis admirabatur circa ipsum, *se* studentes, quàm genere propinquos. Existimabat enim esse ad sodalitatem multò præstantiorem naturam lege, & mores genere, & voluntatem necessitate. Defecerit autem nos omne tempus, si omnes illius actiones enumeraverimus: sed accuratam rationem quidem ipsarum in aliis temporibus declarabimus. *Periphrasis.* Hoc autem facilè tum è certaminibus Herculis, tum è Thesei præclaris operibus perspici potest: quorum factis normâ virtutis directi mores, tantum gloriæ decus impresserunt, ut nulla secula res eorum gestas oblivione delere possint. Atque adeò, si quod Patris tui vitæ institutum fuerit, recorderis, domesticum & illustre habebis exemplum eorum, quæ à me dicuntur. Nec enim exegit ætatem, ut vel virtutem negligeret, vel ignaviæ sese dederet: sed & corpus laboribus exercuit, & animum ad pericula paratum habuit. Neque pecuniam supra modum amavit: sed & bonis suis usus est, ut mortalis, & rem

familiarem curavit ut immortalis. Neque verò vitam abjectè instituit, sed & splendidus fuit, & magnificus, & benignus in amicos, ac sui studiosos pluris fecit, quàm genere sibi propinquos. Judicabat enim ad amicitiam constituendam plus virium esse in natura, quàm in lege, in moribus quàm in genere, in voluntate quàm in necessitate.

Rationes expositi. Græcismi, Phrases & Sententiæ.

1. Ῥᾴδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἔστιν) Hoc Latini duobus imprimis eleganter exprimere solent modis. 1. Facilè autem hoc discì, *perspici* potest, Quia infinitivi Græcorum activi cum adjectivis facultatem significantibus constructi eleganter sæpe mutantur apud Latinos in infinitivos passivos, & verbum δύναμαι per potest exprimitur. 2. Hoc autem facile est cognitu. Quia infinitivi Græci etiam supinorum vim habent apud Latinos; ita, ut ubi Latini utuntur adjectivo, & supino posteriori, ibi Græci utantur infinitivo cum adjectivo. 2. Οἷς ἡ ἀρετὴ, &c.) Est antiptôsis dativi pro genitivo ὧν, quâ Græci ac imprimis Attici sæpissime utuntur, Latini non item. 3. Ἡ ἀρετὴ ἦθος ἔστιν. Virtus morum. Sed Latini possunt esse contenti alterâ voce, *mores*: quamvis id variis per periphrasin exprimatur modis: ut, Virtutis normâ directi mores: ad regulam virtutis exacti mores, &c. 4. ὑπερβάλλειν πλῆκτον εὐδοξίας χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις. Tantum gloriæ decus imprimere factis. Tanta, tam insignia, tamque præclara laudis gloriæque monumenta parare factis. 5. ἐμποιεῖν λήθην τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων. Inducere oblivionem rerum ab illis gestarum, oblivione delere res eorum gestas, vel memoriam rerum ab iis gestarum. Nota. Dativus ἐκείνοις ponitur hîc loco genitivi & præpositionis, ὑπ' ἐκείνων. 6. ὥστε μηδὲ τὰ ἅπαντα χρόνον δυνάσθαι λήθην ἐμποιῆσαι.) ὥστε, ut, construitur hîc cum infinitivo δύνασθαι, qui per conjunctivum Latinè effertur. Nam ut causalis apud

Latinos

Latinos Conjunctivum amat: accusativus verò, ἢ ἅπαντα χρόνον nominativi vim habet. 7. ἀναμιμνήσκειν τὰς τῶν πατρὸς πραξήσεις. Recordari Patris vitæ institutum. Revocare in memoriam, quomodò pater vitam instituit. 8. Οἰκεῖον καὶ καλὸν ἔχειν παράδειγμα. Domesticum ac præclarum habere exemplum. 9. Ὀλιγωρεῖν τῆς ἀρετῆς. Contemnere, negligere virtutem. 10. Διατελεῖν τὸν βίον. Exigere ætatem. Transigere vitam. Salust. Ῥᾳθυμῶς διετέλεσεν τὸν βίον. Ita vitam exegit, ut ignaviæ sese dederit. In otio vixit. Cic. Otiosam ætatem & quietam sine labore & contentione animi traduxit. Cic. Vitam silentio transegit. Salust. de Bell. Catil. 11. γυμνάζειν τὸ σῶμα τοῖς πόνοις. Exercere corpus laboribus. 12. ὑπομένειν τῇ ψυχῇ τοὺς κινδύνους. Sustinere animo pericula. Habere animum ad pericula paratum. 13. ἀγαπᾶν τὸν πλοῦτον ὑπερφυῶς. Amare divitias supra modum. 14. ἀπολαύειν τῶν παρόντων ἀγαθῶν. Uti præsentibus bonis. 15. Θησαυρίζειν τῶν ὑπαρχόντων scil. ἀγαθῶν. Curare rem familiarem. Tueri, conservare parta. Nota. 1. Per τὰ παρόντα author hìc videtur significare ea bona, quæ non sunt durabilia, sed citò peritura. Per τὰ ὑπάρχοντα, verò ea bona, quæ sunt magis firma & constantia. 2. τὰ παρόντα, τὰ ὑπάρχοντα, τὰ ὄντα, scil. ἀγαθὰ, ἡ οὐσία, ἡ ὑπάρχουσα οὐσία, ἡ ὕπαρξις apud Authores vix differunt, sed synonyma sunt tantùm. Latinis significant, bona, facultates, possessiones, divitias, rem familiarem, &c. 16. ταπεινῶς διοικεῖν τὸν βίον. Abjectè vitam instituere: sordidum esse. Sordidè vivere. 17. φιλόκαλον εἶναι. Splendidum esse. Studiosum esse honesti cultûs vel honestatis. Cic. in Thusculan. 18. μεγαλοπρεπῆ εἶναι. Magnificum esse. 19. Κοινὸν εἶναι πᾶσι φίλοις. Benignum esse in amicos. Cum amicis omnia communicare. 20. σπουδάζειν περί τινα. Sudiosum, amantem esse alicujus. Cic. ad Tyron. Varronem tum amantissimum cognovi, tum etiam valde studiosum tui. 21. Θαυμάζειν τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδάζοντας. Magnifa-

cere ſui ſtudioſos. Nota. αὐτὸν hic pro ἑαυτὸν ponitur. Nam relativum αὐτὸς reciprocè ponitur more Attico. 24. προσήκειν τινὶ τῷ γένει. Propinquum eſſe alicui genere. Cognatione aliquem attingere. Θαυμάζειν τοὺς τῷ γένει προσήκοντας. Colere propinquos genere. 25. Ἡ φύσις πολλῷ κρείττων πρὸς ἐταιρείαν ἐστὶ τῶν νόμων. Natura longè plus valet ad amicitiam inter homines jungendam, quàm leges. 36. καταριθμεῖν πάσας τινὸς πράξεις. Enumerare omnes alicujus actiones. 27. Δηλοῦν τὸ ἀκριβὲς (pro τὴν ἀκρίβειαν) τῆς πράξεως. Explicare accuratam actionum rationem. Accuratiùs explicare actiones, vel agere de actionibus.

Δεῖγμα δὲ τῆς Ἱππωνίκου φύσεως νῦν προφέρομεν, πρὸς ὃν δεῖ ζῆν σε ὥσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν ἐκείνου ὄντα ἡγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς γιόμενον. Αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀσκεῖν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς τῶν γονέων. Ἡγοῦ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν ὅτου προσήκειν ὀλίγου τοῦ ἀνταγωνιστὴς δοκεῖν, ὅς σοι σκοτεῖν, ὅπως ἐφάμιλλος γενήσῃ τοῖς τῶν παίδων ὑπηρεσίαμασιν. Οὕτω δὲ τὸν γνώμιμον ἀδύνατον διατεθῆναι τῶν μὲν πολλῶν καὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων πεπληρωμένον. Τὰ μὲν σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις· ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς ἀγαθοῖς λόγοις αὔξεται πέφυκε. Διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι συντόμως ὑποδεῖξαι, εἴ τι ἂν μοι δοκοίης ὑπηρεσιῶν πλεῖον πρὸς ἀρετὴν ὀφείλειν, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι. *Metaphraſis.* Specimen autem Hipponici naturæ nunc protulimus, ad quod oportet vivere te tanquam ad exemplum, legem quidem illius mores arbitrantem, imitatorem autem & æmulatorem paternæ virtutis factum, *exiſtentem.* Turpe enim pictores quidem effingere pulchra animalium: liberos autem non imitari bonos parentum. Ducito autem nulli pugilum ſic convenire contra adverſarios exercere, ut tibi circumſpicere, ut par fias patris ſtudiis. Sic autem animum impoſſibile affectum eſſe eum, qui non multis & pulchris auditioni-

bus

bus repletus est. Etenim corpora moderatis laboribus, animus autem honestis sermonibus augeri consuevit. Quapropter ego tibi conabor breviter subjicere, per quæ mihi videaris studia plurimùm ad virtutem addidisse, & apud alios omnes homines bene audiisse. *Periphras.* Nunc speciem Hipponici naturæ exhibuimus, quod tanquam exemplar in vita degenda propositum tibi esse debet, ut mores illius pro legibus habeas, & paternæ virtutis imitator ac æmulus existas. Nam cùm pictores pulchras exprimant animantes, turpe fuerit liberis parentes virtute præstantes non imitari. Quare persuasum habe, nulli pugili tantam præparationem esse adhibendam contra suos adversarios, quàm tibi curandum sit, ut in hoc laudis certamine sis patri tuo par. Nequaquam autem fieri potest, ut quisquam hoc suum inducat in animum, nî multis & bonis præceptis fuerit refertus. Nam ut corpora moderatis laboribus; sic mens honestâ doctrinâ augeri solet. Ego itaque paucis te conabor monere, quibus studiis maximos in virtute progressus facturus, & ab aliis omnibus hominibus laudem ac gloriam consecuturus esse videaris.

Rat. exposit. Græcismi, Phrases, &c.

1. Ἐκφέρειν vel ἐξενεγκεῖν δεῖγμα τῆς φύσεως. Exhibere specimen naturæ. 2. Ζῆν πρός τι ὥσπερ πρὸς ὑπόδειγμα. Proponere sibi aliquid, imitari aliquid in vita degenda tanquam exemplar. 3. ἡγεῖσθαι νόμον τὰ ἐκείνου ἤθη. Mores illius pro legibus habere. 4. μιμητὴν καὶ ζηλωτὴν γίνεσθαι τῆς παρὰ πατρὸς ἀρετῆς. Imitari paternam virtutem. 5. ἀντιστρέφειν τὰ καλὰ τῆς ζωῆς pro τὰ καλὰ ζῶα. Est Atticismus. Attice enim substantivum adjectivo ut plurimum, non respondet casu, sed eleganter permutatur genitivo plurali, qui plerumque vestitus est articulo. Exprimere pulchras animantes. 6. μιμεῖσθαι τοὺς ἀπογόνους τῆς γονέων, pro

τοὺς σπουδαίους γονέας. Imitari parentes virtute præstantes. Sententia. Αἰσχρὸν τοὺς παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους περὶ γονέων. Turpe est liberis Parentes virtute præstantes non imitari. Nota. τὸ μιμεῖσθαι καὶ τὸ ζηλοῦν Græci Grammatici sic distinguunt, ut τὸ μιμεῖσθαι seu μιμητικὸν γίνεσθαι opus & actionem significet: τὸ ζηλοῦν seu ζηλωτικὸν γίνεσθαι vel ἕξιν verò studium & contentionem: quod interpretantur, σὺν ὁρμῇ μιμεῖσθαι. Studio quodam ad imitationem ferri. 7. ἀσκεῖν ἑαυτὸν πρὸς τοὺς ἀντιταξομένους. Exercere se, præparationem adhibere contra adversarios. 8. προσήκει σκοπεῖν. Convenit providere, curare. Providendum, curandum est. 9. ἐφάμιλλον γίνεσθαι τοῖς τῶν πατέρων ἐπιτηδεύμασι. In laudis certamine parem esse patri. Æmulari paterna studia. 10. Οὕτω διατεθῆναι τὸν θυμὸν, idem est, quod διακεῖσθαι τὸν θυμὸν. (pro κατὰ τὸν θυμὸν) Ira affectum esse animo. Eo vel hoc esse animo. Sic velle, hoc velle. In hac esse sententia. Hoc in animum inducere. 11. πεπληρωμένον ἕξιν ἀκουσμάτων. Plenum esse auditionum. Abundare, imbutum esse præceptis. 12. Αὔξεσθαι πέφυκε. Augeri solet. Item, unâ voce: augetur. 13. νουθετεῖσθαι τινὰ συντόμως. Paucis aliquem monere. 14. ἐπιδιδόναι vel ἐπιδοῦναι πλεῖστον πρὸς τὸν ἀρετὴν. Plurimum proficere vel profeciſse ad virtutem. Plinius. Maximos facere progressus in virtute. 15. εὐδοκιμεῖν παρὰ τοῖς ἄλλοις. Laudem consequi ab aliis. Nota. Aoristi ἐπιδοῦναι & εὐδοκιμῆσαι ponuntur hic per enallagen pro futuris ἐπιδώσειν καὶ εὐδοκιμήσειν.

Πρῶτον μὲν ἐν εὐσεβείᾳ τὰ πρὸς τοὺς Θεοὺς μὴ μόνον δύειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένειν. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς χρηστότητος εὐπρεπείας σημεῖον· τοῦτο δὲ καὶ δεῖσθαι καλοκἀγαθίας τεκμήριον. Τίμια τὸ δικαίως ἀποθανεῖν, μᾶλλον ἢ μὴ τὰ πόλεως· ὅτου γὰρ δόξεις ἅμα καὶ τοῖς Θεοῖς δύειν, καὶ τοῖς νόμοις ἐμμένειν. Τοῦ δὲ γένους περὶ τοὺς γονέας, οἵους ἂν δόξαιμι περὶ σεαυτὸν γενέσθαι

ἡμέραν τὸν σαυτῦ πλοῦτον. Ἄσκει δὴ καὶ τὸ σῶμα γυμνασίων, μὴ τὰ πρὸς τὸ βάθος, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸ βίωσιν συμφέροντα· τότε δ' ἂν ὑπισχνοῖο, εἰ λήγοις δὴ πόνων, ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Ἃ ποιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Μήτε γέλωτα ἀσχήμονα σέρνε, μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν. Ἔθιζε σαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν, ἀλλὰ σύννουν. δι' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. *Metaphraſis.* Primùm igitur cole ea, quæ ad Deos *pertinent*, non ſolùm ſacra faciens; ſed & jusjurandum conſervans. Illud enim pecuniarum copiæ indicium eſt: hoc autem morum honeſtatis ſignum. Cole numen ſemper quidem, maximè autem cum civitate: ſic enim videberis ſimul & Diis ſacrificare, & legibus inſiſtere. Talis eſto erga parentes, quales velles in te ipſum fieri tui ipſius liberos. Exerce eorum, quæ circa corpus *ſunt* exercitiorum, non ea, quæ ad robur, ſed quæ ad valetudinem conferunt: hujus autem compos eris, ſi deſines laborum adhuc laborare valens. Quæ facere turpe, iſta exiſtima neque dicere eſſe pulchrum. Neque riſum petulantem ama, neque orationem cum audacia *conjunctam* approba: illud enim ſtultum, hoc inſanum eſt. Aſſuefacias teipſum eſſe non torvum vultu, ſed ſeverum: per illud enim ſuperbus, *inſolens*, per hoc verò prudens eſſe videberis. *Periphraſis.* Imprimis igitur Deos religiosè colito, non modò ſacra faciendo, ſed jurejurando etiam conſervando. Nam illud amplæ pecuniæ indicium eſt: hoc morum integritatis argumentum. Venerare numen cùm aliàs ſemper, tum maximè cum ſacra publicè fiunt: ſic enim apparebit te ſimul & Diis immolare, & legibus obtemperare. Talem te præbeas erga parentes, quales optares in te ipſum eſſe liberos tuos. Amplectere eas corporis exercitationes, non quæ ad robur, ſed quæ valetudini proſint: Quod ita conſequêre, ſi laborare deſinas, dum adhuc laborare potes. Quæ factu turpia ſunt, ea ne dictu quidem decora eſſe puta. Neque riſui

ſui effuſo deditus eſto, neque orationem audacem probato. Nam alterum ſtultitiæ eſt, alterum inſaniæ. Aſſuefac teipſum, ut ſis vultu non torvo, ſed ſevero: nam illud inſolentiæ, hoc prudentiæ tribuetur.

Rat. expoſit. Græciſm. Phraſ. &c.

1. τοιοῦτον γίνεσθαι περὶ τοὺς γονεῖς. Talem ſe præbere erga parentes. Eo eſſe animo in parentes. 2. ἀσκεῖν ἢ περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων τὰ συμφέροντα. Eſt Atticiſmus, pro communi: ἀσκεῖν τὰ συμφέροντα τῷ σώματος γυμνάσια. Utilia amplecti corporis exercitia: Eas amplecti corporis exercitationes, quæ proſint. 3. ἐπιτυγχάνειν τινός. Compotem eſſe alicujus rei. Conſequi aliquid. 4. λήγειν ἢ πόνων. Deſinere laborare. Sentent. Λῆγε ἢ πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Deſine laborare, dum adhuc laborare potes. 5. Στέργειν γέλωτα σφοδρῶς. Petulantem amare riſum. 6. Ἀποδέχεσθαι ἢ λόγων μὴ θράσεις. Pro: ἀποδέχεσθαι τοὺς λόγους, τοὺς μὴ θρασεῖς ὄντας. Probare, laudare orationem cum audacia conjunctam, vel *audacem*. 7. ἃ ποιεῖν αἰσχρὸν, &c.) Hic infinitivi ποιεῖν & λέγειν, per ſupinum poſterius, facto, dicto exponuntur. Quia ubi Latini utuntur adjectivo & poſteriori ſupino in tu: ibi Græci infinitivo cum adjectivo. 8. σκυθρωπὸν εἶναι. Vultu eſſe torvo. Naturâ triſti ac reconditâ eſſe. Cic. 9. σύννεον εἶναι. Vultu eſſe ſevero, gravi. Item: Præſenti eſſe animo. 10. αὐθάδη εἶναι. Inſolentem eſſe. Superbire, ſibi ipſi placere. 11. φρόνιμον εἶναι. Prudentem eſſe. Διὰ τοῦτο δόξεις φρόνιμος εἶναι. Hoc tibi prædentiæ tribuetur.

Ἡγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν κόσμον, αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην. Τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ ἢ νεωτέρων ἦθος. Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· κἂν γὰρ, ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σεαυτῷ γε συνειδήσεις. Τὸν μὲν Θεὸν φοβοῦ. Τοὺς

ἢ γονεῖς τίμα. Τὰς δὲ φίλας αἰδοῦ. Τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡδονὰς διῶκε, τὰς μετὰ δόξης. τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μόνῳ ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου, κάκιστον. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν. οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. Ἅπαντα δόκει πρᾶττειν, ὡς μηδένα λήσων. κἂν γὰρ ἂν φανερὰ κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσῃ. Μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράξασιν ἐπιμέμφοιο. *Metaphraſis.* Ducito maximè teipium decere ornatum, pudorem, juſtitiam, temperantiam. His enim omnibus videtur contineri adoleſcentum diſciplina. Nunquam quicquam turpe faciens, vel *cùm feceris*, ſpera clam fore: etenim ſi alios latueris, tibi ipſi quidem conſcius eris. Deum quidem time. Parentes autem honora. Amicos verò verere. Legibus pare. Voluptates venare eas, quæ cum gloria *conjunctæ ſunt*: delectatio enim cum honeſto, optimum eſt, abſque autem hoc, peſſimum. Cave criminationes quamvis falſæ fuerint: multi enim veritatem ignorant, ad opinionem verò reſpiciunt. Omnia videaris facere, tanquam neminem celaturus. Nam etſi in præſentia occultâris, poſtea conſpicieris, id eſt, deprehenderis. Maximè autem exiſtimationem colliges, ſi videare ea non faciens *eſſe*, quæ aliis facientibus ſuccenſeas, vel, quæ alios facientes objurgares. *Periphraſis.* Exiſtima te maximè decere modeſtiam, verecundiam, juſtitiam, temperantiam. Nam his virtutibus omnis adoleſcentiæ diſciplina continetur. Si quid unquam turpe admiſeris, ne ſperato clàm fore. Nam etſi id alios celaveris, ipſe tibi tamen conſcius eris. Deum time. Parentes honora. Amicos verere. Legibus obtempera. Eas amplectere voluptates, quæ gloriam pariant: Nam oblectatio cum honeſtate conjuncta, res eſt optima: ſine hac autem, peſſima. Criminationes cave etiam falſas, Vulgus enim cùm veritatem ignorer, ex opinione famáque judicat. Omnia ita feceris, quaſi neminem ſis celaturus. Etſi enim in præſentia

quidpiam

quidpiam occultâris, poſt tamen innoteſcet. Gloriam ac laudem facillimè conſequêris, ſi appareat te ea non facere, quæ ab aliis facta reprehenderes.

Rat. expoſit. Græciſm. Phraſes, &c.

1. Τέτοις γὰρ ἅπασι, &c. Conſtructio ambigua eſt, utrùm τέτοις ἅπασι δοκεῖ κεχρῆσθαι, an verò, ἅπασι δοκεῖ, χρᾶσθαι τέτοις, &c. conjungenda ſint. Nonnullis lectio commodior videtur eſſe hæc: τέτοις γὰρ ἅπασι τὸ ἦθος, &c. Sed quomodocunque legatur, ſententia eódem redit. 2. Δοκεῖ χρατεῖσθαι pro unico verbo κρᾶσθαι ponitur. 3. μηδέποτε μηδὲν, &c. *Nihil quicquam* diximus. Quia poſterior vox negativa οὐδὲν, μηδὲν, ut ſæpe alibi, ita hoc imprimis loco æquipollet particulæ *quicquam*. Μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν. Nihil turpe admittere, committere. 4. Ἐλπίζειν τι λήσειν. Sperare aliquid clàm fore. 5. Συνειδέναι ἑαυτῷ. Conſcium eſſe ſibi. 6. φοβεῖν τὸν Θεὸν. Teneri metu Dei. Timere Deum. 7. τιμᾶν τοὺς γονεῖς. Honorare Parentes. 8. αἰδεῖσθαι τοὺς φίλους. Vereri amicos. 9. πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Obedire legibus. 10. διώκειν τὰς ἡδονάς. Amplecti, ſectari, ſequi voluptates. 11. τὴν ψυχὴν γὰρ σὺν τῷ καλῷ ἄειζον, &c.) Hîc dicitur τέρψις ἄειζον, & κρίνειν. Quia uſitatum eſt Græcis ſubſtantivo maſculino aut fœmineo adjectivum jungere neutrum, ſub quo poteſt per ellipſin ſubintelligi χρῆμα, id quod & additur nonnunquam, ut; Ἀθάνατον χρῆμα ἡ ἀλήθεια καὶ ἀίδιον. Immortalis res & ſempiterna eſt veritas. 12. Οἱ γὰρ πολλοὶ τῶν μὲν ἀληθείαν ἀγνοοῦσι, σοφὶς δὲ τῶν δόξαν ἀποδέχονται) Cicero in Oratione pro Q. Roſc. Hanc ſententiam latinis verbis ſic expreſſit: Vulgus ex veritate pauca, ex opinione multa æſtimat. Ex quibus facilè intelligimus τοὺς πολλοὺς ab eo vocari *vulgus*, & ἀποδέχεσθαι σοφὶς τῶν δόξαν. Ex opinione æſtimare. 13. δόκει ποιεῖν. Videaris facere. Putare facere. Et unico verbo: Feceris. Nam δοκέω verbum

Græcum

Græcum tanquam auxiliare & copiæ gratiâ additum, apud Latinos sæpe non redditur, sed infinitivus ei adjunctus exprimitur. 14. μηδένα λανθάνειν. Neminem celare. 15. κρύπτειν τὶ παρεντία. Occultare aliquid in præsentia. 16. μάλιστα εὐδοκιμεῖν. Optimè audire. Clarissimum fieri. Facillimè gloriam consequi. 17. ὀπτιμᾶν τινι. Reprehendere aliquem. ὀπτιμᾶν τοῖς ποιοῦσι. Reprehendere facientes, vel eos, qui faciunt.

Ἐὰν ἦς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής. Ἃ μὴ ἐπίστασαι, διαφύλαττε καὶ μελέτας· ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, ὑπολάμβανε καὶ ἐπιθύμει. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μανθάνειν, καὶ δεδομένόν τι ἀγαθὸν ὑπὸ τῆς φίλων μὴ λαβεῖν. Καταναλίσκε τίμιόν σου τοῦ βίου χρόνου εἰς τίμιον τῆς λόγων φιλοκαλίαν. Οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς διδαχθέντα συμβήσεταί σοι ῥᾳδίως μανθάνειν. Ἡγοῦ τῆς ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν ἐν χρημάτων κρείττω. Τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολεῖται· τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει. Σοφία γὰρ μόνη τῆς κτημάτων ἀθάνατον. *Metaphrasis.* Si fis discendi cupidus, eris multiscius. Quæ scis, custodias, *conserves* exercitationibus; quæ verò non didicisti, assume, *adjunge* scientiis. Similiter enim turpe est eum, qui audiverit utilem orationem, non discere, & datum aliquid bonum ab amicis non accepisse. Impende in vita otium, vel *quod in vita est*, in sermonum, *doctrinæ* cupidam auditionem. Sic enim aliis, (pro ab aliis) difficilè inventa continget tibi facilè discere. Existima auditorum multa, multis esse pecuniis præstantiora. Hæ enim citò deficiunt: illa autem omne tempus permanent. Sapientia enim sola possessionum immortalis res *est*. *Periphrasis.* Si cupidè didiceris, multa disces. Quæ didicisti, exercitationis diligentiâ tuêre; quæ adhuc ignoras, artium cognitione adjungito. Æquè enim turpe est audiam utilem orationem non discere, ac boni quidpiam datum ab amicis nolle accipere. Quicquid otii in vita tibi dabitur, id in audiendæ doctrinæ studio consumito.

ſumito. Sic enim futurum eſt, ut quæ magnis alii laboribus invenêre, tu facilè perdiſcas. Audiviſſe multa præſtare puta, quàm multum pecuniæ coëgiſſe. Nam hæc facilè amittitur: illa verò perpetuò durant. Solius enim ſapientiæ poſſeſſio eſt immortalis.

Phraſes & Notæ, &c.

1. Διαφυλάττειν τι τῇ μελέτῃ. Conſervare aliquid ſtudio, exercitatione. Tueri aliquid exercitationis diligentiâ. 2. Προσλαμβάνειν τι τῇ ἐπιστήμῃ. Adjungere aliquid artium cognitione. Comprehendere aliquid ſcientiâ. 3. Nota. Ὁμοίως & ἢ particulæ comparativæ ſunt, redduntur que Latinè, *Æquè, ac: tam, quam*, &c. Quia Latini comparationem ſimilium his vocibus inſtituunt. 4. μανθάνειν χρήσιμον λόγον. Diſcere utilem orationem. 5. λαμβάνειν τὶ ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων δεδομένον. Accipere aliquid boni ab amicis datum. 6. καταναλίσκειν τινὸ ἐν τῷ βίῳ σχολὴν. Conſumere id otii, quod in vita datur. Item: Impendere vitæ otium. 7. φιλησοΐα τῶν λόγων. ſtudium audiendi doctrinam. Sed more Tullii elegantiùs dicitur Audiendæ doctrinæ ſtudium. 8. χαλεπῶς τι ἐξευρεῖν. Magno labore aliquid invenire. 9. Ῥᾳδίως μανθάνειν τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς ἐξευρημένα. Facilè ea diſcere, quæ ab aliis magno labore inventa ſunt, vel quæ alii magno labore invenerunt. 10. πολλὰ τῶν ἀκουσμάτων πολλῶν χρημάτων κρείττω ἐστί. Multa adiviſſe præſtat, quàm multùm pecuniæ coëgiſſe. Pleræque auditiones multis pecuniis ſunt præſtantiores. 11. τὰ χρήματα ταχέως ἀπολείπει, pro ἀπολείπουσι. Quia Atticis neutris pluralibus reſpondet verbum ſingulare. Pecuniæ citò deficiunt, facilè amittuntur. 12. τὰ ἀκούσματα πάντα τὸν χρόνον παραμένει, pro παραμένουσι. Auditiones perpetuò durant. Doctrina nunquam deſerit.

Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν προελθεῖν ἕνεκα τοῦ διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. Αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διανύειν ἕνεκα τῆς πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεανίσκους μηδὲ τὰς χθαμαλὰς πορείας ἀναδύεσθαι ὅπως τὴν βελτίω κατασκευάσωσι τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν. Τῷ μὲν ἤθει γίνου φιλοπρόσωπος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπρόσηγορος. Ἔστι δὲ φιλοπροσωπίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας. εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν. Ἡδὺς μὲν ἴσθι πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς ἀρίστοις. Οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσῃ, τοῖς δὲ φίλος γνώσῃ. Τὰς ἐντεύξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν. Πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δυνατὸς ᾖς τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. *Metaphrasis.* Ne te pigeat longam viam ire ad docere quid utile promittentes, vel *ad eos, qui se docere quid utile promittunt.* Turpe enim mercatores tanta maria transire causâ ampliorem faciendi rem familiarem, adolescentes verò neque per terram itinera sustinere in meliori *negotio* constituere suum animum, vel ad meliorem *reddendam* suam mentem. Moribus sis affabilis, verbis urbanus. Est autem affabilitatis, affari eos, qui obvii sunt: urbanitatis autem verbis eosdem familiariter alloqui. Suaviter, *comiter* quidem habe in omnes, utere autem optimis. Sic enim aliis non odiosus eris, aliis verò amicus fies. Colloquia ne crebra facito, *instituito* cum iisdem, neque longa de iisdem. Satietas enim omnium. Exerce teipsum laboribus voluntariis, ut possis etiam necessarios sufferre, *tolerare. Periphrasis.* Ne tibi molestum sit longum iter ad eos facere, qui se aliquid utile docturos profitentur. Turpe enim est, cùm mercatores rei familiaris augendæ gratiâ tanta transmittant maria, adolescentes excolendi ingenii causâ nec terrestre iter velle suscipere. Moribus tuis adsit affabilitas, verbis autem urbanitas. Est autem affabilitatis obvios salutare: urbanitatis comiter eos appellare. Comis sis in omnes, sed familiaritate optimorum utere. Sic alio-

rum inimicitias vitabis, aliorum tibi amicitiam conciliabis. Ne ſæpius eoſdem, neque verboſiùs iiſdem de rebus alloquare. Eſt enim ſatietas omnium rerum. Exercitia laborum voluntariorum cólito, ut par ſis etiam eos, qui ſunt neceſſarii, perferre.

Rat. expoſit. Græciſm. Phraſes, &c.

1. πορεύεσθαι μακρὰν ὁδόν. Longam ire viam. 2. ἐπαγγέλλεσθαι διδάσκειν τὶ χρήσιμον. Eſt Græciſmus. Profiteri ſe docere aliquid utile. Item: Profiteri ſcientiam aliquam, aut ſtudium aliquod utile. 3. Διαπεράν τὰ πελάγη. Tranſire vel tranſmittere maria. 4. πλείω ποιεῖν τινὶ τὴν οὐσίαν. Eſt Græciſmus. Augere rem familiarem, opes, facultates, &c. 5. ἐπανορθοῦν τὰς κατὰ γῆν πορείας. Eſt Græciſmus. Politiores enim Latini non dicunt *ſuſtinere ſecundùm, vel per terram itinera*, ſed *terrâ iter*, vel *terreſtre iter facere*. 6. καθιστάναι ἐπὶ τὸ βέλτιον (ſcil. πρᾶγμα) τινὸς διάνοιαν. Eſt Græciſmus. Qui ſi de verbo ad verbum reddatur, apud Latinos erit *Barbariſmus*. Barbarum enim eſt apud Latinos dicere, *conſtituere in meliori (ſcil. negotio) ingenium*. Nam peritiores Linguæ Latinæ viri *ingenium melius reddere*; ipſe autem Tullius eloquentiæ parens, *excolere ingenium*, dicit. Unde, ὀρθοῦν τὶ κατασῶσαι. Emendare, corrigere, melius efficere, reddere aliquid, rectè dicitur. 7. φιλοφρόσυνον γίνεσθαι τῷ ἤθει. Affabilem eſſe. 8. εὐφρόσυνον γίνεσθαι τῷ λόγῳ. Urbanum vel humanum eſſe. Nota. τῷ ἤθει καὶ τῷ λόγῳ in ſermone hic Latino omitti poſſunt ſine ullo ſenſûs detrimento. 9. προσφωνεῖν καὶ ἀσπάζεσθαι. Salutare obvios. 10. προσαγορεύειν τινὰ οἰκείως τοῖς λόγοις. Comiter aliquem appellare. Blandis quempiam alloqui verbis. 11. Ἡλίου ἔχειν πρός τινα. Græciſmus. Qui idem eſt ac, Ἡλιακὴ ἔχειν πρός τινα. Nam adverbia Græca ſæpe pronuntur pro ipſis nominibus, à quibus deſcenderunt

& verbum ἔχω eis adjunctum pro εἰμὶ uſurpatur: Latinè dicitur, *Comem eſſe in aliquem*, &c. 12. χρῆσθαι τοῖς βελτίοσις. Optimorum familiaritate uti. 13. Ἀπεχθῆ γίνεσθαί τινι. Inviſum vel odio eſſe alicui. 14. φίλον γίνεσθαί τινι. Amicum eſſe alicui. Amicitiam alicujus conciliare ſibi. 15. ποιεῖσθαι τὰς ἐντεύξεις. Eſt Græciſmus. Qui de verbo ad verbum *facere interpellationes, alloquia*, vel *colloquia* ſignificat, verè autem à Latinis, interpellare, alloqui, colloqui, &c. dicitur. 16. ποιεῖσθαί τινι τὰς ἐντεύξεις πυκνὰς καὶ μακράς Sæpius ac verboſiùs aliquem alloqui. Vide ſupra pag. 3. num. 3. 17. περὶ τῆς αὐτῆς. Hic per ellipſin ſubintellige πραγμάτων. Iiſdem de rebus. 18. γυμνάζειν ἑαυτὸν τοῖς πόνοις. Exercere ſe laboribus. Colere exercitia laborum. 19. ὑπομένειν τοὺς ἀναγκαίους πόνους Neceſſarios perferre labores.

Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρὸν, τούτων ἐγκρατῆ ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. Ἔσῃ δὲ τοιοῦτος, ἂν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς, εἰ ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ εἰ ὧν εὐπορήσεις. Τῇ δὲ ὀργῇ ἂν παρεπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς σαυτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τοὺς ἄλλους ἕξειν ἀξιώσεις. Ἐν δὲ τοῖς πρεπνοῖς ἂν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς, τῆς μὲν οἰκείας ἄρχειν, τῆς δ' ἡδονῆς δουλεύειν· ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς ἂν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιλέγῃς, καὶ σαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν, ὑπομιμνήσκῃς, Μᾶλλον τήρει τὰς τῆς λόγων, ἢ τὰς τῆς χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ὑπὲρ ὅρκου πιστεύειν φαίνεσθαι παρεχομένους. Πρεσβύειν γὰρ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρησοῖς πιστεύειν. Περὶ τῆς ἀποῤῥήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν ὁμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοί τε τῷ λέγοντι, κἀκείνοις τοῖς ἀκούσιν. *Metaphraſis.* A quibus teneri, vinci animum turpe, eorum imperium exerce omnium, lucri, iræ, voluptatis, triſtitiæ. Eris autem talis, ſi lucra exiſtimes, per quæ bene audies, ſed non per quæ dives eris. Ira autem ſi ſimiliter habeas te erga peccantes, ut erga teipſum peccantes etiam alios habere

æquum

æquum censueris. In delectationibus, si turpe duxeris quidem famulis imperare, voluptatibus autem servire. In molestis autem si aliorum casus respexeris, & teipsum ut homo existens submoneas. Vel quòd homo sis recordêris. Magis serva verborum quàm pecuniarum depositа. Oportet enim bonos viros mores jurejurando fide digniores videri præbentes. Convenire putà improbis diffidere, *non credere*, quemadmodùm bonis credere, fidem habere. De arcanis nemini dicito, nisi pariter conducat illas actiones fileri tibique dicenti, & illis audientibus, vel qui audiunt. *Periphrasis.* Da operam, ut omnibus istis rebus imperes, quibus animum turpe servire est: cujusmodi sunt, lucrum, ira, voluptas, dolor. Hæc autem ita facies, ita consequêre, si ea in lucro deputes, quæ gloriam, non quæ opes augeant. In ira si talem te præbeas delinquentibus, quales in te delinquentem alios esse velles. In oblectationibus si turpe ducas servis imperare, voluptatibus verò servum esse. In rebus molestis, si calamitates aliorum inspicias, & te hominem esse memineris. Diligentiùs tuêre fidem, quàm nummos depositos. Nam bonorum virorum est ita se gerere, ut eorum integritas fide dignior, quàm jusjurandum esse videatur; vel ut eorum mores plus fidei mereantur, quàm dejerationes aliorum. Quemadmodùm improbis minùs credendum, sic bonis fidem habendam esse ducito. Arcana tua nemini credito; nisi res illas tacere æquè expediat etiam illis, qui audiunt, ac tibi dicenti.

Rat. expositi. Græcism. Phrases, & Sententiæ.

1. κρατεῖσθαι ὑπό τινος. Vinci ab aliquo. Inferiorem esse aliquo. Servire alicui. 2. κρατεῖσθαι ὑπὸ τοῦ κέρδους. Inhiare lucro, &c. 3. κρατεῖσθαι ὑπὸ τῆς ἡδονῆς. Servire voluptati. Sententia. Αἰσχρὸν ἡ ψυχὴ ὑπὸ τῆς ἡδονῆς κρατεῖσθαι. Turpe est animum

mum voluptatibus deditum esse, &c. 4. Ἀσκεῖν τινὰ ἐγκράτειαν. Est Græcismus. Imperare alicui rei. vide supra pag. 3. numero 3. 5. Ἀσκεῖν ἐγκράτειαν τῆς ὀργῆς. Imperare iræ. Continere se ab ira. 6. Ἀσκεῖν ἐγκράτειαν τῆς ἡδονῆς. Imperare voluptatibus. Sententia. Καλὸν τούτων ἐγκράτειαν ἀσκεῖν πάντων, ὑφ' ὧν τῷ ψυχῷ κρατεῖσθαι αἰσχρόν. Pulchrum est imperare omnibus iis rebus, quibus animum turpe fuerit servire. 7. Νομίζειν ταῦτα κέρδη εἶναι, δι' ὧν τις εὐδοκιμήσει. Deputare ea in lucro, quæ alicui gloriam pariant, vel, quæ alicujus gloriam augeant. 8. Φρονήσεως ἔχειν πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥσπερ ἄν τις πρὸς ἑαυτὸν ἁμαρτάνοντα καὶ παρ' ἄλλοις ἔχειν ἀξιώσειε. Est Græcismus. Quem verâ latinitate ita donamus. Talem esse in delinquentes, talem se præbere delinquentibus, quales in se delinquentem alios quispiam esse velit. Item: Eo esse animo in delinquentes, quo alios in se delinquentem quispiam esse velit. 9. Ἄρχειν τῶν οἰκετῶν. Imperare servis. Imperium exercere in servos. 10. Δουλεύειν τῇ ἡδοναῖς. Servire, deditum esse voluptatibus. Sententia. Αἰσχρὸν μὲν τὸ οἰκετῶν ἄρχειν, τὸ δὲ ἡδοναῖς δουλεύειν. Turpe est in servos imperium exercere, voluptat bus autem servire. 11. Ἐπιβλέπειν τὰς τῶν ἄλλων συμφοράς. Inspicere aliorum calamitates, &c. 12. Ὑπομιμνήσκειν ἑαυτὸν ἄνθρωπον εἶναι. Recordari se hominem esse. Nota. Σεαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκης.) ὡς ἄνθρωπος ὢν hic ponitur, vel per antiptôsin pro ὡς ἄνθρωπον ὄντα, vel per enallagen, pro ὡς ἄνθρωπος εἶ. 13. Τηρεῖν τὰς παρακαταθήκας τῆς λόγων. Tueri deposita verborum. Tueri, servare fidem. 24. Τηρεῖν τὰς παρακαταθήκας τῶν χρημάτων. Tueri deposita nummorum, vel depositos nummos. 15. παρέχεσθαι τὸν ὅρκον πιστότερον. Præbere mores jurejurando fide digniores. Pro: Ita se gerere, ut integritas fide dignior sit, quàm jusjurandum. 16. Ἀπιστεῖν τοῖς πονηροῖς. Non habere fidem improbis. πεφυκέναι ἀπι-

στεῖν

σεῖν τοῖς πονηροῖς. Non credendum est improbis. Non adhibenda est fides improbis. 17. προσήκει πιστεύειν τοῖς χρηστοῖς. Credendum est, vel adhibenda est fides bonis. 18. λέγειν περὶ τῆς ἀπορρήτων. Dicere, credere, item, prodere arcana. Sententia. μηδενὶ δεῖ λέγειν περὶ τῆς ἀπορρήτων. Arcana nemini sunt credenda. 19. Σιωπᾶν τὰς παρέξεις. Tacere, vel silentio præterire res, &c.

Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις· ἢ σαυτὸν αὐτὰς αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ κινδύνων διασώζων. ἕνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεὸν ὀμόσῃς, μηδ' ἂν εὑρεῖν μέλλῃς· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἀπορεῖν· τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν. Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις. ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν κἀπὶ σὲ ἡμῆσθαι τοιοῦτον, οἷον κἀκεῖνος γέγονε. Βεβαίως μὴ φίλον γίνου, ἡμίφιλον δὲ πειρῶ διαμένειν. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν, κὴ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν. Μήτε μὴ βλάβης πειρῶ τῆς φίλου, μήτε ἀπειρος εἶ τῆς ἑταίρου δήλε. τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἂν μὲ δόμῳ τὸ δεῖδαι προσοιῇ. Περὶ τῆς ῥᾳθυμίας τῶν ἀπορρήτων ἀναπόλησις. Μὴ τυχὸν μὲν γὰρ ἐδὲν βλαβῇ τυχὸν δὲ μᾶλλον ἢ ὄφελος αὐτῆς ὀπισθεν. Δοκιμαζε πρὸ φίλους ἔκ τε τοῦ περὶ τὸν βίον ἀτυχίας, κὴ τὸ ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας. Τὸ μὲν χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ δοκιμάζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν τῇ ἀτυχίαις διαγινώσκομεν. *Metaphrasis.* Jusjurandum postulatum suscipe propter duas causas, vel teipsum crimine turpi absolvens, vel amicos è periculis servans. Causa verò pecuniarum nullum Deum jurayeris, neque si sanctè juraturus sis: videberis enim aliis quidem pejerare, aliis verò avarè *te* habere. Neminem amicum facito, priusquam exquisiveris, quomodò usus fuerit prioribus amicis. Spera enim ipsum, & erga te fore talem, qualis & erga illos fuit. Tardè amicus fias, factus autem eum nare permanere. Æque enim turpe nullum amicum habere, & multos (pro multotjes) sodales mutare. Neque

eum

cum damno explora amicos, neque ignarus esse sodalium velis. Hoc autem facies; si non egens egere te simules. De apertis ut arcanis, vel, de dicendis ut tacendis communica. Non adeptus, *frustratus* enim nihil damni accipies, compos autem *voti* magis mores eorum noſces. Proba amicos è-que circa vitam calamitate, & in periculis ſocietate. Nam aurum in igne probamus, amicos autem in calamitatibus dignoſcimus. *Periphraſis.* Jusjurandum, ſi poſtulabitur, duabus de cauſis dabis, vel ut temet ipſum è turpi crimine liberes, vel ut amicos è periculis eripias. Pecuniæ verò causâ per nullum Deum jurabis, etiam ſi liquidò id facere poſſis: ne aliis perjurus, aliis avarus esse videaris. Amicitiam cum nemine jungito, priuſquam exploraveris, quomodò prioribus amicis fuerit uſus. Sperabis enim eum in te quoque talem fore, qualem erga illos ſeipſum præbuerit. Amicitiam ſenſim contrahito, contractam verò ſemper conſervare ſtudeto. Nam ſubinde mutare familiaritates non minùs turpe eſt, quàm amicum habere neminem. Neque cum damno fidem amicorum explora, neque ſodalium animos velis ignorare. Quod ita facies, ſi egere te ſimulâris, cùm minimè egeas. Communicato cum eis res non arcanas, tanquam arcanas. Nam & deceptus nihil detrimenti capies, & voti compos factus mores eorum perſpectiores habebis. Amicos cùm in vitæ calamitate, tum in periculorum ſocietate cognoſces. Nam ut aurum igni exploratur, ſic amicorum fides in rebus adverſis declaratur.

Græciſm, Phraſes, &c.

1. Ὅρκον ἐπακτὸν αἰτοῦσι λαβεῖν. Jusjurandum, cùm poſtulatur, dare. Jusjurandum delatum ſuſcipere. 2. Λυτελῆ ἑαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς. Liberare ſe turpi crimine. 3. Διασώζειν τοὺς φίλους ἐκ κινδύνων. Eripere amicos è periculis. Ὁμόσαι ἐπ' ἀνδρί. Eſt Græcismus. Quem Latini rarſus imitantur. Raro enim dicunt

cunt, jurare Deum. Sed *jurare per Deum.* Item: Obtestari, *appellare Deum.* 5. Δόκειν ὀπιορκεῖν. Videri perjurum esse. 6. φιλοχρημάτως ἔχειν. Est Græcismus. Idem est, quod φιλοχρήματον εἶναι. Avarum esse. Cupidum esse pecuniæ. ποιεῖν τινα φίλον. Facere aliquem amicum. Amicitiam cum aliquo jungere. 8. χρῆσθαι τοῖς φίλοις. Uti amicis. 9. τοιοῦτον γίνεσθαι περί τινα. Talem esse in aliquem. Talem se præbere erga aliquem. Eo esse animo: ita esse affectum in aliquem. 10. Βεβαίως γίνεσθαι φίλον. Sensim fieri amicum. Amicitiam contrahere sensim. 11. Διαμένειν φίλον. Permanere amicum. Amicitiam conservare. 12. μηδένα ἔχειν φίλον. Neminem habere amicum. 13. πολλὰς ἑταίρας μεταβάλλειν. Est Græcismus. Qui idem est, quod πολλάκις μεταλλάττειν τὰς ἑταίρας. Nam ut sæpe adverbia ponuntur pro nominibus; sic nomina usurpantur pro adverbiis. Sæpius mutare sodales. Subinde mutare familiaritates. 14. πειρᾶσθαι τῆς φίλων. Tentare amicos. Explorare fidem amicorum. 15. ἄπειρον εἶναι τῆς ἑταίρων. Ignorare amicos, vel amicorum animos. 16. σεσωπηκέναι τὸ δεῖσθαι. Est Græcismus. Idem est, quod σεσωπηκέναι τὸ ἐνδεᾶν. Infinitivus etiam apud Græcos, quod quandoque etiam fit apud Poëtas Latinos, ponitur pro nomine substantivo. Simulare egestatem. Simulare se egere. 17. ἀνακοινοῦσθαι τὰ μὴ ῥητὰ τοῖς ἀπορρήτοις. Res non arcanas communicare ut arcanas. 18. Οὐδὲν βλάπτειν. Nihil nocere. Οὐδὲν βλάπτεσθαι. Nihil detrimenti capere. 19. ὁπίσσεσθαι τὰ φίλων ὅπου. Perspectos habere amicorum mores. 20. Δοκιμάζειν τοὺς φίλους ἐν τῷ πένεσθαι τὸ βίον ἀτυχεῖν. Cognoscere amicos in vitæ calamitate. Probare amicos in rebus adversis. 21. Δοκιμάζειν τὸ χρυσίον ἐν τῷ πυρί. Explorare aurum igni. 22. Διαγινώσκειν τοὺς φίλους ἐν τοῖς ἀτυχίαις. Perspicere fidem amicorum in periculis, in rebus adversis.

Οὕτω δ' ἂν ἄριστα χρῆσθαι τοῖς φίλοις, εἰ καὶ τὰς μὴ ῥητὰς τὰς παρ' ἐκείνων λήψοις, ἀλλ' αὐτομάτως

ἐν τοῖς καιροῖς αὐτοῖς βοηθᾶς. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν νόμιζε τὴν ἐχθρῶν νικᾶσθαι τῇ κακοποιΐαις, καὶ τὴν φίλων ὑπερᾶσθαι τῇ εὐεργεσίαις. Ἀποδέχου τὴν ἐπαίνων μὴ μόνον τῶν ὑπὲ τοῖς κακοῖς συνχαιρόντας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας. πολλοὶ μὲν γὰρ ἀτυχοῦσι τοῖς φίλοις συνάχθονται, κακῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο τοῖς τὰς παρόντας, ἵνα ἀδοκήτως μηδὲ τῶν ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. Ἔστι βέλτιον τὸ σπουδαῖον ἢ ἐσθῆτα φιλοκαλεῖν, ἀλλὰ μὴ κομψοπρεπῆ· ἔστι γὰρ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπὲς, κακόζηλον δὲ, τὸ περιττὸν. Ἀγάπα τὴν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. Καταφρόνει τῶν σπουδαζόντων πλοῦτον περιβλέπτων, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπαρχοῦσι μὴ δυναμένων. Εὐαπόλυτον γὰρ ἐστὶ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν μὴ ἱππεύειν ἐπιστάμενος. Πειρῶ τὴν πλοῦτον χρήματα ἢ κτήματα κατασκευάζειν. Ἔστι δὲ χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις· κτήματα δὲ τοῖς χρῆσθαι δυναμένοις. Τίμα τὴν ὑπαρχουσαν οὐσίαν δυσὶν ἕνεκα, τῆς τε ζημίας μεγάλλειν ἐκπίπτει, καὶ τῶν φίλων σπουδαίων δυσυχοῦντι βοηθῆσαι. Πρὸς δὲ τὴν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαίνοντος· ἀλλὰ μετρίως αὐτὸν ἀγάπα. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτιω. *Metaphrasis.* Sic autem optimè uteris amicis, si non expectes ab illis preces, sed ultrò promittens in temporibus ipsis opituleris. Æque enim turpe puta inimicorum vinci maleficiis, & amicorum superari beneficiis. Proba sodalium non solùm in malis *tuis* dolentes, sed etiam in bonis *tibi* non invidentes. Multi enim infœlicibus amicis condolent, bene autem rem gerentibus invident. Absentium amicorum mentionem fac apud præsentes, ut videaris neque ipsos absentes negligere. Esse velis *quoad* ea, quæ circa vestitum *sunt*, elegans, at non nimis studiosus elegantiæ. Est enim elegantis quidem magnificum, nimium studiosi elegantiæ verò superfluum. Ama præsentium bonorum non excedentem possessionem, sed moderatum usum. Despice eos, qui circa divitias student, uti verò præsentibus non possunt. Simile enim tales patiuntur: ac si quis

equum emerit bonum, malè equitare ſciens. Conare divitias, pecunias & poſſeſſiones parare, *efficere*. Sunt autem pecuniæ frui ſcientibus: poſſeſſiones verò uti valentibus. In pretio habe præſentem ſubſtantiam duorum causâ, & mulctam magnam ſolvendi, & amico bono periclitanti auxiliandi. Quoad reliquam autem vitam, nihil ſupra modum, ſed mediocriter eam ama. Ama quidem præſentia, quære autem meliora. *Periphraſis.* Hoc autem modo rectiſſimè tractabis amicos, ſi non expectes, dum te rogent, ſed ultrò, cùm tempus poſtulat, eis opem feras. Non minùs turpe ducas ſuperari beneficiis amicorum, quàm vinci maleficiis inimicorum. Eos proba amicos, quibus non tantùm mala tua doleant, ſed qui etiam bonis tuis non invideant. Multi enim ut rebus amicorum adverſis dolent, ita ſecundis invident. Amicorum, qui abſunt, mentionem facito apud eos, qui præſentes ſunt, ut videaris neque eos, dum abfuerint, neglecturus eſſe. In veſtitu fac ornatum probes, luxum repudias. Habet autem ornatus magnificentiam; luxus redundantiam. Ama bonorum non ingentem cumulum, ſed moderatum fructum. Contemne eos, qui amplificandæ rei ſtudent, partis autem uti neſciunt. Iſtis enim idem fere accidit, quod ei, qui bonum paravit equum non ſatis equitandi peritus. Da operam, ut divitiæ & uſui, & fructui tibi ſint. Sunt autem iis, qui frui ſciunt, uſui: iis verò, qui uti ſciunt, fructui. Rem familiarem duabus de cauſis magnificito, tum ut magnam mulctam ſufferre, tum ut bono amico ferre opem in calamitate poſſis. Quod autem ad reliquas vitæ rationes attinet, non ſupra modum eam, ſed mediocriter ama. Iis, quæ adſunt, contentus eſto, quære tamen res meliores.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Ἄριστα χρῆσθαι τοῖς φίλοις. Amicis optimè uti. Rectiſſime tractare amicos. 2. περιμένειν τὰς τῶν φίλων δεήσεις. Expectare precationes ab amicis. Pro, Expectare dum amici rogent. 3. ἐν τοῖς καιροῖς. Græciſm. In tempore. Dum tempus poſtulat. 4. Αὐτοπρόσγελτον βοηθεῖν τοῖς φίλοις. Græciſm. Spontaneum, ultroneum, pro ſponte, ultrò amicis opem ferre: auxilio eſſe. 5. Νικᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κακοποιΐαις. Inimicorum vinci maleficiis. 6. Ἡττᾶσθαι ὑπὸ τῶν φίλων εὐεργεσίαις. Superari beneficiis amicorum. 7. Συναλγεῖν ἐπὶ τοῖς κακοῖς. Dolere malis. 8. Συμπάσχειν τοῖς ἀτυχοῦσι φίλοις. Condolere amicis in calamitate verſantibus. Dolere adverſis amicorum rebus. Dolere vicem amicorum in rebus adverſis. 9. φθονεῖν τοῖς φίλοις, τοῖς καλῶς πράττουσι. Invidere amicis ſecundâ fortunâ utentibus. Invidere ſecundis amicorum rebus. 10. Ἀτυχεῖν. Infœlicem, miſerum eſſe. In miſeriis & calamitatibus verſari. 11. καλῶς πράττειν. Græciſm. Fœlicem eſſe. Proſperâ uti fortunâ. 12. μιμνήσκεσθαι τῶν ἀπόντων φίλων. Mentionem facere amicorum abſentium. 13. Ὀλιγωρεῖν τῶν φίλων. Negligere amicos. 14. φιλόκαλον εἶναι τὰ περὶ τὸ ἐσθῆτα. Pro, ἐν τῷ περὶ τὸ ἐσθῆτα ὄντα, vel ἐν τῇ ἐσθῆτι. Græciſm. Elegantem eſſe veſtitu. Ornatum probare in veſtitu. 15. Ἀγαπᾶν τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν τὸ ἀφθαλλικὸν κτῆσιν ἢ τὸ μετεῖναι ὑπόλαυσιν. Amare bonorum ingentem cumulum, vel moderatum fructum. 16. καταφρονεῖν τῶν περὶ τὸ πλοῦτον σπουδάζοντων. Deſpicere, contemnere eos, qui cumulandis opibus, coacervandis divitiis vel amplificandæ rei ſtudent. 17. σπουδάζειν περὶ τὸ πλοῦτον. Græciſm. Sudere opibus cumulandis, &c. 18. χρῆσθαι τοῖς ὑπάρχουσι. Uti partis. 19. κτήσασθαι καλὸν ἵππον. Parare, emere bonum equum. 20. ἐπίστασθαι ἱππεύειν. Scire equitare. Peritum

tum esse equitandi. 21. καταπεύζειν τ πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα. Parare divitias usui & fructui, vel ut sint usui & fructui. Item: Sic administrare rem familiarem, ut eam & possidere queamus, & uti eâ possimus. 22. Ἀπολαύειν καὶ χρῆσθαι τῷ πλούτῳ. Frui & uti divitiis. Nota. Discrimen inter χρῆσθαι & ἀπολαύειν uti & frui hoc plerique constituunt, ut alterum magis ad necessitatem, alterum ad voluptatem referatur: frui nos aliquâ re sine respectu ad alia commoda, ut amicorum colloquio, jocis, voluptatibus: uti propter aliud, ut libro, discendi gratiâ: medicinâ, sanitatis restituendæ causâ. Cicero tamen utrumque sæpe conjungit, & modò hoc, modò illud præponit, ut est in loquendo liber, & minimè superstitiosus. 23. τιμᾶν τ ὑπάρχοντα οὐσίαν. Magnificare rem familiarem. 24. βοηθεῖν τῷ φίλῳ. Opem ferre, auxiliari amico. 25. ἕνεκα τ βοηθῆσαι. Græcism. Causâ auxiliandi. Gratiâ opem ferendi. Quia infinitivis, cum articulo genitivi casûs addito ἕνεκα, vel etiam sine eo, Græci utuntur iis locis, quibus Latini Gerundiis in di, &c. 26. ἀγαπᾶν τ βίον μηδὲν ὑπερβεβηκότας. Non supra modum amare vitam. Nota, μηδὲν *nihil* eleganter cum adverbiis pro οὐ, οὐκ vel οὐχ, ut hoc loco usurpatur. 27. στέργειν τὰ παρόντα. Contentum esse suâ sorte, vel præsenti rerum statu. 28. Ζητεῖν τὰ βελτίω. Quærere res meliores, Cic.

Μηδενὶ συμφορᾶν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη· καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τὰς ἀγαθὰς δὲ πράξεις καλὸς γὰρ ἐπαινεῖς· ἀφ' ἑαυτοῦ ἀνδρεῖα παιδεύῃ χάρις ὀφειλομένη. Τὰς κακὰς δὲ ποιῶν, ὅμοια πείσῃ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίσασιν. Ἐκεῖναί τε γὰρ τοὺς διδόντας, ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν· οἵτε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας, ὥστε τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι. Μίσει τοὺς κολακεύοντας ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας. Ἀμφότεροι γὰρ πιστεύοντες τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσιν. Ἐὰν ὑποδέχῃ τὴν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατόν σοι χαριζομένους, οὐκ ἔξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀποχθανουμένους, *Metaphrasis.* Nulli calamita-

lamitatem exprobraveris: communis enim fortuna *est*, & futurum incertum. Bonis benefac; pulcher enim thesaurus *est* apud virum bonum gratia debita. Malis benefaciens similia patieris alienos canes pascentibus. Illi namque dantes, ut obvios quosque allatrant: malique juvantes *se* ut lædentes injuriâ afficiunt. Odio habe adulantes tanquam decipientes. Utrique enim crediti, pro *si qui ipsis credant*, credentes lædunt. Si acceperis amicorum in nequissimo tibi gratificantes, non habebis in vita propter optimum, odium tuum suscipientes. *Periphrasis.* Nemini calamitatem exprobes. Fortunæ enim dominatus per omnes pervagatur; & quid sequatur, sciri non potest. Cic. Bonis benefacito, præclarus enim thesaurus est apud virum bonum beneficium collocatum. Si malis benefeceris, idem tibi usu veniet, quod illis, qui alienos canes pascunt. Nam & hi æquè allatrant eos, qui bene de ipsis merentur, quàm eos, qui iis nocent. Assentatores non minùs oderis, quàm impostores. Nam utrique lædunt eos, qui illis fidem habent. Si eos amplectaris amicos, qui tibi nequissimis in rebus gratificantur, vix ullos per omnem ætatem habebis, qui tuum odium, propter res optimas, suscipere velint.

Rationes Expositionis. Græcismi, Phrases, Sententiæ.

1. Ὀνειδίζειν τινὶ τὰ συμφορὰ. Exprobrare alicui calamitatem. Insultare alicui in calamitate. 2. Δὲ ποιεῖν τὰς ἀγαθάς. Beneficio afficere bonos, &c. 3. τὰς κακὰς δὲ ποιῶν,) Si malis *bene feceris* exposuimus. Participia enim sæpe sunt inepta in sermone latino. Proinde rectiùs periphrasi quâdam, per verbum subjunctivum, præcedente conjunctione *si*, &c. reddunmus. 4. ὅμοια ποίσει τοῖς τὰς, &c.) Est Græcismus. Quem recte latinè non *similia patieris iis*, &c. Sed *idem tibi usu veniet*, vel *accidet*, *quod illis*. *Eodem modo tractabitur, quo illi*. *Eo modo tecum agetur, quo cum illis*, &c.

Πάλιν

Πάσχω enim verbum est generale, & quamlibet affectionem sive bonam, sive malam, sive jucundam, sive molestam significat: Proinde non ineptè his vertitur modis. 5. εὖ ποιεῖν τινὰ κακῶς. Bene mereri de malis, &c. 6. μισεῖν τοὺς κολακεύοντας καὶ ἐξαπατῶντας. Odisse vel odio habere adulatores & impostores. Nota. Participia Græca à Latinis eleganter sæpe redduntur per Nomina, ut hoc loco. 7. Ἀμφότεροι γὰρ πιστεύοντες.) Hic particip. πιστεύοντες non possumus commodè nisi per ambages exprimere, ut ἐάν τις πιστεύῃ αὐτοῖς. Si quis fidem habuerit eis. 8. ἀδικεῖν τοὺς πιστεύοντας. Lædere eos, injuriam facere iis, qui fidem adhibent. 9. ἀποδέχεσθαι τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατον χαριζομένους. Amplecti eos, qui nequissimis in rebus gratificantur. 10. χαρίζεσθαι πρὸς τὸ φαυλότατον. Pro, ἐν τοῖς φαυλοτάτοις πράγμασι. Gratificari, favere, obtemperare in vilissimis rebus: ut sunt, turpium voluptatum ministeria, meretricum, lenonum, aleatorum, compotorum, denique adulatorum & assentatorum. 11. οὐκ ἔχεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους scil. σοί.) Hic ἀπεχθανομένους σοὶ, pro οἱ τινες βέλτιστόν σοι ἀπεχθάνεσθαί σοι, accipitur. Qui propter admonitionum severitatem odium tuum susciperе non recusent, &c. Hinc Phrasis. Ἀπεχθάνεσθαί τινι πρὸς τὸ βέλτιστον, pro ἕνεκα τοῦ βελτίστου. Suscipere alicujus odium propter res optimas. Repugnare alicui, & cum increpatione ad id, quod optimum est, deducere. Item. Invisum se reddere alicui propter utilitatem ejus, vel ad virtutem eum hortando, &c.

Τίνας πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικούς, ἀλλὰ μὴ σεμνούς. Τῶν μὲν γὰρ ἡ ὑπερβολικὸν ὄγκον μόλις ἂν οἱ ἄλλοι καρτερήσειαν· ἡ δὲ ὁμιλητικὸν ὄντων ἅπαντες ἡδέως ἀποφέρουσιν. Ὁμιλητικὸς δέ ἐστι, μὴ δύσεις ἐν μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνεικος, μηδὲ πρὸς τοὺς μὴ παρασπαζόντων ὀργὰς πταιόντως ἀπαντῶν, μηδ' ἂν ἀδικῶνται ὀργιζόμενος τυγχάνωσιν· ἀλλὰ συμμιμούμενος μὲν αὐτῶν εἰκῆ, πεπαυμένους δὲ ἡ ὀργῆς, ἐπιπλήττων.

τὰ γελοῖα σπουδάζων, μηδὲ φέρε τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων. Τὸ γὰρ ἄκαιρον πανταχῆ λυπηρόν. Μηδὲ τὰς ἀλόγους ἀχαριστίας χαριζόμενος, ὅσαι πάσχουσιν οἱ πολλοὶ, πάσχοντες μὲν δὴ, ἀνοήτως δὲ τοῖς φίλοις ὑπερχόντες. Μηδὲ φιλαίτιος ὦν, βαρὺ γὰρ, μηδὲ φιλεπίπληκτος, παροξυντὴν γὰρ. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας, ἐν δὲ ποτέ σοι συμπίοσι χωρὸς, ἐξαίφνης σοι μέθης. Ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, ταυτὰ πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τοῦ ἡνιόχους ἀποβαλλύουσιν. Ἐκεῖνα δὲ ἀτάκτως φέρεται διαμπερὲς τὰ ἐυθυνόμενα, ἢ δὲ ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται, διαφθειρόμενος τῆς διανοίας. *Metaphrasis.* Sis in adeuntes te comis, ac non superbus. Horum enim (scilicet *superborum*) superbam fastidiosamque arrogantiam vix servi toleraverint: illorum autem affabiles mores, *affabilitatem* omnes jucundè, *libenter* ferunt. Comis autem eris non contentiosus existens, neque morosus, neque in omnibus adversator, neq; contra iras, (*pro iræ*) familiarium asperè occurrens, neque si injustè irati fuerint, sed iratis ipsis cedens, sedatos verò ab ira increpans. Neque circa ridicula seria agens, neque circa seria ridiculis gaudens. Nam intempestivum ubiq; molestum. Neque beneficia ingratè, *molestè* gratificans, *præstans*, quod multi patiuntur, facientes quidem bene, gravatim tamen amicis inservientes. Neque cupidus accusator existens, grave enim *est*: neque proclivis ad objurgandum, irritat enim. Maxime quidem cave in convivijs congressus, si verò aliquando tibi contigerit occasio, surge ante ebrietatem. Cùm enim anima à vino depravata fuerit, eadem patitur curribus (*pro cum curribus*) aurigas abjicientibus. Illique enim inordinatè feruntur carentes rectoribus, animaque multa peccat corruptâ mente. *Periphrasis.* Comis erga eos esto, qui te conveniunt, non superbus. Nam fastidium & arrogantiam vel servi dominorum ægrè ferunt: comitas verò grata & jucunda est omnibus. Sunt autem comitatis officia non contentiosum esse, non morosum, non omnibus in rebus adversatorem: familiarium iræ non asperè resistere,

quamvis nulla de causa irascantur, sed eis, dum commoti fuerint cedere, ac ubi ira deferbuerit, eos objurgare. Non in ridiculis res serias agere, neque seriis in rebus nugis gaudere. Intempestiva enim ubique molesta sunt. Non beneficia cum fastidio conferre, quo vitio multi laborant, qui etsi amicis obsequuntur, gravatim tamen id faciunt. Non facilè incusare, nam odiosum est: non ad reprehendendum proclivem esse, nam iratos facit. Conviviorum vitare sodalitates consultissimum certè fuerit. Sed si quando tempus postulârit, surgito ante ebrietatem. Cùm enim mens vino obruitur, idem ei quod curribus evenit, è quibus Aurigæ excussi sunt. Nam ut hi temerè seruntur carentes gubernatoribus, sic animus in multa delicta impellitur mente subversâ.

Rat. exposit. Græcism. Phrases, &c.

1. Δύσεις ἔχ). Contentiosum esse. Amantem esse jurgii. Jurgio sæpe contendere. 2. Δυσέριδα ἔχ). Morosum, implacabilem, inexorabilem esse. 3. πρὸς πάντα φιλόνεικον ἔχ). Græcis. Omnibus in rebus adversari. Nota. Ut præpositio πρὸς cum suo accusativo apud latinos rectè in præposit. *in* & *ablativum* vertitur: ita etiam πρὸς cum accusativo constructa eleganter sæpe apud eosdem in præposit. *in* & *ablativ.* mutatur. 4. πρόχειρος ἁπάντων πρὸς τὰς τῶν φίλων ὀργάς. Græcism. Aspere resistere familiarium iracundiæ. Acerbè invehi in amicos iratos. Nota. In priori expositione hîc præpositio πρὸς cum suo accusativo τὰς ὀργὰς in dativum mutatur. Quia verbum latinum *resisto* dativum familiariter sibi adscisci. 5. Ἀδίκως ὀργιζόμενον τυγχάνειν. Atticismus pro communi dialecto, ὀργίζεσθαι. Attici enim participiis & verbis substantivis, pro ipsis participiorum verbis utuntur. Injustè, nulla de causa irasci. 6. εἴκειν τοῖς θυμουμένοις φίλοις. Iratis cedere amicis. 7. ὑπείκειν τοῖς φίλοις. Objurgare, reprehendere amicos. 8. παύεσθαι τῆς ὀργῆς. Græcism. Desinere irasci.

9. Σπου-

9. Σπουδάζειν περὶ τὰ γελοῖα. Græc. In ridiculis res ſerias agere. Id eſt, in ludicris rebus ſeveritate uti-
10. χαίρειν τοῖς γελοίοις περὶ τὰ σπουδαῖα. Græciſm. vide pag. 8. numero 3. In rebus ſeriis gaudere nugis. 11. χαρίζεσθαι τὰς χάριτας ἀχαρίστως. Atticiſmus. Cum moleſtia bene facere. Ingrato animo beneficia conferre, &c. 2. Ἀηδῶς ὑπουργεῖν τοῖς φίλοις. Non libenter inſervire, vel operam navare amicis. 13. φιλαίτιον εἶναι. Facilem eſſe ad incuſandum. Facilè incuſare. 14. φιλεπιπληκτίαν εἶναι. Proclivem eſſe reprehendendum, &c. 15. εὐλαβεῖσθαι τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας. Cavere congreſſus in conviviis. Vitare ſodalitates conviviorum. Abſtinere compotationibus. 16. Ἐξανίστασθαι πρὸ μέθης ἐν τοῖς πότοις. Surgere ante ebrietatem in convivio. 17. διαφθείρεσθαι ὑπὸ οἴνου. Obrui vino, 18. ἀποβάλλειν τὸν ἡνιόχους. Excutere, abjicere aurigas: & rectiſſimè, *amittere aurigas.* Nam ἀποβάλλειν ſæpe pro ἀπολέσαι ſumitur: ut ἀποβαλεῖν τοὺς ὀδόντας ἢ τὰ πατρῷα. Amiſiſſe dentes aut patrimonium, &c. 19. ἀτάκτως φέρεσθαι. Temere, ſine ordine, ferri, ruere. 20. διαμαρτάνειν τῆς εὐθυνόντων. Pro, μὴ ἔχειν τοὺς εὐθύνοντας. Græciſm. Carere Gubernatoribus. Deſtitui Rectoribus. 21. πολλὰ σφάλλεσθαι. Pro, πολλάκις, vel ἐν πολλοῖς πταίσμασι. Græciſm. Sæpius labi. In multis delinquere. In multa impelli delicta. 22. Nota. Ἐκεῖνά τε, &c. ἥ τε ψυχὴ, &c. τε τε hic ut ſæpe alibi, comparativè ſumuntur. Quare rectè per *ut* & *ſic* exponuntur.

Ἀθάνατα μὲν φρόνει τὸ μεγαλόψυχον εἶναι· θνητὰ δὲ τὸ συμμέτρως τῆς παρχόντων ἀπολαύειν.

Hæc verba vix poſſunt Latinè ſatis commodè verti. Quidam ea per Metaphraſin ita reddunt. *Immortalia quidem ſape eo, quod eſt magnanimum eſſe: mortalia verò præſentibus moderatè fruendo.* Alii putant ea ita vertenda eſſe, ac ſi Græcè ſcriptum eſſet: Μεγαλόψυχον ἴσθι ὡς ἀθάνατον, συμμέτρως δὲ τῆς παρχόντων ἀπόλαυε ὡς θνητός. Magnanimus eſto tanquam immorta-

lis, re tuâ familiari utere tanquam immortalis. Wolfius ea hunc in modum Latinè reddidit. Immortalitatem ſpecta magnitudine animi, mortalitatem moderato rerum uſu. Rudolphus Agricola hoc modo vertit: Immortalia ſentias magnitudinem animi præ te ferendo, &c.

Græciſm. Phraſes, &c.

1. Θεωρεῖν ἀθάνατα. Spectare immortalitatem. 2. μεγαλόψυχον εἶναι. Magnanimum eſſe. 3. θεωρεῖν θνητὰ τῇ συμμέτρῳ χρήσει τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. Græciſmus. Mortalitatem ſpectare, ſectari moderato rerum uſu. Id eſt, moderatè uti facultatibus, ut mortalem decet.

Ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπουσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μεγίστης, πάντες κερδαίνοντες ἀφέλωσιν, αὕτη δὲ μόνη καὶ ἀφαιρεθεῖσα τὸν ἔχοντα. Πολλάκις γοῦν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτῳ τοῖς ἔργοις τὴν ἡμερίαν ἔδοσαν. Οὓς ἂν βούλῃ προήσεσθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἐναντίως ἔχοντας. Ἀρχὴ μὲν γὰρ φιλίας, ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος. Βουλόμενος, παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρελθόντα τῶν μελλόντων, τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐν τῷ φανερῷ ταχέως ἔχει τὴν διάγνωσιν. Βουλοῦ μὲν βραδέως, ἐπιτελεῖν δὲ, ταχέως τὸ δόξαν. Ἡγοῦ κρεῖσσον εἶναι τὸ μὲν θεοῦ εὐτυχίαν, τὸ δὲ ἡμῶν αὐτῶν εὐκυκλίαν. Πρὶν ἂν οὖν αἰσθώμεθα παρρησιάσασθαι, βούλου τὴν τῶν φίλων ἀναχρινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις ὡς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ μεταγμαλοῦ. Οὕτω γὰρ τὴν ἐκείνων τὸ γνώμιμον αἰδέσῃ, καὶ σαυτὸν ἀκαταφανῆ ποιήσεις. *Metaphraſis.* Exiſtima eruditionem eò majus bonum eſſe ipſcitiâ, quòd alia quidem improba pro *rebus improbis*, omnes lucrantes pro *cum* lucro faciunt, ipſa verò ſola etiam damno afficit habentes. Sæpe enim, quem verbis offenderunt, huic factis pœnas dederunt. Quos velis facere amicos, bonum quid dicito de ipſis apud renunciantes pro *renunciaturos*. Principium amicitiæ, laus, inimicitiæ verò vituperium. Deliberans, exempla facito præ-

ter

rita futurorum. Nam obſcurum è manifeſto celerrimam, *facillimàm* habet cognitionem, *dijudicationem*. Delibera quidem tardè, perfice autem citò deliberata. Exiſtima optimam rem eſſe à Deo quidem fœlicitatem, à nobis ipſis autem bonum conſilium. De quibus vereris liberè loqui, vis autem aliquibus amicorum communicare, utere verbis, tanquam de aliena re. Sic enim illorumque ſententiam cognoſces, & teipſum non apertum facies. *Periphraſis.* Quantum eruditio inſcitiæ præſtet, ex eo perſpicies, quòd omnes è cæteris improbè factis fructum aliquem capiant, hæc verò ſola detrimentum etiam injungat. Nam ſæpe iſti, quem offendêre verbis, ei re ipsâ pœnas dederunt. Cum quibus amicitiam tibi conſtitutam eſſe vis, de illis honorificè loquitor iis audientibus, qui renunciaturi ſint. Initium quippe amicitiarum laudatio eſt, inimicitiarum vituperatio. Cùm deliberas, præterita pro exemplo tibi proponito. Nam quæ obſcura ſunt è manifeſtis facillimè dijudicantur. In deliberando tardus eſto, in exequendis deliberatis celer. Saluſtius ad verba hæc ita alludit. Antequam incipias, conſulito: ubi conſulueris maturè factus opus eſt. Crede à Deo nihil tribui melius proſperâ fortunâ, à nobis ipſis ſapienti conſilio. Quas res apertè dicere vereberis, & tamen cum amicis aliquibus communicare cupies, tanquam de re aliena orationem inſtituito. Nam eo pacto & ſententiam eorum intelliges, ſeu, quid cenſeant, cognoſces, nec teipſum aperies.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Ἡ παιδεία μεῖζον ἀγαθὸν ἐστι τῆς ἀπαιδευσίας. Græciſm. Eruditio præſtat inſcitiæ. 2. πράττειν τὰ μοχθηρά. Græciſm. *Facere improba.* Pro, Scelus, vel ſceleratum facinus patrare, committere. Item. Improbè, vel ſceleratè agere. 3. περιζημιοῦν τινα. Afficere aliquem damno. Damnum alicui dare, &c. 4. Ἔχειν τινὰ ἀπαιδευσίαν, Græciſ. *Habere ignorantiam.*

Pro:

Pro: Ignarum vel rudem esse. Sentent. Ἡ ἀπαιδευσία τοὺς ἔχοντας ζημιοῖ. Ignorantia iis, qui ea præditi sunt, detrimentum injungit. 5. λυπεῖν τινα τοῖς λόγοις. Offendere aliquem verbis. 6. δοῦναι τινὶ τίνα τιμωρίαν. Dare alicui pœnas. Puniri ab aliquo. 7. τὰ παρελπλυθότα τῶν μελλόντων ποιεῖν παραδείγματα. Græcismus. *Præterita futurorum facere exempla.* Pro: Exempla petere è præteritis verum futurarum. 8. ταχέως ἔχειν διάγνωσιν. Græcismus. *Facillimam habere dijudicationem.* Pro: Facillimè dijudicari. Vide p. 3. n. 3. 9. βουλεύεσθαι βραδέως. Tardum esse in deliberando. 10. ἐπιτελεῖν ταχέως τὰ δόξαντα. Celeriter perficere deliberata. Celerem esse in exequendis deliberatis. 11. Ἡ εὐτυχία δίδοται τοῦ θεοῦ. Prospera fortuna à Deo tribuitur. 12. Αἰσχύνομαι περὶ τούτων παῤῥησιάσασθαι. Vereor de his rebus apertè loqui. 13. Ἀνακοινώσασθαί τι τοῖς φίλοις. Communicare aliquid cum amicis. 14. χρῆσθαι τοῖς λόγοις, ὡς περὶ ἀλλοτρίας τινὸς πράγματος. Instituere orationem, vel loqui tanquam de re aliena. 15. Αἰσθέσθαι τὴν γνώμην τῶν φίλων. Intelligere sententiam amicorum. Cognoscere, quid censeant amici. 16. ποιεῖν ἑαυτὸν καταφανῆ. Manifestum se reddere. Aperire vel prodere seipsum.

Ὅταν ὑπὲρ τῶν σαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβουλεύεσθαι, σκόπει πρότερον, πῶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ διῴκησεν. ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων, οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλεύεσθαι παρέξοιμεν, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ὑπολήψεως· ἡ γὰρ τῶν ὑγιείας πλείων ὑπομέλειαν ἔχουσιν, ὅταν τὰς νοσώδεις τὰς ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας ἀναμιμνῄσκωμεν. Μιμεῖται τὰ τῶν βασιλέων ἤθη, ἡ δίαιτα τὰ ἐκείνων ὑπομνήματα· δόξεις γὰρ αὐτοῦ ἀποδέχεσθαι, καὶ ζηλεῖν. ὥστε σοι συμβήσεται καὶ πρὸς τὸ πείθειν μᾶλλον εὐδοκιμεῖν, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων διάνοιαν βεβαιοτέραν ἔχειν. Πείθει μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὲρ τῶν βασιλέων κειμένοις, ἰσχυρότατον μὲν τοι νόμον ἡγεῖται τὸν ἐκείνων λόγον. ὥσπερ γὰρ τὴν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον, τὸ πλῆ-

θος

δεῖ διαχειρίσειν· ὅπως καὶ ὁ ἐν μοναρχίᾳ κατοικῶντα, ὁ δημοκρατίαν προσήκει θαυμάζειν. *Metaphrasis.* Cum verò de tuis rebus fueris aliquem consulturus, vide prius, quomodò de suis constituit. Qui enim malè cogitârit de propriis, nunquam bene consulet de alienis. Sic autem maximè consilium inire incitaberis, si calamitates, quæ ex temeritate *oriuntur*, intuitus fueris. Etenim valetudinis maximam curam habemus, cùm molestias ex ægrotatione (*natas*) recordati fuerimus. Imitare Regum mores, & persequere illorum studia: videberis enim eos probare & æmulari. Itaque tibi continget apudque multitudinem magis in laude esse, & ab illis benevolentiam firmiorem habere. Pare quidem & legibus à Regibus positis, *latis*, firmissimam verò legem puta illorum mores. Sicut enim in populari imperio degentem, multitudinem oportet colere: sic & in unius imperio habitantem, Regem convenit admirari. *Periphrasis.* Sed cùm alterius consilium in tuis negotiis expetes, confiderabis imprimis, quomodò res suas administrârit. Nam qui suum negotium malè gessit, nunquam bene procurabit alienum. Sic autem ad capiendi consilii prudentiam maximè invitaberis, si quæ damna temeritatem sequantur, cogitâris. Nam & valetudinem diligentissimè curamus, cùm ægrotationum molestias recordamur. Regum mores imitare, & ad eorum studia te conferas, ut eos & probare & æmulari videaris. Unde fiet, huncque fructum capies, ut & populus meliùs de te existimet, & tu illorum benevolentiam erga te confirmes ac augeas. Cùm legibus ipsis, quæ à Regibus latæ sunt, obtempera, tum mores & voluntatem eorum firmissimam esse legem ducito. Quemadmodùm enim in populari degenti republica, multitudo colenda est; sic & eum, qui in regio imperio consedit, Regem admirari oportet.

Gratissimi,

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Συμβουλεύεσθαί τινι ὑπὲρ τῶν ἑαυτῆ ſcil. πραγμάτων. Conſilium petere ab aliquo: conſilium experiri alicujus in ſuis negotiis. 2. Διοικεῖν ὑπὲρ τῶν αὐτῆ videlicet πραγμάτων. Pro, διοικεῖν τὰ αὐτῆ πράγματα. Adminiſtrare res ſuas. 3. Διαιρεῖσθαι ὑπὲρ τῶν ἰδίων. Deliberare de ſuis negotiis. Gerere ſuum negotium. 4. συμβουλεύειν περὶ τῶν ἀλλοτρίων. Conſilium dare de rebus alienis. Item: Procurare alienum negotium. 5. παροξυνθείης βουλεύεσθαι, id eſt, ἵνα ἐν βουλῇ. Græciſm. Incitaberis ad conſultandum. Invitaberis ad conſilium capiendum, vel ad capiendi conſilii prudentiam. 6. ἐπιλέγειν τὰς συμφορὰς, τὰς ἐν τῇ ἀβουλίᾳ ſcilicet γινομένας. Græciſm. Cogitare damna, quæ temeritatem ſequuntur. 7. πλείω ἔχειν ἐπιμέλειαν τῆς ὑγιείας. Græciſm. *Plurimam habere curam valetudinis.* Pro: Diligentiſſimè curare valetudinem. Cic. Vide pag. 3. n. 3. 8. Ἀναμιμνήσκεσθαι τὰς λύπας τὰς ἐν τῇ ἀῤῥωστίᾳ. Græciſm. Recordari moleſtias ægrotationum. 9. Ἰσχυρότατον νόμον ἡγεῖσθαι τὸ βασιλέων δόγμα. Mores & voluntatem Regum pro firmiſſima habere lege. 10. πολιτεύεσθαι ἐν δημοκρατίᾳ. In populari vivere imperio. Verſari in Republica. Cic. 11. Θεραπεύειν τὸ πλῆθος. Colere multitudinem. 12. Θαυμάζειν τὰ βασιλέα. Admirari Regem. 13. κατοικεῖν ἐν μοναρχίᾳ. In regio imperio vivere, conſidere &c.

Εἰς ἀρχὴν καταστὰς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ περὶ τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἁμάρτοι, σοὶ τὴν αἰτίαν ἀναθήσουσιν. Ἐκ τῶν κοινῶν ὀνειδῶν ἀσυλλήπτου μὴ πλησιώτερος, ἀλλ' ἐνδοξότερος. πολλῶν χρημάτων χρεῖττον ὁ φόβος τῶν πλήθους ἔπαινος. Μηδενὶ πονηρῷ παραδείγματι μήτε παίζοντι, μήτε σπουδάζοντι. δόξεις γὰρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα ποιεῖν, ἃ ἂν τοῖς ἄλλοις ποιῇς βουλῆς. Παροιμίαι

πανεχλεῖν μὴ δυναμένῳ, ἀνέχου ἢ ἴσον ἔχειν, ἵνα δοκῇς ἡμῖν τὴν δικαιοσύνης, μὴ δὲ ἀδύνειαν, ἀλλὰ δὲ ὑπεροχειαν. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν, ἢ πλοῦτον ἄδικον. τοσοῦτῳ γὰρ χρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν περιποιεῖ. Ἐκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεσι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. Μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας εὐδαιμονούντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς μὴ δικαιοσύνης ζημιωθέντας. Οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' ἐν ἐλπίσι γε ἀγαθοῖς ὑπερέχουσι. *Metaphraſis.* In Magiſtratum conſtitutus nullo utere improbo in adminiſtrationibus. Quæ enim ille peccaverit, tibi cauſas *eorum alii* imputabunt. A publicis curationibus diſcede non ditior ſed gloriosior. Multis enim peculiis melior laus à multitudine *tributa*. Nulli improbo neque aſſiſte, neque patrocinare. Videberis enim & ipſe talia facere, qualia aliis facientibus auxiliatus fueris. Para te ipſum plus poſſe quidem valentem, vel ut poſſis quidem aliis eſſe ſuperior, ſuſtine vel tolera tamen æqualitatem habere, vel non iniquo animo feras æqualitatem habere *alios:* ut videaris expetere juſtitiam, non ob infirmitatem, ſed propter æquitatem. Potius proba juſtam paupertatem, quàm divitias injuſtas. Eo enim melior juſtitia pecuniis, quod hæ quidem vivos ſolùm juvant, illa verò etiam mortuis gloriam parat: & illarum quidem improbis communio, *pars* eſt, hujus verò improbis impoſſibile *eſt* participes eſſe. Neminem æmulare ex injuſtitia lucrum facientem, ſed magis proba cum juſtitia damno affectos. Nam juſti injuſtis ſi nihil aliud plus habent, certè ſpe bonâ ſuperiores ſunt. *Periphraſis.* Delectus ad Magiſtratum nullius improbi viri miniſterio in obeundis negotiis utitor. Nam quicquid ille deliquerit, id tibi ut authori imputabitur. A publicis inuctionibus diſcede non locupletior, ſed laudatior. Bona enim multitudinis magnis opibus præferenda eſt. Nam laudari enim à populo præſtat, quàm ingentes poſſidere divitias. Nullius improbi negotii vel adjutor, vel

patronus esse velis. Nam & teipsum eadem facere putabunt, quæ ab aliis facta defenderis. Sic te para, ut aliis plùs possis, æquo tamen jure cum cæteris vivito: ut appareat te colere justitiam non ex imbecillitate, sed propter æquitatem. Paupertatem cum justitia conjunctam opibus malè partis præferto. Nam justitia pecuniis eò præstat, quòd hæ viventibus tantùm prosint, illa etiam defunctis gloriam pariat: hæ vel malis hominibus contingant, illam improbi nullo consequi modo possint. Neminem eorum, qui lucris injustis ditantur, æmulare, sed eos pluris facito, qui ob studium justitiæ detrimentis afficiuntur. Nam justi si nullâ re aliâ injustis præstant, spe tamen utique meliore fruuntur.

Græcismi, Phrases, &c.

1. Καθίσασθαι εἰς ἢ ἀρχάς. Constitui Magistratum & in Magistratum. Adipisci Magistratum. Deligi ad Magistratum. 2. Μηδενὶ πονηρῷ χρῆσθαι πρὸς τὰς διακονίας. Nullius improbi ministerio uti in obeundis negotiis. 3. ἁμαρτάνειν τινός. Delinquere aliquid, &c. 4. ἀναπέμπειν τὰς αἰτίας τινί. Imputare alicui causam. Transferre in aliquem culpam. 5. συνηγορεῖν τῷ πονηρὰ πράσσοντι. Patronum esse improbi negotii. 6. βοηθεῖν τοῖς ἄλλοις. Auxiliari aliis. Defendere alios. 7. διαφέρεσθαι πλεονεκτεῖν. Pro, διαφέρεσθαι πλέον ἔχειν. Plus posse aliis habere. Posse alios superare. Superiorem posse aliis esse. Item: Meliori conditione posse esse. 8. ἀγαπᾶσθαι τὸ ἴσον ἔχειν. Græcism. Æquo animo ferre æqualitatem. Acquiescere in æqualitate. Æquo jure vivere cum cæteris. 9. Ὀρέγεσθαι δικαιοσύνης. Expetere vel colere justitiam. 10. Συμπλέκεσθαι ἢ πενίαν μετὰ δικαιοσύνης. Amplecti paupertatem cum justitia conjunctam. 11. τὰ χρήματα ζῶντας μόνον ὠφελεῖ. Atticè, pro ὠφελεῖν. Pecuniæ viventibus tantùm prosunt. 12. Δικαιοσύνη καὶ τελευτήσασι ἢ δόξαν παρασκευάζει. Justitia etiam mortuis gloriam parit. 13. Τὰ χρήματα τοῖς

τοῖς φαύλοις ὑπῆρξε. Pecuniæ etiam improbis contingunt. 14. μεταλαμβάνειν τ δικαιοσύνης. Conſequi juſtitiam. Sententia. Ἀδύνατον τοῖς μοχθηροῖς τ δικαιοσύνης μεταλαβεῖν. Juſtitiam improbi non poſſunt conſequi. 15. χαρδαίνειν ἐξ ἀδικίας. Pro, ἀδίκως. Græciſm. Injuſtè lucrari. Injuſtis lucris ditari. 16. Ζημιῶσθαι ἕνεκα τ δικαιοσύνης. Græciſm. Damnum pati juſtitiæ causâ. Ob ſtudium juſtitiæ affligi, detrimento affici. Nota, ἕνεκα hic ponitur pro ἕνεκα. 17. μηδὲν ἄλλο πλεονεκτεῖν ἢ ἀδίκων. Græciſm. pro, ἐν μηδενὶ ἄλλῳ πράγματι πλέον ἔχειν ἢ ἀδίκων. Nulla re aliâ injuſtis præſtare. 18. ὑπερέχειν τ ἐλπίσι ἀγαθαῖς. Superiorem eſſe ſpe bonâ. Frui ſpe meliori.

Πάντων μὲν ἐπιμελῆ τ περὶ τ βίον, μάλιστα δ τ σαυτῆ φρονεῖν ἄξιον. Μίαν γὰρ ἐν ἑλαχίστῳ τῶν ἀγαθῶν ἐν ἀνθρώπου σώματι. Πειρῶ τὸ μὲν σῶμα εἶναι φιλόπονον, τ δ ψυχὴν φιλόσοφον· ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δυνῇ τὰ δόξαντα, τῇ δ θεωρᾶν ὀρθῶς τὰ συμφέροντα. Πᾶν ὅ, τι ἂν μέλλῃς λέγειν, σκέπτεσθαι τῇ γνώμῃ, πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶττα σφάλλεται τ διανοίας. Νόμιζε μηδὲν εἶναι τ ἀνθρώπινον βέβαιον. Οὕτω γὰρ ἔστ' ἐντυχὼν ἔσῃ σκληρῷ, ἔστι δυσυχῶν πεῖλυπος. Δυσὶ ποιεῖ χαρὰς τῷ λέγειν, ἢ σκέπτεσθαι ἃ οἶδα σαφῶς, ἢ σκέπτεσθαι ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τ σιγῆς κρείττων· ἐν δ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν. Χαίρε μὲν ὅταν τοῖς συμβαίνουσι τ ἀγαθῶν, ἢ λυπεῖ μετέλαχε ἐπὶ τοῖς γινομένοις τ κακῶν. γίνου δ τοῖς ἄλλοις, μηδ' ἐν ἑτέροις ὧν καταγνωσθῇς. ἄτοπον γὰρ τ μὲν ἰδίαν ἐν τ οἰκίαις ἀπορρύπτειν, τ δ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα σκεπάζειν. Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον. δεῖ γὰρ εἶναι φρονεῖν, τοῖς μὲν φαύλοις τ βίῳ τελευτᾷν, τοῖς δ σπουδαίοις τ ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. Μάλιστα μὲν σπεῦδε ζῆν χωρὶς τ ἀσφάλειαν· ἐὰν δ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τ ἐξ τῆς πολέμου σωτηρίαν ἢ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης· τὸ μὲν γὰρ τελευτᾶν, πάντως ἀναγκαῖον κατέστηκε· τὸ δ καλῶς ὑπομεῖναι, ἴδιον τῆς σπουδαίου ἡ φύσις ἀπένειμε. *Metaphraſis.* Omnium quidem curam gere, quæ circa vitam ſunt, maximè autem tuam mentem exer-

erce. Maximum enim in minimo mens bona in hominis corpore. Conare quidem *quoad* corpus esse laborioſus, *quoad* animum autem ſapientiæ ſtudioſus, ut illo quidem perficere queas deliberata, hoc autem proſpicere ſcias conducibilia. Omne, quod ſis dicturus, prius inſpice, *conſidera* mente. Multis enim lingua præcurrit mentem. Exiſtima nihil eſſe humanorum firmum. Sic enim neque fortunatus eris nimium lætus, neque infortunatus pertriſtis, *nimium triſtis*. Duo ſac tempora dicendi, vel de quibus ſcis planè, vel de quibus neceſſarium eſt dicere. In his enim ſolis ſermo ſilentio melior: in aliis verò tacere meliùs, quàm loqui. Gaude quidem ſuper contingentibus bonorum, *pro* bonis, & dole mediocriter ſuper vel de evenientibus malorum, *pro* malis. Sis autem aliis, neque in alteris exiſtens manifeſtus. Abſurdum enim eſt ſubſtantiam in ædibus occultare, mentem verò apertam habentem circumambulare. Magis verere, *cave* vituperium, quàm periculum. Oportet enim eſſe formidabilem improbis vitæ finem, at bonis in vivendo ignominiam. Maximè quidem conare vivere ſecundùm ſecuritatem, ſecurè: ſi autem aliquando tibi contigerit periculum adire, quære è bello ſalutem cum præclara gloria, ſed non cum turpi fama. Nam mori quidem omnes fatum condemnavit: at honeſtè mori proprium bonis natura tribuit. *Periphr.* Cùm omnium rerum, quæ ad vitam ſpectant, curam ſuſcipito, tum ingenio excolendo vel maximè intentus eſto. Maxima enim res in re minima eſt bona mens in corpore humano. Da operam ut corpore ſis laborioſo, animo autem ſtudioſo: ut altero perficere queas decreta, altero proſpicere ſcias profutura. Quicquid dicturus es, priùs cum animo reputa. Multi enim ſunt, quorum lingua cogitationem antevertat. Nihil rerum humanarum firmum eſſe exiſtima. Sic enim nec rebus ſecundis lætitiâ exultabis, nec in adverſis conſternaberis. Duo loquendi tempora conſtitue: alterum de rebus tibi planè cognitis: alterum de iis, quæ neceſſariò ſunt dicenda.

cenda. In his enim ſolis ſilentium antecellit oratio: in aliis verò tacere præſtat, quàm loqui. Et gaudere debes rebus ſecundis, & moderatè ferre dolorem calamitatum. Sed utraque diſſimulato. Cùm enim domi opes occultemus, abſurdum fuerit aperto animo obambulare. Magis cave reprehenſionem, quàm periculum. Nam ut vitæ finis improbis, ſic bonis viris ignominioſa vita formidoloſa eſſe debet. Imprimis da operam, ut in tuto vivere queas: ſed ſi quando tempus inciderit, ut pericula ſint adeunda, incolumis è bello evadere ſtude cum laude & gloria, non cum infamia, & dedecore. Nam fatum omnes, quaſi capitis condemnavit: ſed honeſtè mortem oppetere, natura præſtantium virorum munus eſſe voluit.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Ἐπιμελεῖσθαι πάντων τῶν περὶ τὸν βίον. Græciſm. Suſcipere curam omnium, quæ ad vitam degendam ſpectant. 2. ἀσκεῖν τὴν φρόνησιν. Exercere vel excolere ingenium. 3. Φιλόπονον εἶναι τὸ σῶμα. Pro, χρῆναι τὸ σῶμα. Græciſm. Laborioſo eſſe corpore. 4. φιλόσοφον εἶναι τὴν ψυχήν. Pro, χρῆναι τὴν ψυχήν. Græciſm. Animo eſſe ſtudioſo. 5. ἐπιτελεῖν τὰ δόξαντα. Perficere deliberata, decreta. 6. προορᾶν τὰ συμφέροντα. Proſpicere profutura. 7. μέλλω λέγειν. Græciſm. vide pag. 12. n. 2. Dicturus ſum. 8. ἐπισκοπεῖν τι τῇ γνώμῃ. Reputare aliquid cum animo. 9. Ἡ γλῶττα προτρέχει τὴν διανοίας. Lingua præcurrit mentem. 10. μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. Nihil eſt firmum rerum humanarum. 11. περιχαρῆ καὶ πεῖλυπον εἶναι. Perlætum & pertriſtem eſſe. Exultare lætitiâ, & conſternari dolore. 12. ποιεῖν χρόνους τοῦ λέγειν. Græciſm. Conſtituere tempora dicendi, vel loquendi. 13. Σαφῶς εἰδέναι περί τινος. Scire, nôſſe aliquid planè. 14. ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν. Præſtat tacere quàm loqui. 15. χαίρειν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν. Græciſm. vide pag. 19, & 20. numer. 5, & 6. Gaudere, lætari

lætari rebus ſecundis. 16. τὰ συμβαίνοντα τ̃ ἀγαθῶν, ἢ τὰ συμβαίνοντα ἀγαθά. Contingentia bona. Res ſecundæ. 17. λυπεῖσθαι μετείνως ἐπὶ τοῖς γινομένοις τ̃ κακῶν. Atticè pro κακοῖς. Moderatè ferre dolorem calamitatum. 18. κατάδηλον γίνεσθαι τοῖς ἄλλοις. Apertum, manifeſtum eſſe aliis, &c. 19. Μηδ' ἐν ἑτέρῳ. Pro, ἐν μηδετέρῳ γίνεσθαι κατάδηλον. In neutris *rebus*, vel in neutra parte eſſe apertum, vel ſe aperire. Item, Utraque diſſimulare. 20. ἀποκρύπτειν τ̃ ὑσίαν ἐν τ̃ οἰκίαις. Occultare domi opes. 21. ἀπατεῖν τ̃ διάνοιαν παρεῖν ἔχοντα. Aperto obambulare animo. Id eſt, Ita obambulare, ut animi affectiones omnibus pateant. 22. ἐυλαβεῖσθαι ψόγον ἢ κίνδυνον. Cavere reprehenſionem aut periculum. 23. Ἡ τ̃ βίυ τελευτὴ τοῖς φαύλοις φοβερά ἐςι. Improbis vitæ finis eſt formidoloſus. 24. Ἡ ἀδοξία ὀν τῷ ζῆν τοῖς ἀγαθοῖς φοβερά ἐςι. Græciſm. Vita ignominioſa viris bonis eſt formidoloſa. 25. Ζῆν ἐπ' ἀσφαλείας. Græciſm. Pro, ζῆν ἀσφαλῶς, ἢ ἐν ἀσφαλείᾳ, ἐν εἰρήνῃ. Vivere in tuto, in pace. Vitam agere ſine metu periculi, &c. 26. Ζητεῖν τ̃ ἐκ τ̃ πολέμυ σωτηρίαν. Græciſm. *Quærere è bello ſalutem.* Pro: Studere incolumen è bello evadere. 27. τὸ τελευτῆσαι πάντων ἢ πεπρωμένῃ κατέκρινε. Græciſm. Omnibus fatali neceſſitate, quaſi latâ ſententiâ moriendum eſt. Natura mortem omnibus propoſuit. Cic. 28. ἀποθανεῖν καλῶς. Honeſtè mori. Honeſtam oppetere mortem.

Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ ἤδη εἰρηκόσων ὑ πρόσθεν σοι περὶ τ̃ νῦν παρόντων ἡλικίαν. Οὐδὲ γὰ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν, ἀλλὰ περιλόμυν διὰ τ̃ αὐτῆς πραγματείας ἅμα τὸ τε παρόν τ̃ βίυ συμβυλίαν ἐξενεγκεῖν, ἢ τὸ μέλλον τ̃ χρόνυ ἐφόδιόν καταλιπεῖν. Τὰ μὲν γὰ τούτων χρείαν ῥᾴδιος εἰδήσεις, τ̃ δὲ συμβυλεύοντα μετ' εὐνοίας χαλεπῶς διρήσεις. Ὅπως ὦν τὰ λοιπὰ μὴ παρ' ἑτέρυ ζητῇς, ἀλλ' ἐντεῦθεν, ὥσπερ ἐκ ταμιείυ περφέρεις, ῥᾴδιον ἔσῃ μηδὲν παραλιπεῖν ὧν ἂν ἔχω σοὶ συμβυλεύειν. Πολλὰ δ' ἂν τῷ θεῷ χάριν ἔχοιμι, εἰ μὴ διαμάρτοιμι

ἡ δόξης, ἵνα ἔχων περὶ σε τυγχάνω. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὑρήσομεν ὥσπερ ἥδιστον τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας, ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. Σὲ δ' οἶμαι τοὐναντίον τούτων ἐγνωκέναι, πυνθάνομαι δὲ τῇ περὶ τὰ ἄλλα σοῦ παιδείᾳ φιλοσοφίᾳ. ἐπεὶ γὰρ αὐτὸ τὰ βέλτιστα προεῖπεν ὑπολάβοντα, ἦσον εἰκὸς καὶ ἐμὲ ἄλλων τοῦ ὀπὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. Μάλιστα δ' ἂν παρεξωμοίης ὀφειλῆσαι μοι χαλεπὸν ἔργον, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς τὰς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν· ἐν μὲν γὰρ τῷ βαδυμεῖν, καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν, οὐδὲς αἱ λύπαι τὰς ἡδονὰς ἀφαιρήσονται· τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν, καὶ σωφρόνως τὴν ἑαυτοῦ βίον οἰκονομεῖν, ἀεὶ τὰς πράξεις εἰλικρινεῖς, καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι· κἀμοὶ μὲν πρῶτον πάντες ὕστερον ἐλυπήθημεν, ἐνταῦθα δὲ, μὴ τὰς λύπας τὰς ἡδονὰς ἔχομεν. *Metaphr.* Et ne miratus fueris, si multa dictorum non conveniunt tibi ad nunc præsentem ætatem. Neque enim me hoc latuit: sed constitui per eandem operam simul præsentisque vitæ consilium protulisse, & futuri temporis præceptum reliquisse. Nam horum quidem usum facilè scies, consulentem verò cum benevolentia difficilè invenies. Ut igitur reliqua non ab altero quæras, sed hinc velut è penu proferas, existimavi oportere nihil reliquisse *eorum*, quæ haberem tibi consulere. Multam, *magnam*, verò Deo gratiam habuerim, si non aberrarim, *deceptus fuerim* opinione quam habens de te sum. Nam aliorum plurimos inveniemus, ut ciborum jucundissimis potius, quàm saluberrimis gaudentes, sic etiam amicorum *plurimos* una *secum* peccantibus *se* applicantes, sed non monentibus. Te autem arbitror contrarium horum nôsse, *animadvertisse*, argumento utens circa aliam tuâ disciplinam industriâ. Sibi enim optima facere imperantem, hunc verisimile est & aliorum ad virtutem adhortantes amplecti. Maxime autem incitatus fueris appeti-

visse

visse honestas res, si didiceris, quòd & voluptates ex his maximè sincerè habemus. Nam in segnescendo, & satietatem amando statim mœrores voluptatibus affixi sunt, *adhæserunt*; at circa virtutem laborare, & temperanter sui ipsius vitam instituere semper delectationes sinceras & firmiores reddit. Et illic quidem primùm gavisi, postea mœsti fuimus, hìc verò post molestias voluptates habemus. *Periph.* Neque verò mirari debes multa ex iis, quæ diximus, isti ætati tuæ non convenire. Nam id me quoque non præteriit: sed propositum mihi fuit unâ eadémque operâ & de præsenti vitæ ratione consilium promere, & quid imposterum tibi faciendum esset, denunciare. Nam quando & quomodò his utendum sit, facilè intelliges, fidelem autem & benevolum monitorem haud temerè invenies. Ne igitur cætera ex aliis tibi quærenda essent, sed ut hinc omnia velut è penu depromeres, nihil, quo tibi consulere possem, prætereundum esse duxi. Magnas autem Deo gratias agam, si me spes de te concepta non fefellerit. Nam ut pleroſque alios cibis jucundissimis potiùs, quàm saluberrimis delectari, sic etiam ad eos sese amicos adjungere cernimus, qui unà delinquunt, non ad eos, qui vitia reprehendunt. Te verò contrarium statuisse existimo, argumento industriæ tuæ in aliis disciplinis adductus. Nam qui ipse sibi optima quæque imperavit, eum consentaneum est etiam alios ad virtutem exhortantes amplecti. Maximè autem ad studium rerum honestarum incitaberis, si animadvertes eas verissimarum voluptatum esse procreatrices. Nam in socordia quidem luxuriæque amore, molestiæ statim voluptatibus adhæresçunt. Virtutis autem studium, & sobrium vitæ institutum semper oblectationes sinceras, atque etiam constantiores gignit. Nam illic principio gavisi, post dolemus: hìc post molestias, voluptates capimus.

Gracilmi,

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Ἡ παροῦσα ἡλικία. Iſta ætas. Nam participium παρὼν, παροῦσα, παρὸν ſæpius variis junctum nominibus per pronomen redditur. 2. ἐξαγγελεῖν τὸ παρόντος βίου συμβούλιον. Græciſm. *Proferre præſentis vitæ conſilium.* Pro: Conſilium promere de præſenti vitæ ratione. Conſilium dare: monere, quomodò nunc vita ſit inſtituenda. 3. καταλιπεῖν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μέλλοντος καιροῦ. Græciſmus. *Reliquiſſe* vel *relinquere denunciationem, præcipium futuri temporis.* Pro: Denunciare, præcipere, quid impoſterum ſit agendum, quomodò poſthac vita ſit inſtituenda. 4. Ῥᾴδιον εἶναι τοῦ τοῦ χρείαν. Facilè intelligere alicujus rei uſum, vel quomodò aliquâ re ſit utendum. 5. εὑρεῖν τινὰ συμβουλεύοντα εἰς εὐνοίαν. Græciſm. Invenire benevolum monitorem. 6. Ζητεῖν τὰ λοιπὰ παρ' ἑτέρου. Cætera quærere ex alio, aliunde. 7. ἐκφέρειν ἐκ τοῦ δύπου, ὅσα ἐκ τοῦ τεμαχίου. Depromere hinc velut è penu. 8. ἔχω συμβουλεύειν. Græciſmus. *Habeo conſulere.* Pro: Conſilium poſſum dare. Nam ἔχω variis infinitivis additum, loco βούλομαι uſurpatur. 9. πολλὰ τῷ θεῷ ἔχειν χάριν. Immortales Deo gratias agere, Cic. 10. ἔχειν τινὰ ἐλπίδα τοῦ τοῦ. Habere, concipere ſpem de aliquo. 11. χαίρειν τοῖς τὰ αὐτὰ ἡδέσι. Græciſmus, & in ſpecie Atticiſm. vide p. 19. n. 5. Delectari cibis jucundiſſimis. 12. πλησιάζειν τοῖς φίλοις συνεξαμαρτάνουσι. Atticiſmus priori ſimilis. Adjungere ſe ad amicos, qui unà delinquunt, ſocii delictorum ſunto. 13. πλησιάζειν τοῖς φίλοις νουθετοῦσι. Atticiſm. Cùm eis verſari amicis, vel iis ſe adjungere amicis, qui vitia reprehendunt. 14. χρῆσθαι τῷ τεκμηρίῳ. Uti, adduci argumento. Item: Conjecturam capere. 15. Ἡ ἐπὶ τὰ παιδεύματα φιλοπονία. Græciſm. Induſtria in diſciplinis. Studium diſciplinarum. Studiorum diligentia. 16. ἐπιτάττειν αὐτῷ τὰ βέλτιστα. Imperare ſibi optima quæque, &c. 17. ἐπὶ δὲ χρῶμαι τοῦ ἐπὶ τὰ ἀριστὰ παρα-

καλὲν τας. Amplecti eos, qui ad ſtudium virtutis exhortantur. 18. Ὀρέγεσθαι τ καλῶν ἔργων. Studere rebus honeſtis. Expetere gloriam rerum honeſtarum. 19. παροξύνεσθαι τ καλῶν ἔργων ὀρέγεσθαι. Græciſm. Incitari ad ſtudium rerum honeſtarum. 20. Γνησίως ἔχειν τὰς ἡδονὰς τὰς ἐκ τ καλῶν ἔργων. Græciſm. Sinceras, veriſſimas capere voluptates è rebus honeſtis. 21. ἐν τῇ ῥᾳθυμίᾳ. Græciſm. In ſocordia, deſidia, otio vitæ. 22. ἐν τῇ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν. Græciſm. In amore luxuriæ. 23. ἀγαπᾶν τὰς πλησμονάς. Amare, ſectari voluptates. 24. Sententia. Αἱ λύπαι τ ἡδοναῖς ἀεὶ συμπήγασι. Voluptatibus ſemper dolores adhæreſcunt, miſcentur. 25. τὸ περὶ τ ἀρετὴν φιλοπονεῖν. Pro, ἡ τ ἀρετῆς φιλοπονία. Græciſm. Virtutis ſtudium. 26. Οἰκονομεῖν σωφρόνως τ ἑαυτῦ βίον. Temperanter inſtituere ſuam vitam. Temperanter vivere. 27. τὸ οἰκονομεῖν σωφρόνως τ βίον. Pro: ἡ σώφρων τῦ βίυ οἰκονομία. Sobrium, prudens vitæ inſtitutum. 28. ἀποδιδόναι τὰς τέρψεις. Gignere, procreare oblectationes. 29. ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι. Gaudere & triſtari. Voluptate & dolore affici. 30. ἔχειν τὰς ἡδονάς. Pro. ἥδεσθαι. Voluptates capere.

Ἐν ἅπασι δ τοῖς ἔργοις ὑφ ὅτῳ τ ἀρχῆς μεμνησόμεθα, ὡς τ τελείτης αἴσθησιν λαμβάνομεν. τὰ γὰρ πλεῖστα τ περὶ τ βίον ὑ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιῦμεν, ἀλλὰ τ ἀποβαινόντων ἕνεκα διαπονῦμεν. ἐνδυμᾶ δ, διότι τοῖς μὲ φαύλοις ἐνδέχε) τὰ τυχόντα πράττειν· (εὐδὺς γὰρ τῦ βίυ τοιαύτης πρόνοιαν) τ ὑποθέσεων) τοῖς δ σπουδαίοις ὑφ οἵόντε τ ἀρετὴν ἀμελεῖν, ἢ πολλὰς ἔχειν τὰς ἐπιπλήττοντας. πάντες γὰρ μισῦσιν ὑφ ὅτῳ τὰς ἁμαρτάνοντας, ὡς τὰς ἐπιεικεῖς μ φάσκοντας εἶ), μηδὲν δ τ τυχόντων διαφέροντας. Εἰσὶ τῳς. ὅτι γὰρ τὰς τῷ λόγῳ μόνῳ φιλοσόφους ἀποδεκνύμεζομεν, ὅτι τὰς τῷ βίῳ πρὸς ἐλαφρυμένους ὑ φαύλως ἔ) φήσομεν; διὰ ποίας δ' ἂν τὰς τοιῦτος ὑπολάβοιμεν, μὴ μόνον εἰς ἑαυτὰς ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ καὶ τ τύχης ἔ) πρεσβύτας; ὧ μὴ γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλυς ἐνεχείρισεν· ὧ δ, σφᾶς αὐτὰς ἀναξίνς τ ὑπαρχόντος εὐδαιμονίας κρίνου-

σιν.

σαι. εἰ δὴ δεῖ ἀνητὸν ὄντα τῶν θεῶν ἐπιμελεῖσθαι δικαίως, ἡγοῦμαι καὶ κείνους ὑπὲρ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τὸν φαῦλον, καὶ τὸν σπουδαῖον τῶν ἀνθρώπων. *Metaphrasis.* In omnibus autem rebus non ſic principii meminimus, ut finis ſenſum capimus. Nam plurima eorum, quæ circa vitam *ſunt* non propter ipſa negotia facimus, ſed conſequentium causâ elaboramus. Cogita autem, quod improbis licet quævis agere: (ſtatim enim vitæ tale fecerunt fundamentum) at bonis viris non licet virtutem negligere, vel multos habere increpantes. Omnes enim oderunt non tam peccantes, quàm æquos quidem dicentes ſe eſſe, nihil verò à quibuſvis, *vulgo* differentes: Jure. Cùm enim ſermone ſolo mentientes reprobamus, an vitâ omni imminutos, non malos eſſe dicemus? Juſtè verò tales exiſtimaverimus non ſolùm in ſe peccare, ſed & fortunæ eſſe proditores: hæc enim ipſis pecunias, & gloriam, & amicos in manus dedit, hi verò ſe ipſos indignos præſenti fœlicitate conſtituerunt. Si verò oportet mortalem exiſtentem Deorum conjecturâ colligere mentem, arbitror *me* & illos in proximis maximè declarâſſe, quomodò ſe habent erga improbos & bonos hominum. *Periphraſis.* In omnibus autem rebus non tam principii meminiſſe ſolemus, quàm ſenſu finis affici. Nam pleraque in vita non propter res ipſas agimus, ſed propter ea, quæ conſequuntur elaboramus. Illud autem cogites velim: plebeiis quidem hominibus quidvis licere: (nam tale ſtatim initio vitæ ſuæ fundamentum jecerunt) bonis verò & honeſtis viris virtutem negligere non conceſſum eſſe: aut fieri certè non poſſe, quin à multis reprehendantur. Omnes enim non tam oderunt flagitioſos, quàm eos, qui virtutis profeſſi ſtudium, re nullâ vulgo antecellunt: nec id injuriâ. Nam cùm eos improbemus: qui verbis tantum fallunt: quanto magis eos homines nequam dicemus, qui nullum in tota vita dignitatis ſuæ gradum retinuerunt. Ac ejus generis homines non in ſemet ipſos tantùm eſſe injurii, ſed & fortunæ proditores rectè exiſtimantur: quæ cùm

eis & opes & gloriam & amicos in manus dederit, ipsi partâ fœlicitate indignos sese præbeant. Quòd si tàs est mortali voluntatem Deorum conjecturis indagare: eos etiam in conjunctissimis potissimùm me demonstrâsse arbitror, quomodo & adversùs homines, improbos, & erga bonos viros essent animati.

Græcism. Phrases, &c.

1. Μνημονεύειν ἐ ἀρχῆς. Meminisse principii. 2. Λαμβάνειν εὔδηλον ἐ τελεσθῆς. Græcism. Affici finis sensu. Percipere finem sensu. 3. Ποιεῖν τὰ πλείω ἐ ἀεὶ ἐ βίον. Græcism. Plurima agere in vita. 4. Διαπονεῖν τὰ πλεῖστα ἕνεκα ἐ ἀκολουθούντων. Elaborare plurima propter ea, quæ consequuntur. 5. Προΐεσθαι τὰ τυχόντα. Quævis facere. Temerè omnia committere. 6. Τοιοῦτον τὸν βίον ποιεῖσθαι ὑπόθεσιν. Græcism. Tale vivendi genus sibi proponere, &c. 7. Ἀμελεῖν ἐ ἀρετῆς. Negligere virtutem. 8. Πολλὰς ἔχειν τὰς ἐπιπλήττοντας. Multos habere reprehensores. A multis reprehendi. 9. Μισεῖν τὰς ἁμαρτάνοντας. Odisse flagitiosos. 10. Μισεῖν τὰς ἐπιεικεῖς φάσκοντας εἶναι. Græcism. Odisse eos, qui se virtutis studiosos esse jactitant, vel qui virtutis studium profitentur. 11. Ψεύδεσθαι τὸ λόγῳ μόνῳ. Verbis tantùm fallere. 12. Ἀποδοκιμάζειν τὰς τὸ λόγῳ ψευδομένους. Improbare eos, qui verbis mentiuntur, fallunt. 13. Ἐλαττοῦσθαι πάντῃ τὸν βίον. Græcis. In tota vita deteriori conditione esse: Nullum dignitatis gradum retinere. 14. Φάσκειν τινὰ φαῦλον εἶναι. Dicere aliquem hominem esse nequam. 15. Ὑπολαμβάνειν τινὰ εἰς ἑαυτὸν ἀμαρτάνειν. Existimare aliquem in se ipsum esse injurium. 16. Ἐγχειρίζειν τινὶ χρήματα, ἢ δόξαν, ἢ φίλους. In manus dare alicui opes, gloriam & amicos. 17. Καθιστάναι ἑαυτὸν ἀνάξιον ἐ παραχρῆσθαι εὐημερίαν. Indignum se præbere partâ fœlicitate. 18. Δηλοῦν τινὰ ἐπὶ τῶν οἰκειοτάτων. Demonstrare aliquem in conjunctissimis. 19. Πῶς ἔχει πρὸς τὸν φαύλους.

λες. Græciſm. Quo animo, quâ mente, quâ voluntate eſt in malos.

Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον ἡνίκα (ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι, καὶ πάντες πιϛεύουσι,) ἐγένετο, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε. τὸν δὲ διὰ κακίαν καὶ μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. οἷς χρὴ παραδείγμασι χρωμένους, ὀρέγεσθαι τῆς καλοκἀγαθίας· καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιϛα μανθάνειν, καὶ τῶν ἄλλων σοφιϛῶν, εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγινώσκειν. ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν, ἐφ' ἅπασι μὲν τοῖς ἄνθεσι καθεζομένην, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν· οὕτω χρὴ καὶ τοὺς παιδείας ἐρῶντας, μηδενὸς μὲν ἀπείρους εἶναι, παντα χόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν, μόλις γὰρ ἔνιοι ἐκ παντὸς τοῦ βίου τὰς τῆς φύσεως ἁμαρτίας ὑπεξῆραν. Jupiter enim Herculem & Tantalum cùm procreaſſet, (ut fabulæ ajunt, & omnes credunt,) illum quidem propter virtutem immortalem fecit: hunc verò propter malitiam maximis ſuppliciis punivit. Quibus oportet exemplis utentes expetere honeſtatem & probitatem, & non ſolùm à nobis dictis inſiſtere, ſed & Poëtarum optima quæque diſcere, & aliorum ſapientum, ſi quid utile dixerunt, legere. Quemadmodum enim apem videmus ſuper omnes flores ſedentem, ab unoquoque verò utilia accipientem: ſic oportet & eruditionis appetentes, nullius quidem expertes ſe habere, undecunque verò utilia colligere. Vix enim quis ex hac diligentia naturæ peccata ſuperaverit. *Aliter:* Nam cùm Jupiter, (ut arcanæ literæ tradunt, & omnes credunt) Herculem Tantalumque genuiſſet, alterum ob virtutem immortalitate donavit, alterum propter improbitatem maximis ſuppliciis affecit. Decet igitur in hæc exempla intuentes, virtutis & honeſtatis flagrare deſiderio: nec ea ſervare duntaxat, quæ nos diximus, ſed & Poëtarum optimæ ſententiæ diſcendæ, & quæ alii viri ſapientes utiliter præcepêre, legenda ſunt. Nam ut apes omnibus quidem inſidere floſculis, de ſingulis autem utilia carpere videmus: ſic eruditionis etiam comparandæ

dæ ſtudioſos nullius rei eſſe rudes, ſed undique utilia colligere decet. Vix enim hâc ipsâ diligentiâ naturæ noſtræ pravitatem ſuperabimus.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Ποιεῖν τινα ἀθάνατον. Immortalitate aliquem donare. 2. Κολάζειν τινὰ ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις. Maximis aliquem afficere ſuppliciis. 3. Ἐμμένειν τοῖς ὑπό τινων εἰρημένοις. Græciſm. Obſervare alicujus dicta. Servare ea, quæ ab aliquo dicta ſunt. 4. Μανθάνειν τὰ βέλτιστα τῶν ποιητῶν. Optima quæque Poëtarum diſcere. 5. Ἐλευκάναι τι χρήσιμον. Dicere aliquid utile. Utiliter aliquid præcipere. 6. Ἀναγινώσκειν τι χρήσιμον. Legere aliquid utile. 7. Καθιζάνειν ἐπὶ τὰ ἄνθεσι. Inſidere floſculis. 8. Λαμβάνειν τὰ χρήσιμα ἀφ' ἑκάστου. ſcil. ἄνθεσι. Utilia carpere de ſingulis floſculis. 9. Μηδενὸς ἀπείρως ἔχειν. Græciſm. Nullius rei rudem eſſe. 10. Συλλέγειν τὰ χρήσιμα. Utilia quæque colligere. 11. Ἐπικρατεῖν τῆς τῆ φύσεως ἁμαρτίας. Superare naturæ pravitatem, &c.

FINIS.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΡΟΣ
ΝΙΚΟΚΛΕΑ
ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ, ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ISOCRATIS
AD
NICOCLEM DE REGNO.
ORATIO II.

Οἱ μὲν εἰωθότες, ὦ Νικόκλεις, ὑμῖν τοῖς βασιλεῦσιν ἐσθῆτας ἄγειν, ἢ χαλκὸν, ἢ χρυσὸν εἰργασμένον, ἢ ἄλλό τι τοιούτων χρημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσὶν, ὑμᾶς δὲ πλουτεῖν λίαν ἔδοξαν· ἐμοὶ δὲ φανεῖς, οὐ δόσιν, ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι, καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν ὁμολογούντων καπηλεύειν. ἐγὼ δ' ἡγησάμενος ἂν ἐμαυτῷ κεκτῆσθαι δωρεὰν καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοί τε δοῦναι καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνησοίμην εὑρεῖν ποίαν ὑπόθεσιν συμβάντων ὀρεχόμενος, καὶ τίνων ἔργων ἀπεχόμενος ἄριστ' ἂν καὶ τῇ πόλιν, καὶ τῇ βασιλείαν διοικοίης. *Metaphrasis.* Qui quidem soliti, ô Niocles, vobis Regibus vestes adducere vel æs, vel aurum factum, vel aliud quid talium rerum, quarum ipsi egeni sunt, vos

vos verò divites estis: Nimis visi sunt esse mihi manifesti, non donum sed mercaturam facientes, & multò artificiosiùs ea vendentes, fatentibus se cauponari. Ego verò existimaverim hoc pulcherrimum fuisse donum & utilissimum, & maximè conveniens mihique dedisse & tibi accepisse, si potuerim definivisse, qualia studia expetens, & quibus factis abstinens optimè & civitatem, & regnum administres. *Periphrasis.* Qui vobis Regibus, Niocles, advehere vestes solent, aut æs, aut aurum elaboratum, aut aliquid aliud ejus generis, quo & ipsi egent, & vos abundatis: hos, ut mihi quidem videtur, plus satis apparet, non largitionem facere, sed mercaturam, suasque res multò callidiùs vendere, quàm eos, qui ex professo cauponantur. Ego verò existimavi hoc pulcherrimum fore munus ac utilissimum, idemque & mihi danti, & tibi accipienti aptissimum, si describere possem, quibus officiis præstandis, & quibus rebus fugiendis optimè & civitatem & regnum administraturus esses.

Græcism. Phrases, &c.

1. Ἐργάζεσθαι ἢ χρυσὸν ἢ χαλκόν. Facere aurum aut æs. 2. Ευδεῖν εἰ) vel ἐνδεῖσθαι τοιούτων χρημάτων. Egere ejusmodi rebus. 3. Πλουτεῖν τοιούτων χρημάτων. Talibus abundare rebus. 4. Δοκεῖν λίαν καταφανῆ εἶ). Videri valde manifestum esse: Plus satis apparere. 5. Ποιεῖν ἢ δόσιν ἐμπορείαν. Facere largitionem aut mercaturam. Largiri vel mercari. 6. Πολὺ πανουργότερον πωλεῖν. Longè callidius aliquid vendere. 7. Ὁμολογεῖν καπηλεύειν. Profiteri se cauponari. Ex professo cauponari. 8. Διδόναι καὶ λαμβάνειν ἢ δῶρεάν. Dare & accipere munus. 9. Ὀρέγεσθαι σφῶν ἐσομένων. Græcism. Præstare officia. 10. Διοικεῖν τὴν πόλιν καὶ ἢ βασιλείαν. Administrare Civitatem & Regnum. Præesse Civitati & Regno.

Τὲς μὲν γὰρ ἰδιώτας ὄζι πολλὰ τὰ παιδεύοντα, καὶ μάλιστα μὲ τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τὸν βίον καθ' ἡμέραν ἀγωνίζεσθαι τινὰ ἡμέραν. Ἔπειτα δ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν· ἔτι δ' ἡ παρρησία, καὶ τὸ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι τ' ἀλλήλων ἀμαρτίας· πρὸς δὲ τούτοις, τὰς ἐκ ποινῆς τ' ἀφεγγυημένων ἀποδήκας, ὡς χρὴ ζῆν καλοὶ πᾶσιν· ὧν ἐξ ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίνεσθαι. τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ' οὓς μᾶλλον ἔδει τ' ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὰν εἰς τ' ἀρχὴν καταστῶσιν, ἀνυδρότατοι διατελοῦσιν. Οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τ' ἐπιτρόπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν· οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν. *Metaphrasis.* Nam privatos sunt multa docentia, & maximè quidem non deliciari, *non luxuriosè* vivere, sed cogi de victu per quamlibet certare diem. Deinde leges, secundùm quas singuli degentes sunt. Etiam verò libertas, & aperte licere amicosque reprehendere, & inimicis imminere, *insidiari*, alterius inviem peccatis. Ad verò hæc, *præterea* quidam & Poëtarum veterum præcepta, quemadmodùm oportet vivere, reliquerunt. Itaque ex omnibus his consentaneum *est* ipsos meliores fieri. At Tyrannis nihil est tale, sed quos magis oportebat aliis institui, postquam in principatu constituti fuerint, sine admonitione *vitam* finiunt. Nam plurimi hominum ipsis non appropinquant: & unà agentes *cum iis* ad gratiam conversantur. *Periphrasis.* Nam privatos quidem homines permulta sunt, quæ erudiant: atque imprimis vita expers deliciarum, & quotidiana de parando victu quasi dimicandi necessitas. Deinde leges, quibus in suis quique civitatibus reguntur: Præterea libertas illa, quâ palam & amicis objurgare, & inimicis exagitare licet delicta mutua. Denique Poëtæ quidam veteres præcepta de vivendi ratione reliquerunt. Quibus rebus omnibus consentaneum est, eos fieri meliores. Tyrannis autem nihil ejusmodi contingit, sed quos omnium maximè institui conveniebat, hi mox suscepto principatu sine ullis monitoribus

ætatem exigunt. Perpaucis enim ad eos patet aditus: qui verò familiariter vivunt cum eis, hi ad gratiam & dicunt, & faciunt omnia.

Græcismi, Phrases, &c.

1. Παιδεύειν τοὺς ἰδιώτας. Erudire privatos homines. 2. Τὸ μὴ τρυφᾶν. Græcism. Vita deliciarum expers. 3. Ἀναγκάζεσθαι ἀγωνίζεσθαι. Pro, τὸ ἀναγκάζεσθαι τῷ ἀγωνίζεσθαι. (Nam uterque articulus hic in Authore dissimulatur.) Græcism. Necessitas dimicandi. Quia, I. infinitivi cum articulis expressis aut implicitis ponuntur pro nomine in omni casu. II. Quia Græci infinitivis cum articulo expresso vel dissimulato genitivi casûs, eo loco utuntur, quo Latini Gerundiis in di. 4. Ἀγωνίζεσθαι περὶ τοῦ βίου. Dimicare de victu parando. 5. Καθ' ἑκάστην ἢ ἡμέραν. Græcism. Singulis diebus. Quotidie. Exponitur etiam per adjectivum quotidianus, a, um; cùm ei substantivum sine suo adjectivo, vel infinitivus pro nomine substantivo positus adungitur: ut, Τὸ ἀναγκάζεσθαι καθ' ἑκάστην ἢ ἡμέραν. Necessitas quotidiana. 6. Πολιτευόμενον τυγχάνειν, seu πολιτεύεσθαι κατὰ τοὺς νόμους. Legibus regi in civitate. Ex præscripto legum vivere. 7. Τὸ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς φίλοις ὀνειδίζειν. Græcism. idem significans, quod, ἡ φανερὰ ἐξουσία τοῦ τοῖς φίλοις ἐπιπλῆξαι. Manifesta licentia amicos objurgandi. Libertas palàm amicos objurgandi: seu, libertas illa, quâ licet palàm amicos objurgare. 8. Ἐπιδιώκειν τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα. Græcism. Exagitare aliorum peccata. 9. Καταλείπειν ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν. Relinquere præcepta de ratione vivendi, vel quomodò vivendum sit. 10. Τοὺς τυράννους μᾶλλον δεῖ τῶν ἄλλων παιδεύεσθαι. Principes maximè omnium convenit institui. 11. Ἀνεπίτηκτον διατελεῖν. Sine ullis monitoribus ætatem exigere. 12. Οἱ πλείσων τῶν ἀνθρώπων τοῖς τυράννοις ὀλιγοστάζουσι. Paucis hominum ad Principes patet aditus. 13. Συνεῖναι τοῖς τυράννοις. Versari, familiariter

miſſariter vivere cum Principibus. 14. Ὁμιλεῖν πρὸς χάριν. Ad gratiam verſari. Ad gratiam omnia & dicere, & facere.

Καὶ γάρ τοι κύριοι γενόμενοι, καὶ χρημάτων πλείστων, καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς εὐπραγίαις πεποιήκασιν, ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν ἐστιν ἄξιον ἑλέσθαι τὸν βίον, τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μὲν, ἀσφαλῶς δὲ πολιτευομένων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων. Ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς, καὶ τοὺς πλούτους, καὶ τὰς δυναστείας, ἰσοθέους ἅπαντας νομίσουσι τοὺς ἐν τῇ μοναρχίᾳ ὄντας. ἐπειδὰν δ' ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους, καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ διεξιόντες ἄρωσι, τοὺς μὲν ὑφ' ὧν ἤκουσι ἐχρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἐξαμαρτεῖν ἀναγκασθέντας, τοῖς δ' ἀμφότερα ταῦτα συμβεβηκότα· πάλιν ὁποῖον ζῆν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον, ἢ μὴ τοιούτων συμφορῶν ἅπασης τῆς Ἀσίας βασιλεύειν. *Metaphraſis.* Etenim quidem domini facti & pecuniarum plurimarum, & rerum maximarum, per non bene uti his occaſionibus, fecerunt, ut multi dubitent, utrùm ſit dignum eligere vitam, quæ privatorum *eſt* quidem, juſtè autem agentium, vel quæ regnantium *eſt*. Cùm quidem enim reſpexerint ad honores, & divitias, & principatus, æquales Diis omnes arbitrantur eos, qui in monarchiis ſunt *conſtituti*: poſtquam verò conſiderarint terrores & metus, & diſſerentes invenerint alios quidem, à quibus minimè oportebat interfectos, alios verò in proximus peccare coactos: aliis verò, utraque hæc contigiſſe: rurſus quocunque modo vivere exiſtimant conducere magis, quàm cum talibus calamitatibus univerſæ Aſiæ dominari. *Periphraſis.* Itaque ampliſſimâ pecuniâ & maximâ potentiâ potiti, facultatibus his non rectè utendo effecerunt, ut multi in dubium vocent, ſitne privatorum quidem hominum, ſed moderatè ſe gerentium, potiùs expetenda vita, quàm Tyrannorum. Nam cum honores eorum & divitias & imperia intuentur, omnes eos Diis ſimiles eſſe cenſent, qui ſoli rerum potiuntur. Cùm verò timores & pericula conſiderant, memoriâque repe-

tentes vident, alios à quibus minimè decebat interemptos, alios erga ſuos conjunctiſſimos delinquere coactos, aliis utrumque accidiſſe: rurſus quovis modo vivere melius eſſe putant, quàm in hujuſmodi calamitatibus vel univerſæ Aſiæ dominari.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Κύριον γίνεσθαι τῶν χρημάτων πλείστων καὶ πραγμάτων μεγίστων. Græciſm. Quem Latini non *dominum fieri pecuniarum plurimarum*, ſed *potiri ampliſſimâ pecuniâ & maximâ potentiâ* dicunt. 2. Ἐπιεικῶς πράττειν. juſtè agere: juſtitiæ litare: Moderatè ſe gerere. 3. Ἀποβλέπειν εἰς τὰς τιμὰς καὶ τὰς δυναστείας. Intueri honores & imperia. 4. Νομίζειν τινὰ ἰσόθεον εἶναι. Cenſere aliquem Deo ſimilem eſſe. 5. Ἐνθυμεῖσθαι τοὺς φόβους καὶ τοὺς κινδύνους. Conſiderare timores & pericula. 6. Διαφθείρεσθαι ὑπό τινος. Interfici ab aliquo. 7. Διεξιέναι, à διέξιμι. Conſiderare, ratiocinari, memoriâ repetere. 8. Ἀναγκάζεσθαι εἰς τοὺ οἰκειοτάτους ἁμαρτάνειν. Cogi peccare, impelli ad peccandum in conjunctiſſimos. 9. Ὁποσῳοῦν ζῆν. Quovis modo vivere. 10. Βασιλεύειν τῆς Ἀσίας. Dominari Aſiæ.

Ταύτης δὴ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς αἴτιον ὄζιν, ὅτι τὴν βασιλείαν ὥσπερ ἱερωσύνην τινὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν, ἡ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μέγιστόν ὄζι, καὶ πλείονος προνοίας δεόμενον· καθ' ὁπόσον μὴ ἂν πράξειν, ἐξ ὧν ἂν τις μάλιστα δυνατο καὶ ὅπου δοικεῖν, καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῆς ἀεὶ παρόντος ἔργον ὄζι συμβουλεύειν. καθόλου δὲ τῆς ὀπτικῆς δυμάτων, ὃν χρὴ σοφίζεσθαι, καὶ πρὸς ἃ δεῖ διατείνειν, ἐγὼ πειράσομαι δηλοῦν. *Metaphraſis.* Hujus verò inæqualitatis & perturbationis cauſa eſt, quod regnum veluti ſacerdotium cujuſvis, viri eſſe putant, quod humanarum rerum maximum eſt, & majoris providentiæ indigens. Quoad quamlibet igitur actionem, ex quibus, *quomodo* quis maximè poſſit juxta modum, *rectè* adminiſtrare *civitatem*

& regnum, & bona conſervare, calamitates autem effugere, ſemper præſentium opus eſt conſilium dare. In univerſum autem ſtudiorum, pro ſtudia, ad quæ oportet collimare, & in quibus oportet verſari, ego conabor percurrere. *Periphraſis.* Eſt autem hujus diverſitatis & confuſionis cauſa hæc, quòd regnum tanquam ſacerdotium cujuſlibet hominis eſſe arbitrentur: quod ſummum eſt rerum humanarum, majoremque providentiam poſtulat. Ac ſingulatim quidem quo pacto rectiſſimè res adminiſtrari, utque & bona conſervari, & mala caveri poſſint, eorum munus eſt conſulere, qui tibi ſemper adſunt. Generatim autem, quæ ſtudia tanquam meta tibi propoſita eſſe debeant, & quibus in rebus verſandum ſit, ego recenſere conabor.

Græciſmi. Phraſes, &c.

1. Δεῖσθαι τ προνοίας. Requirere, poſtulare providentiam. 2. Συμβαλλόμενον καθ' ἑκάστω πρᾶξιν. Græciſ. Id eſt, ἐν ἑκάστῃ πράξει, ſcil. ἐκεῖνα ἢ ταῦτα, ἐξ ὧν ἢ δι' ὧν. Conſulere in ſingulis rebus ea, per quæ, &c. 3. Ἐξ ὧν ſæpe ſumi poteſt adverbialiter pro ὅπως vel πρὸς ὅπον. Græciſ. Quomodo, quo pacto, &c. 4. Κατὰ ὅπον. Rectè, μάλιστα πρὸς ὅπον. Rectiſſimè. Græciſm. 5. Καθόλα ἡ ἧς ὁπτηδευμάτων, &c. Pro, καθόλα ἡ τὰ ὁπτηδεύματα, ὧν χρὴ ἐχόμενον εἶναι, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν. Eſt antiptôſis, genitivus enim ἧς ὁπτηδευμάτων pro accuſativo τὰ ὁπτηδεύματα ponitur. Nam ſæpe antecedens caſum relativi imitatur. 6. Στοχάζεσθαι τ ὁπτηδευμάτων. Studia ſibi, tanquam ſcopum, propoſita habere.

Εἰ μὲν ἦν ἔτι τὸ δῶρον ἐξεργασθὲν ἄξιον τ ἐπαθλήσεως, καλὸν ἀπὸ τ ἀρχῆς συνιδεῖν· πολλὰ γὰρ κἀν ἧς ἐμμέτρων ποιημάτων, κἀν ἧς καταλογάδην συγγεγραμμένων, ἔστι μὲν ἐν τ διανοίας ὄντα ἧς συντιθέντων μεγάλας τὰς προσδοκίας παρέσχεν· ἐπιτελεσθέντα δ κἀν τοῖς ἄλλοις ἐπαθλεύσαντα, πολὺ καταδεεστέραν τ δόξαν τ ἐλπίδος ἔλαβεν.

Οὐ

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ γε ἐγχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παραλελειμμένα, καὶ νομοθετεῖν περὶ μοναρχίας. Οἱ μὲν γὰρ τὰς ἰδιώτας παιδεύοντες ἐκείνους μόνους ὠφελοῦσιν· εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τῶν πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους ἂν ὠφελήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας· τοῖς μὲν γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πραοτέρους ποιήσειν. *Metaphrasis.* An igitur erit hoc donum elaboratum dignum argumento, difficile ab initio perspicere. Multa enim & demensorum poëmatum, & prosâ oratione scriptorum adhuc quidem in mentibus existentia componentium, magnas expectationes præbuerunt, perfecta verò, & aliis ostensa multò inferiorem gloriam spe acceperunt. Verùm tamen inceptum bene habet, quærere prætermissa, & leges ponere regnis. Nam privatos homines instituentes, illos solos juvant: si verò quis eos, qui potiuntur multitudinis, ad virtutem excitaverit, utrosque juverit, & principatus habentes, & sub ipsis existentes: illis quidem enim imperia tutiora, his verò administrationes mansuetiores fecerit. *Periphr.* Utrùm verò donum hoc argumenti dignitati, cùm absolutum fuerit, sit responsurum, ab initio facilè perspici non potest. Multa enim & numeris devincta poëmata, & solutâ oratione conscripti libri, dum adhuc in mentibus authorum inclusa tenerentur, magnam sui expectationem concitârunt: sed perfecta tandem, & aliis ostensa, longè tenuiorem, quàm pro conceptâ spe, gloriam consecuta sunt. Sed tamen conatus ipse præclarus est, ab aliis prætermissa conquirendi, & regnis veluti leges præscribendi. Nam qui privatos homines instituunt; hi solis illis prosunt, Si quis verò populi dominos ad virtutem excitârit, is utrisque commodaverit, tum iis, qui imperant, tum iis, qui parent imperio: quòd & illis principatus tutiores, & his Respublicas leniores effecerit.

Græcismi,

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Συνειδέναι τι ἀπὸ τ ἀρχῆς. Perſpicere aliquid ab initio. 2. Πολλὰ τῆ καταλογάδην συγγεγραμμάτων. Græciſ. Multi libri ſolutâ oratione conſcripti. 3. Παρέχειν μεγάλας τὰς προσδοκίας. Concitare magnas expectationes. 4. Λαμβάνειν τ δόξαν. Conſequi gloriam. 5. Ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας μόνους. Solis prodeſſe privatis hominibus. 6. Κρατεῖν τῶ πλήθους. Dominari populo. Dominum eſſe populi, &c. &c. 7. Προτρέπειν τινὰ ἐπὶ τ ἀρετήν. Excitare aliquem ad virtutem. 8. Ἔχειν τὰς δυναστείας. Græciſm. Imperare. 9. Ὑπὸ τ δυναστείαις εἶ). Græciſm. Parere imperio. 10. Ποιεῖν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας. Imperia reddere tutiora, &c.

Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῆ βασιλεύοντων ἔργον ὄζιν. ἐὰν γὰρ τὸ κεφάλαιον καὶ τ δυναμιν ὅλως τῶ πραγμάτος καλῶς παραλάβωμεν. ἐνταῦθα ἀποβλέποντες, ἄμεινον καὶ περὶ τῆ ἄλλων μερῶν ἐροῦμεν. Οἶμαι δὲ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι προσήκειν αὐτοῖς πόλιν τε δυσυχοῦσαν παῦσαι, καὶ καλῶς πολιτευσαμένην διαφυλάξαι, καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποῆσαι. Τὰ γὰρ ἄλλα, τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν συμπίπτοντα, τούτων ἕνεκα πραγτέον ὄζι. *Metaphraſis.* Primùm quidem igitur videndum, quid reghantium opus eſt. Si enim caput & vim totius rei bene aſſumpſerimus, huc intuentes, meliùs, & de aliis partibus dicemus. Arbitror quidem omnes confeſſos eſſe convenire ipſis civitatémq; infœliciter agentem ſedâſſe, *libraſſe*, & bene agentem conſervâſſe, & magnam è parva feciſſe. Nam alia per quamlibet diem incidentia horum causâ faciendum eſt, vel facienda ſunt. *Periphraſis.* Primum igitur conſiderandum eſt, quodnam ſit Regum officium. Nam ſi caput, atque id, in quo totius rei vis eſt, probè conſtituerimus: in ea intuentes, meliùs de cæteris quoque partibus dicturi ſumus. Arbitror equidem conſtare inter omnes, convenire eis, ut civitatem è calamitatibus liberent, & res ejus ſecundas tueantur, & ipſam è parva

magnam

magnam efficiant. Nam cætera, quæ quotidie incidunt, horum causâ fieri debent.

Græcismi, Phrases, &c.

1. Παραλαμβάνειν καλῶς τ δυνάμιν ὅλε τῦ πράγματος. Constituere id probè, in quo totius rei vis consistit. 2. Παῦσαι pro παύειν τ πόλιν, τ δυσχῶσαν. Græcism. Liberare civitatem è calamitatibus. 3. Διαφυλάττειν τ πόλιν τ καλῶς πράτθ. Græcism. Tueri civitatis res secundas. 4. Τὰ ἄλλα ἕνεκα τύτων πρακτέον ὄτι. Græcism. Cætera horum causâ facienda sunt, &c.

Καὶ μὲν ἐκεῖνό γε φανερὸν, ὅτι δεῖ τὸν ταῦτα διανοησομένους, καὶ περὶ τύτων βελτίσι βεβουλευμένους μὴ ῥαθυμεῖν· ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τ ἄλλων· δῆλον δ, ὅτι τοιαύτας ἕξουσι τὰς βασιλείας, οἵας ἂν τὰς αὑτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. Ὥστε ἔνεστι τῆς ἀθλητῆς ὅτι πρόσκειται τὸ σῶμα γυμνάζειν, ὡς τοῖς βασιλεῦσι τ ψυχὴν τ ἑαυτῆς. Ἅπασαι δ αἱ παννύχιδες ἔχουσι μέρος πάσας τύτων τῶν ἀθλων, ὑφ' ὧν ὑμεῖς καθ' ἑκάστην ἀγωνίζεσθαι τ ἡμέραν. ὧν ἐνθυμήμασιν χρὴ προσέχειν τ νῦν, ὅπως ὅσον τ τιμᾶς τῆς ἄλλων προσέχετε, τοσοῦτον καὶ τ ἀρετᾶς αὐτῆς ἐπιδόσεις. Καὶ μὴ νόμιζε τ ὀπτιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βέλτιος ἡμᾶς καὶ φρονιμωτέρους γίνεσθαι μηδεμίαν ἔχειν δύναμιν· μηδὲ καταγνῶμεν τῆς ἀνθρώπων τοσαύτην δυσχέρειαν, ὡς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας ἐφηκάμεθα, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμερώτερα καὶ πλείονος ἀξίας ποιούμεθα· ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδὲν ἂν πρὸς ἀρετὴν ὠφελήσαιμεν. *Metaphrasis.* Illud verò manifestum, quòd oportet eos, qui hæc poterunt, & de his deliberaturi sunt, non segnes esse, sed prospicere, ut prudentiùs aliis affecti sint. Ostensum est enim, quòd talia habebunt regna, quales suas mentes comparaverint, *effecerint.* Quamobrem nulli pugilum sic convenit corpus exercere, ut regibus mentem suam. Omnes enim hæ celebritates nullam partem constituunt horum præmiorum, pro quibus vos per quemlibet certatis di-

em;

ein: Quæ cogitantem oportet adhibere mentem, ut quantùm honoribus aliis præstas, tantùm & virtutibus ipsos excellas. Et ne existima diligentiam quidem in aliis rebus utilem esse, ad meliores verò nos & prudentiores fieri, nullam habere vim. Neque condemnes hominum tantam infœlicitatem, ut circa feras quidem artes invenimus, quibus ipsarum animos cicuramus, & pluris, *majoris* dignitatis facimus, nos verò ipsos nihil ad virtutem juverimus. *Periphrasis.* Illud autem perspicuum est, oportere eos, in quibus hæc facultas esse debeat, & qui his de rebus deliberaturi sint, non socordiæ sese dare: sed providere, ut sint aliis longè prudentiores. Constat enim, quemadmodum ipsi suos animos excoluerint, ita etiam eorum regna se esse habitura. Quare nulli pugili ita convenit corpus exercere, quàm regibus ingenium suum. Nam celebritates ludorum universæ nullam partem constituunt eorum præmiorum, pro quibus vos quotidie decertatis. Hæc igitur considerantem operam dare te decet, ut quantùm alios dignitate superas, tantùm etiam virtute illis antecellas. Neq; verò putabis curam & studium in aliis prodesse rebus, ad augendum autem virtutem nostram & prudentiam nihil habere virium, neque tantæ infœlicitatis homines condemnabis, ut cùm artes quasdam ad cicurandas bestias & animos earum excolendos invenerimus, ipsi nobis ad virtutem nihil afferre adjumenti queamus.

Græcism. Phrases, &c.

1. Οὐδὲν πρόνοια μέρος τῆς ἄθλων. Nullam constituere partem præmiorum. 2. Ἀγωνίζεσθαι περὶ τῆς ἄθλων. Certare pro præmio. 3. Περίεχειν τῆς τιμῆς τῆς ἄλλων. Superare alios dignitate. 5. Διαφέρειν τῆς ἀρετῆς τῆς ἄλλων. Antecellere aliis virtute. 6. Ἡ ἐπιμέλεια μεγάλην ἔχει δύναμιν πρὸς τὸ βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονιμωτέρους γενέσθαι. Græcism. Magnam vim habet studium, ut

meliores & prudentiores simus, vel ad augendam virtutem & prudentiam nostram. 7. Καπηλεύσειν ἢ ἀνθρώπων τὴν ἀυτυχίαν. Græcism. Condemnare homines infœlicitatis. 8. Ἡμᾶς ἢ πλείονος ἀξίας ποιῆν τὰς ἢ θηρίων ψυχάς. Græcism. Cicurare & excolere animos ferarum. 9. Ὠφελεῖν τινα πρὸς ἀρετήν. Adjumentum afferre alicui ad virtutem.

Ἀλλ' ὡς ἢ τὴ παιδεύσεως, ἢ τ' ἐπιμελείας μάλιστα δυναμένη τὴν ἀυτῶν ψυχὴν εὐεργετεῖν, ὕτω διάκεισο τὴν γνώμην, ἢ ἢ τι παρόντων τοῖς φρενιμωτάτοις πλησίαζε, ἢ ἢ ἄλλον, ὃς ἂν δύνῃ μεταπέμπου. Καὶ μήτε τ' μηδὲ ἢ εὐδοκιμούντων μήτε ἢ σοφιζῶν μηδενὸς οἷς δεῖν ἀκούειν ἔχειν, ἀλλὰ ἢ μόνῳ ἀκροατὴς γίνου, ἢ ἢ μαθητὴς, ἢ ἀξιοπιθέζε σαυτὸν, τ' μὲν ἐλαττόνων κριτὴν, τ' ἢ μειζόνων ἀνταγωνιςὴν. Διὰ γὰρ τούτων τ' γυμνασίων, τάχ' ἂν ἥδιστα τοιῦτος, οἷ βουλόμεθα εἶναι τὴ ὀρθῶς βασιλεύσοντα, ἢ τ' πόλιν ὡς χρὴ διοικήσοντα. Μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτῦ ὠφεληθείης, εἰ δυνατὸν ἡγήσαιο, πρὸ χάρις τ' βελτίονων ἄρχειν, ἢ πρὸ ἀνοητοτέρους τοῖς φρενιμωτέροις προσκεῖσθαι. Ὅσῳ γὰρ ἂν ἀφραινθεςέρως τ' τ' ἄλλων ἄνοιαν ἀπιδοις, τοσούτῳ μᾶλλον τ' σαυτῦ διάνοιαν ἀνάγκης. *Metaphrasis.* Sed quòd & institutione, & diligentiâ maximè possit animus noster adjuvari, ita affectus esto, animum, *animo*, & præsentium prudentissimis te applica, & aliorum quos possis, accersè, & neque Poëtarum bene audientium, neque Philosophorum cujusquam puta oportere imperitè habere, sed illorum quidem auditor esto, horum verò discipulus: & para teipsum minorum quidem judicem, at majorum æmulum. Per hæc enim exercitia celerrimè fueris talis, qualem supposuimus oportere esse rectè regnaturum, & civitatem, ut decet administraturum. Maximè verò ipse à teipso admonitus fueris, si grave existimaveris deteriores melioribus imperare, & stolidiores prudentioribus mandare. Quantò verò vehementiùs aliorum amentiam despexeris, tantò magis tuam ipsius mentem exercebis. *Periphrasis.* Illud potiùs tibi persuadeas, quòd insti-

inſtitutione & curâ cum primis animus noſter queat adjuvari. Itaque tum domeſticorum prudentiſſimis familiariter utere, tum exterorum quoſcunque poteris accerſito: tum celebrium Poëtarum, & Rhetorum omnium periculum tibi eſſe faciendum, perſuaſum habeto: ac illorum quidem auditor eſto, horum autem diſcipulus: itaque te para, ut & minorum ſis judex, & majorum æmulator. Nam his exercitationibus celerrimè talis fies, qualem eſſe nos oportere propoſuimus eum, qui rectè ſit regno præfuturus, & urbem, ita ut decet, gubernaturus. Sic verò ipſe te maximè cohortabere, ſi abſurdum eſſe duxeris deteriores præſtantioribus dominari, & ſtolidiores prudentioribus imperare. Nam quò vehementiùs aliorum inſcitiam deſpexeris, eò diligentiùs ingenium tuum exercebis.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Οὕτω διακεῖσθαι ἢ γνώμην. Græciſm. Ita ſentire, velle. Hoc ſibi perſuadere. 2. πλησιάζειν τοῖς φρονιμωτάτοις. Familiariter uti prudentiſſimis. 3. Ἀπείρως ἔχειν τ ποιητ ̃ καὶ τ σοφιστῶν. Græciſm. Ignarum eſſe Poëtarum & Rhetorum. 4. Ὀρθῶς βασιλεύειν. Rectè præeſſe Regno. 5. Διοικεῖν τ πόλιν. Adminiſtrare urbem, civitatem.

Ἄρχεσθαι μὲν ἔν ἐντυχόντι καὶ τοῦ μέλλοντας ποιήσειν τ λόγων. Πρὸς δ τύτοις φιλάνθρωπον εἶ δεῖ καὶ φιλόπολιν. Οὔτε γὰρ ἵππων, οὔτε κυνῶν, οὔτε ἀνθρώπων, οὔτε ἄλλου πράγματος ὑδενὸς οἷόν τε καλῶς ἄρχειν, ὧν μή τις ἐπιμέλεσθαι τούτοις, ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι πλὴν ἐπιμέλειαν. Μάλιστα σοὶ τὸ πλῆθος, καὶ ἀεὶ πάντες ποιοῦ καχεκτιμένως αὐτῆς ἄρχειν γινώσκων, ὅτι καὶ τ ὀργιαρχῶν, καὶ τ ἄλλων πολιτικῶν αὖ του πλεῖον χρόνον διαμένουσιν, αἵπινες ἂν ἄρξωσι τὸ πλῆθος διαφθείρουσι. Καλῶς δ διδασκαλήσεις, ἐὰν αὐτὸ τ ὄχλον ὑβρίζειν ἐᾷς, μήτε ὑβριζόμενον ἀνεκτῶς· ἀλλὰ σκοπᾶς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι

ἄλλοι μηδὲν ἀδικηθήσονται. Ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρηστῆς πολιτείας ἐστί. *Metaphrasis.* Incipere quidem igitur inde oportet futuros quid facere, *pro facturos quid* decentium. Ad hæc verò amantem hominum esse oportet, & amantem civitatis. Neque enim equis, neque canibus, neque viris, neque alii rei cuiquam potest bene imperare, si non quis gaudeat his, quorum ipsum oportet facere curationem. Cura tibi sit populi, & per omne, vel per omnia facito gratè ipsis imperare, sciens quòd & oligarchiarum, & cæterarum gubernationum hæ plurimum tempus permanent, quæ optimè populum coluerint. Bene autem populum reges, si neque turbam injuriam facere sinas, neque injuriâ affectam (scil. turbam) contemnas, *destras*: sed prospicias, ut optimi quidem honores habebunt, *pro habeant*, alii verò nihil lædentur, *pro lædantur*. (Nam *ut* causalis conjunctivum postulat apud Latinos.) Ita enim elementa prima & maxima optimæ Reipubl. sunt. *Aliter*: Hinc igitur eos auspicari decet, qui fungi officio volent: Præterea *te* & hominum & Civitatis amantem esse convenit. Nec enim fieri potest, vel equis, vel canibus, vel hominibus, vel ulli denique rei quisquam rectè præsit, nisi delectetur iis, quorum ei mandata est curatio, Populus curæ tibi sit, & omnia in eo posita esse putato, ut is imperio tuo delectetur. Notum enim est, & oligarchias, & cætera imperia eò diuturniora esse, quò diligentiùs populum coluerint. Sic autem bene imperabis, si neque vulgi petulantiæ locum dederis, neque alios populo insultare passus fueris: sed provideris, ut & honores optimo cuique mandentur, & cæteri nullis injuriis afficiantur. Hæc enim elementa prima & maxima sunt reipublicæ bene constitutæ.

Græciſm. Phraſes, &c.

1. Ποιεῖν τι τῆ δέοντων. Græciſm. Fungi aliquo officio. Adminiſtrare aliquod munus. 2. Ἄρχειν τῆ ἀνδρῶν. Græciſm. Verbis enim imperandi apud Latinos non genitivus, ſed dativus jungitur, ut; Imperare vel præeſſe hominibus. 3. Ποιεῖσθαί τινος τὴν ἐπιμέλειαν. Græciſm. Curare rem aliquam. Curationem ſuſcipere alicujus rei. 4. Περὶ παντός τι ποιεῖν. Græciſm. Deſudare in aliqua re omni ſtudio. Summa ope niti in aliqua re, &c. 5. Διαμένειν πλεῖστον χρόνον. Longiſſimo tempore durare. Item, Diuturnius vel diuturniorem eſſe. 6. Ἐᾶν τὸν ὄχλον δεῖλειν. Sinere, pati populum injuriam facere. Vulgi licentiæ frænos laxare. Populi petulantiæ locum dare. 7. ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι, μηδὲν ἀδικηθήσονται.) Hic plures ſunt Græciſmi. ὅπως ἕξουσι καὶ ἀδικηθήσονται. Ut habebunt & injuriâ afficientur: pro habeant & injuriâ afficiantur. Vide pag. 8. & 9. num. 1. 2. μηδὲν ἀδικηθήσονται. *Nihil injuriâ afficiantur:* pro, *in nulla re* injuriâ afficiantur, &c. 8. Ἔχειν τὰς τιμάς. Præditum eſſe dignitate. Fungi munere, &c. 9. Ἀδικεῖσθαι μηδέν. In nulla re injuriâ affici. Nullâ injuriâ affici, &c.

Τῶν πραγμάτων, καὶ τῶν ὀπτηδευμάτων, κίνει καὶ μετατίθει τὰ μὴ καλῶς κατεσκευασμένα· καὶ μάλιστα μὲν ἀρετῆς χάριν καὶ βελτίστων· εἰ δὲ μὴ, μεμνῆσθαι τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις καλῶς ἔχοντα. Ζήτει νόμους τοὺς μὴ σύμφορα δικαίως καὶ συμφέροντας, καὶ σοφίσαι αὐτοῖς ὁμολογουμένως, πρὸς δὲ τούτοις, αἵτινες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἷόντε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιήσουσι. Ταῦτα γὰρ ἅπαντα πρασσέσθαι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις νόμοις. Τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθ' ἡσυχίαν κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους, ἵνα τὰς μὲν φιλῶσι, πρὸς δὲ τὰς πραγμοσύνας ἔχωσι. *Metaphraſis.* Edictorum & inſtitutorum move & tranſpone non bene conſtituta: & maximè quidem inventor

inventor esto optimorum: si verò non, imitare apud alios bene habentia. Quære leges quidem *in* universum justas & conducibiles, & sibi ipsis consentientes: ad hæc verò, quæ controversias quàm pauciſſimas, at diſſolutiones, compoſitiones quàm fieri poteſt celerrimas civibus facient. Hæc enim omnia ineſſe oportet bene ſtatutis legibus. Negotiationes ipsis conſtitue lucroſas, actiones verò *forenſes* damnoſas: ut has quidem fugiant, ergo illas verò cupide habeant. *Periphr.* Edicta & inſtituta vitioſa loco move & muta: operamque in primis dato, ut optimorum ſis inventor: ſed ſi fieri nequit, imitare, quæ apud alios rectè ſe habent. Leges quære in universum æquas & utiles & inter ſe conſentientes: atque etiam tales, quæ & controverſias civium quàm pauciſſimas, & compoſitiones, quàm fieri poteſt, celerrimas efficiant. Hæc enim oportet ineſſe omnia legibus bene conſtitutis. Effice eis negotiationes lucroſas, lites detrimentoſas, ut has fugiant, illas appetant.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Μεταθέναι τ' ἀγορασμάτων τὰ μὴ καλῶς κατῳκῶτα. Græciſm. vide pag. 19. 20. n. 5. 6. Mutare edicta vitioſa. 2. Μιμεῖσθαι τὰ ἄλλοις καλῶς ἔχοντα. Imitari ea, quæ apud alios bene ſe habent. 3. Ποιεῖν τὰς ἀμφισβητήσεις εἰς ὀλιγίστας. Efficere controverſias quàm pauciſſimas. 4. Κατασκέναι τὰς ἐργασίας τοῖς πολίταις κερδαλέας. Negotiationes efficere civibus lucroſas. 5. Φεύγειν τὰς ἀγορανομίας. Fugere lites. Abhorrere, alienum eſſe à litibus. 6. Περιθύμως ἔχειν ἀγορὰς τὰς διαλύσεις. Græciſm. Appetere compoſitiones, ſcil. litium.

Τὰς κρίσεις ποιῆ, καὶ ἂν ἀγορὰς ἀλλήλοις ἀμφισβητῶσι, μὴ ἀγορὰζειν, μηδὲ ἐσαπίας ἀλλήλοις, ἀλλ' ἀεὶ ταῦτα κρίνα ἧσσ' αὐτῆσ' γίνωσκε. Καὶ γὰρ φρόνει, κ' συμφέρει τ' τῆ βασιλέων γνώμην ἀμείνονα ἔχειν περὶ τ' δικαίων, ὅσῳ πρὸ

νὺ νόμως, τὸν καλὸν κριτήν. Διοίκει τ πόλιν ὁμοίως, πατρῷ τ πατρῴον οἶκον, τ μὴ ἀφροσύναις λαμπρᾶς κ) Capitonis, τ τ πολυτέλειαν ἀκριβῶς, ἵν' εὐδοκιμῇς ἅμα, κ) δαπάνῃς. *Metaphrasis.* Judicia facito, de quibus inter se contendant, non ad gratiam, neque contraria aliis alia, sed semper eadem de iisdem cognosce, *judica:* Etenim decet & consert Regum sententiam immobiliter sic habere de justis, quemadmodùm leges rectè statutas. Administra civitatem similiter ut paternam domum, apparatibus splendidè & regiè, exactionibus, *vectigalibus* accuratè: Ut bene audias simul & sufficias, *sumptibus ne exhauriaris. Periphrasis.* De controversiis eorum sententias neque ad gratiam ferto, neque inter se contrarias, sed de iisdem quidem rebus semper eadem decernito. Etenim & decet, & expedit Regum de jure decreta esse immutabilia, ut probatas leges. Urbem eodem modo, quo paternam domum administra, apparatu splendido & regali, ratione vectigalium accuratâ: Ut simul & illustri laude celebreris, & sumptus tolerare possis.

Græcismi, Phrases, &c.

1. Ποιεῖν τὰς κρίσεις. Græcism. Sententias ferre. Judicare. 2. Γινώσκειν ἀεὶ ταὐτά. Semper eadem decernere. 3. Πρέπει τ τ βασιλέων νόμιμα ἀμεταπτώτως ἔχειν. Græcism. Pro, ἀμεταπτώτους εἶναι. Regum decreta decet esse immutabilia. 4. Διοικεῖν τ πόλιν τ τελέσεσιν ἀκριβῶς. Administrare urbem accuratâ vectigalium ratione. 5. Διαρκεῖν. Sumptibus non exhauriri. Sumptus tolerare posse.

Τιμὴ μεγαλοπρέπειαν ἐνδείκνυσο ἐν μισθώσει τ πολυτελείων, τὸν εὐδοξ ἀφανιζομένων, ἀλλ' ἐν τ τοῖς σκευωρημένοις κ) τῷ κάλλει τ κτημάτων, κ) τ τ φίλων εὐεργεσίαις. Τὰ γὰρ τοιαῦτα τ ἀνδριαμάτων αὐτῶν τί σοι περιεσόμενον, κ) τοῖς ὀνησομένοις πλέον τ ἄξια τ διδασκομένων κατασκόψεις. *Metaphr.* Magnificentiam ostende in

in nulla re magnorum sumptuum, statim evanescentium, sed inque prædictis & pulchritudine possessionum, & amicorum beneficiis. Tales enim sumptuum, *pro sumptus* ipsique tibi permanebunt, & posteris pluris æstimanda insumptis relinques. *Periphrasis.* Ostenta magnificentiam nullâ re magni sumptûs, statimque peritură: sed tum iis rebus, quas diximus, tum instrumenti atque supellectilis ornatu, tum benificentiâ in amicos. Nam quæ hoc modo insumpseris, ea tibi ipsi firma stabiliaque permanent, & posteris tuis plures commoditates afferent, qnàm pecuniæ profusiones.

Græcismi, Phrases, &c.

1. Τὸ ἐυδὺς ἀφανιζόμενον. Græcism. Res statim peritura. 2. Τὸ κάλλος τῆς κτημάτων. Pulchritudo possessionum. Instrumenti atque supellectilis ornatus. 3. Τὰ τοιαῦτα τῆς ἀναλωμάτων. Græcism. vide pag. 19. n. 5. Tales impensæ. Ea, quæ hoc modo insumpta sunt. 4. Τὰ τῆς ἀναλωμάτων πλέονος ἀξια. Sumptus pluris faciendi. Impensæ majoris æstimandæ.

Τὰ μὲν τοὺς Θεοὺς ποίει μὴ, ὡς οἱ πρόγονοι κατέλιξαν. ἡγοῦ δ' τοῦτον εἶναι θῦμα κάλλιστον, καὶ θεοπρεπέστατον μεγίστω, ἐὰν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον σεαυτὸν παρέχης. μᾶλλον γὰρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους, ἢ τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας προσέχειν τὴ ψυχὴ τῶν θεῶν ἀγαθόν. Τίμα δὲ μὴν ἀρχαῖς τὸ πρῶτον τοὺς οἰκειοτάτους, καὶ δὴ ἀληθεστάτους τοὺς εὐνοεστάτους. Φυλακὴν ἀσφαλεστάτην, ἡγοῦ τὸ σώμασι εἶναι τὴν τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ δὲ τὸ πολιτικὴν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτῆς φρόνησιν. Διὰ γὰρ τούτων, καὶ πᾶσιν, καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἂν τις δύναιτο. *Metapurasis.* Quæ ad Deos *spectant*, fac, *præsta* quidem, ut majores ostenderunt. Existima verò hoc esse sacrificium pulcherrimum, & cultum maximum, si quàm optimum & justissimum teipsum præbeas, magis enim spes *est* tales, quàm victimas multas dejecturos, *prosternentes* facturos, *lucraturos* quid apud Deos bonum.

Honora

ſtonora quidem principiis honorum proximos, veriſſimis autem benevolentiſſimos. Cuſtodiam tutiſſimam exiſtima corporis eſſe amicorum virtutem, & civium benevolentiam, & tuam ipſius prudentiam, per hæc enim & poſſidere & conſervare regna maximè quis poſſit. *Periphr.* Religionem eam ſerva, quam à majoribus accepiſti. Id verò pulcherrimum ſacrificium & cultum eſſe maximum ducito, ſi ipſe ſis quàm optimus ac juſtiſſimus. Major enim ſpes eſt tales quidpiam boni à Diis immortalibus impetraturos, quàm eos, qui multas victimas proſternunt. Primos honores conjunctiſſimis, veriſſimos benevolentiſſimis deferto. Tutiſſimam corporis cuſtodiam eſſe puta, cum in virtute amicorum, tum in benevolentia civium, tum in tua prudentia collocatam. Hæc enim ſunt, per quæ imperium facillimè & paretur, & conſervetur.

Græciſmi. Phraſes, &c.

1. Ποιεῖν τὰ πρὸς τοὺς Θεούς. Græciſm. Præſtare ea, quæ ad cultum Deorum ſpectant. Colere Deos. 2. Παρέχειν ἑαυτὸν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον. Præbere ſe quàm optimum ac juſtiſſimum. 3. Καταβάλλειν ἱερεῖα πολλά. Multas proſternere victimas. Id eſt, multas mactare pecudes pro ſacrificio Diis faciendo. 4. Περάζειν τι παρὰ τῶν Θεῶν ἀγαθόν. Impetrare aliquid boni à Diis. 5. Τιμᾶν τινα τῇ ἀρχαιρεσίᾳ τῶν τιμῶν. Græciſm. Primos alicui honores deferre. Maximo aliquem honore afficere. 6. Ἡγεῖσθαί τι φυλακὴν ἀσφαλεστάτην τὸ σῶμα [Θεῖν]. Exiſtimare aliquid tutiſſimam corporis cuſtodiam eſſe. 7. Κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας. Parare & conſervare regna.

Κήδου τῶν οἰκείων τῶν ἰδιωτῶν, καὶ νόμιζε τοὺς ἀκπαιδεύτους εἶναι τῶν ἀναλίσκειν, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν. ἅπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν, οἰκεῖα τῶν καλῶς βασιλευόντων ὄζει. Διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν ὅτι φαίνου φροντίζων, ὥστε πιστεύειν ἐπὶ τοῖς σοῖς λόγοις, ἢ

τοὺς τῶν ἄλλων ὄρεχας. *Metaphraſis.* Cura domos privatorum, & exiſtima ſumptus facientes de tuis conſumere, & laborantes tua ampliora facere. Omnia enim, quæ habitantium civitatem *ſunt*, domeſtica bene regnantium ſunt. Per omne tempus veritatem ſic videaris magnifacere, *curare*, ut fide digniores ſint tui ſermones, quàm aliorum juramenta. *Periphraſis.* Rem familiarem privatorum curato: & prodigos de tuo facere ſumptum, & ad rem attentos tuas opes augere exiſtimato. Bona enim omnia in urbe habitantium, ad familiam pertinent regum bene imperantium. Per omnem ætatem, tantam veritatis præ te ferto reverentiam, ut plus habeatur fidei tuæ affirmationi, quàm aliorum dejerationi.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Κήδεσθαι τῆς οἰκων τῆς ἰδιωτῆς. Curare rem familiarem, patrimonia privatorum. 2. Οἰκεῖν τὴν πόλιν. Habitare in urbe. 3. Φαίνεσθαι φρονιμῶν τ' ἀληθειαν. Græciſmi. Studium & reverentiam veritatis præ ſe ferre.

Ἅπασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τ' πόλιν παρεχε, καὶ θεοὺς τὰ συμβόλαια νόμιμον· πλείστου δ' ποιοῦ τ' ἀφικνουμένων, μὴ τοὺ σοὶ δωρεὰς εἰσάγοντας, ἀλλὰ τοὺ παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας. Τιμῆς γὰρ τοὺ πιστοὺς, μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. Τοὺς φόβους ἔξελε τῶν πολιτῆς, καὶ μὴ βούλου φοβερὸς εἶ τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσιν· ὅπως γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους θεοὺς σεαυτὸν διαθῆς, ὅτω καὶ σὺ θεοὺς ὑπείνους ἕξεις. Ποιῶ μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς· δόκει δ' τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοὶ χαρὸς ἦ. Δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδὲν σε λανθάνειν τ' γιγνομένων, φρᾶος δ' τῷ τὰς ἡμωελίας ἐλάττως ποιεῖσθαι τ' ἁμαρτανομένων. *Metaphraſis.* Omnibus quidem hoſpitibus tutam civitatem præbe, & ad contractus legitimam. Plurimi verò facias advenientium non tibi dona introducentes, ſed abs te capere poſcentes. Honorans enim tales, magis apud alios honoraberis. Timores tolle civium,

&

& non velis formidabilis esse nihil peccantibus: quomodò enim alios adversùs te dispoſueris, *animatos reddideris*, sic & tu erga illos *te* habebis. Fac quidem nihil cum ira, videaris autem aliis, cùm tibi tempus fuerit. Formidandus quidem appare eò quòd te nihil lateat eorum, quæ fiunt: mitis, clemens pœnas minores faciendo, *minuendo* peccatorum. *Periphrasis.* Cum omnibus hoſpitibus urbem exhibe tutam, & in contractibus æquam: tum inter advenas eos maximi facito, non qui dona tibi advehunt, ſed qui à te expetunt. Nam ſi his honorem habueris, apud cæteros majore gloriâ eris. Exime civibus formidinem: neque terribilis iis esse velis, qui nihil delinquunt. Nam quo tu eos in te esse animo consuefeceris, eodem & ipse in illos eris. Nihil per iracundiam agito: ſed iram cùm tempus poſtulabit, ſimulato. Acrimoniam tuam proba indagatione, rerum, quæ geruntur, omnium, clementiam mitigatione ſuppliciorum.

Græciſmi, Phraſes, &c.

11. Παρέχειν τ πόλιν ξένοις ἀσφαλῆ. Exhibere urbem hoſpitibus tutam. Facere, ut hoſpitibus in urbe tutò verſari liceat. 2. Ἡ πόλις πρὸς τὰ συμβόλαια νόμμ. Græciſ. Civitas in contractibus æqua. 3. Περὶ πλείστ ποιεῖν τ ἀφικνυμένων τὸς τὰς δωρεὰς εἰσάγοντας Græciſm. Maximi facere advenas, qui dona advehunt, afferunt. 4. Λαμβάνειν τινὸς τινῶν τὰς δωρεάς. Accipere ab aliquo dona. 5. Ἐξαίρεσθαι τὸς φόβους. Eximere metum. 6. Οὕτω διατίθηαι τὸς ἄλλους πρὸς ἑαυτόν. Conſuefacere alios hoc animo in ſeipſum esse. 7. Ποιεῖν τι μετ' ὀργῆς. Facere aliquid per iracundiam. 8. Ποιεῖσθαι ἐλαφρὰς τὰς τιμωρίας. Græciſm. Mitigare ſupplicia, &c.

Ἀρχικὸς δεῖ βούλευμα μὴ χαλεπόφρονα, μηδὲ τὸ σφόδρα κολάζειν· ἀλλὰ τὸ πάντας ἡπιάδαι τ σῆς διανοίας, καὶ νομίζειν ὑπὲρ τ ἑαυτῶν σωτηρίας ἄμεινόν σε βουλεύεσθαι. Πο-

λεμικὸς γίνου ἢ ἐπιστήμαις, καὶ ἢ παρασκευαῖς εἰρηνικὸς ᾖς, τῷ μηδὲν ἔξω τοῦ δικαίου πλεονεκτεῖν. Οὕτως ὁμιλεῖ τοῖς πόλεων πρὸς τὰς ἴσας, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς σεαυτὸν ἀξιώσειας. Φιλονείκει μὲν περὶ ἁπάντων, ἀλλὰ περὶ ὧν ἂν κρατήσαντί σοι μέλλει συνοίσειν. Φαύλως ἡγοῦ μὲν τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους, ἀλλὰ τοὺς μὴ βλάβης ἕνεκα ἡττωμένους. Μεγαλόφρονας δὲ νόμιζε, μὴ τοὺς μείζω πρὸς βίαν ἡττωμένους, ὧν οἷοί τέ εἰσι κατισχύειν, ἀλλὰ τοὺς μετρίων μὴ ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι δυναμένους, οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι. Ζήλου μὴ τοὺς μείζω ἀρχὴν κτησαμένους, ἀλλὰ τοὺς ἀρίστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους· καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἐὰν ἁπάντων ἀνθρώπων μὴ φόβων καὶ κινδύνων ἄρχῃς, ἀλλ' ἐὰν τοιοῦτος ὦν, οἷος χρὴ, καὶ παρόντων ὥστε ἐν τῷ παρόντι, μετρίων ἐπιθυμῆς, καὶ μηδενὸς τούτων ἀπορῇς. *Metaphrasis.* Imperiosus esse velis non acerbitate, sed eo, *quod est* omnes vinci tuâ mente, & existimare pro suâ salute meliùs te consulere *quam se.* Bellicosus esto, scientiâ & apparatibus, pacificus verò nihil præter justum plus habendo. Sic te gere civitatum erga minores, ut potentiores erga te ipsum volueris. Contende non de omnibus, sed de quibus victori tibi sit profuturum. Improbos puta non utiliter victos, sed cum damno vincentes. Magnanimos esse puta non majora suscipientes, iis quæ possunt sustinere, sed mediocria quidem aggredientes, efficere verò valentes, quæ suscipiant. Æmulare non eos, qui maximum imperium possederunt, sed præsenti optimè usi sunt. Et existima planè *te* beatum fore, non si omnibus hominibus cum terroribus & periculis imperes, sed si talis existens, qualem decet, & agens ut in præsenti, mediocria expetas, & nullius horum egeas. *Periphrasis.* Auctoritatem imperii tuere, non asperitate, nec sævitiâ pœnarum, sed excellenti sapientiâ: ut te suæ saluti omnes meliùs quam semetipsos consulere arbitrentur. Bellicosus esto scientiâ rei militaris & apparatus, pacificus nihil præter jus & æquum vendicando. Erga Civitates imbecilliores talem te præbeas, quales in te potentiores esse velles. No-

li de rebus quibuſvis contendere, ſed de iis duntaxat, quarum victoria tibi profutura eſt. Contemnendos exiſtima non eos, qui utiliter ſuccumbunt, ſed qui cum damno ſuo vincunt. Magnanimos puta non eos, qui majora ſuſcipiunt, quàm ſuſtinere poſſunt, ſed qui & mediocria deſiderant, & quæ aggrediuntur, perficere poſſunt. Æmulare non eos, qui latiſſimè imperium propagârunt, ſed qui id, quod habent, rectiſſimè adminiſtrarunt: teque ab omni parte fœlicem exiſtima fore, non ſi in omnes homines cum metu & periculo imperium agites, ſed ſi talem te præbens, qualem decet, & ita agens, ut res præſentes poſtulant, mediocria deſideres, & horum nullo careas.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Ἀρχὴν ἔχειν. Imperare, &c. 2. Ἡττᾶσθαι τῇ σοφίᾳ. Græciſm. Superari alicujus ſapientiâ. 3. Οὕτως ὁμιλεῖν πρὸς τὰς ἥττους τῶν πόλεων. Græciſm. Ita ſe gerere, talem ſe præbere erga imbecilliores civitates. 4. Φιλονεικεῖν περὶ ἁπάντων. Contendere de omnibus rebus. 5. Ἡττᾶσθαι συμφερόντως. Utiliter ſuccumbere. 6. Περιγίνεσθαι μὴ βλάβης. Vincere cum damno. 7. Περιδέχεσθαί τι. Suſcipere aliquid. 8. Ἐρίεσθαι τῶν οἰκείων. Mediocria deſiderare. 9. Μείζω κτᾶσθαι ἀρχάς. Latiſſimè imperium propagare. 10. Τὴν ἀρχὴν τὴν παροῦσαν ἄριστα χρῆσθαι. Græciſm. Imperium partum rectiſſimè adminiſtrare. 11. Τελέως εὐδαιμονεῖν. Beatum eſſe ab omni parte. 12. Μηδενὸς τούτων ἀπορεῖν. Nullo horum carere.

Φίλως κτῶ, μὴ πάντας τοὺς βελτιόνας, ἀλλὰ τοὺς τῆς φύσεως ἀξίους ὄντας· μηδὲ μεθ' ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. Ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδὼς ὅτι πάντες οἱ μὴ σοι πλημμελοῦντες, ὅμοιόν σε τοῖς χρωμένοις νομίσουσι. Τοιούτους ἐρίσῃ τοῖς πράγμασι, τοῖς μὴ διὰ σὲ χρωμένοις, ὡς αὐτὸς

τὰς

τὰς αἰτίας ἔχων, ὧν ἂν ἐκεῖνοι παρέχωσι. Πίστις ἡγοῦ μὴ τοῦ πᾶν ὅ,τι ἂν λέγῃς ἢ ποιῇς, ἐπαινοῦντας· ἀλλὰ τοῦ τοῖς ἁμαρτανομένοις ὀλιγωρῆσαι. Δίδου παῤῥησίαν τοῖς εὐφρανοῦσιν· ἵνα παρὰ ὧν ἂν ἁμαρτάνῃς, ἔχῃς τοὺς συνδιακωλύσοντας. Διόρθου καὶ τοὺς τέχνῃ κολακεύοντας, καὶ τοὺς μεθ' ὑπουλίας διορθοῦντας· ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῆ χρησιμότητι ἔχωσιν. Ἄκουε τοῦ λόγου, τοῦ περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γινώσκειν ἅμα τοὺς λέγοντας, ὁποῖοι, καὶ τίνες εἰσὶ, καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι. Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῆ διαβάλλοντας, αἷσπερ ἂν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας. *Metaphr.* Amicos para non omnes volentes, ſed tuâ naturâ dignos exiſtentes: neque cum quibus jucundiſſimè unà deges, ſed cum quibus optimè civitatem adminiſtrabis. Accuratas facito *explorationes* familiarium, ſciens quòd omnes non tibi approprinquantes, ſimilem te utentibus *te* putabunt. Tales præfice rebus *iis*, quæ non per te fiunt, quaſi ipſe culpas habiturus *eorum*, quæ illi fecerint. Fidos exiſtima non omne, quod dicas vel facias, laudantes, ſed peccatis ſuccenſentes, Da libertatem loquendi bene ſapientibus, ut de quibus dubites, habeas *eos*, qui unà *tecum* deſpiciant. Diſcerne & arte adulantes, & cum benevolentia colentes, ut non plùs improbi bonis habeant. Audi ſermones *ipſorum* de ſe invicem, & conare ſimul cognoſcere dicentes, quales & qui ſunt, & de quibus dicant. Iiſdem punias pœnis falsò calumniantes, quibus peccantes. *Periphraſis.* In amicitiam recipe non quoſlibet, ſed tuâ naturâ dignos, neque cum quibus jucundiſſimè tempus conteras, ſed quorum operâ urbem optimè gubernes. Diligenter inquirito in tuos familiares: teque ſcito talem ab iis omnibus, qui conſuetudine tuâ non utuntur, judicatum iri, quales illi fuerint, cum quibus vixeris. Sic alios iis præfice rebus, quas ipſe non geris, ut tibi adſcribendum ſcias, quicquid illi fecerint. Fideles exiſtima non eos, qui omnia & dicta tua & facta laudârint, ſed qui etiam errata & delicta reprehenderint. Poteſtatem da prudentibus liberè dicendi ſententiam; ut ſi quibus de rebus dubi-

dubitaris, præstò sint, qui illas unà tecum expendant. Discerne eos: qui arte assentantur, ab illis, qui ex benevolentia te colunt: ne improbi meliori conditione sint, quàm boni viri. Audi quid alii de aliis dicant: operamque dato, ut quales & quinam sint, non minus ii, qui dicunt, quàm ii, de quibus dicunt, cognoscas. Iisdem suppliciis affice calumniatores, quibus delinquentes.

Græcismi, Phrases, &c.

1. Κτᾶσθαι τὺς φίλες. Parare amicos, &c. 2. Ἡδέα συνδιατείβειν. Jucundissimè unà tempus terere. 3. Ἀκριβῆς ποιεῖν τὰς δοκιμασίας. Græcism. Vide pag. 3. num. 3. Diligenter inquirere. 4. Ἐφιστάναι τινὰ τοῖς πράγμασι. Præficere aliquem rebus. 5. Ἐπαινεῖν πᾶν, ὅ,τι ἂν τις λέγῃ ἢ ποιῇ. Laudare alicujus omnia & dicta & facta. 6. Ἀμφιγνωεῖν περί τινος. Dubitare de aliqua re. 7. Κολακεύειν τέχνῃ. Assentari arte. 8. Θεραπεύειν μετ' εὐνοίας. Græcism. Colere ex benevolentia. 9. Πλέον ἔχειν. Meliori conditione esse. 10. Κολάζειν ζημίαις τὺς ἐξαμαρτάνοντας. Afficere supplicio delinquentes. 11. Ψευδῶς διαβάλλειν. Calumniari.

Ἄρχε σαυτῦ μηδὲν ἧττον, ἢ κἀγώ σοι ἄλλων· κἀτοῦτο ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἐὰν μηδεμιᾶς δουλείης τοῦ ἡδονῶν, ἀλλὰ μεγάλης τῆ ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῆ πολιτῶν. Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῆ προσδέχε, μηδ' ἀλογίστως· ἀλλ' ἐπ' ἐκείνους τῆ διατριβῆς ἔδιζε σαυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτός τε ὀνήσεις, κἀτοῖς ἄλλοις βελτίων εἰσόξεις. Μὴ φαίνου φιλοπαίγμων ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ κἀτοῖς χαροῖς διαπροσέχεσθαι δυνατὸν ὄζιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῆ μέγα φρονεῖν, ἧς ἐσθ' μέρος τοῖς πονηροῖς μίτεσι. Νόμιζε τῆ πολλοὺς ἀληθεύοντας εἶναι, μὴ τοὺς ἐν τῷ φανερῷ μὴ λέγοντας γνώμας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὄντες μᾶλλόν σε τῆ γνώμῃ, ἢ τῆ τύχῃ θαυμάζωσιν. *Metaphr.* Impera tibi ipsi nihil minùs, quàm & aliis, & hoc existima maximè regium, si nulli servias volupta-

voluptatum, ſed domineris cupiditatibus magis quàm civibus. Nullam conſuetudinem temerè proba, neque abſque ratione, ſed in illis occupationibus aſſuefacias te ipſum gaudere, ex quibus ipſeque proficies, & aliis melior eſſe videberis. Ne appare ambitioſus in talibus, quæ & malis facere poſſibile eſt, ſed in virtute magnum, *altùm* ſapiens, cujus nulla pars improbis contingit. Exiſtima honorum veriſſimos eſſe non in aperto cum rumore factos, ſed cùm ipſi apud ſe exiſtentes magis tuam mentem, quàm fortunam mirentur. *Periphr.* Haud minùs tibi ipſi, quàm cæteris impera. Idque maximè regium putato, ſi nullis libidinibus ſervias: ſed cupiditates magis in poteſtate habeas, quàm cives tuos. Nullam familiaritatem temerè ac ſine ratione contrahe, ſed iis gaudere congreſſibus aſſuefce, qui te & ſapientiâ augeant, & virtutis apud alios opinione. De iis rebus tibi placere noli, quæ à malis etiam perfici poſſunt: ſed virtutem laudi tibi ducito, cujus pars nulla ſceleratis contingere poteſt. Veriſſimos honores eos eſſe puta, non qui palam ex metu tibi habentur: ſed ſi ipſi apud ſeſe prudentiam tuam, pluſquam fortunam admirentur.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Ἄρχειν ἑαυτῦ. Imperare ſibi ipſi. 2. Δυλεύειν ἐπιθυμίαις ἢ ἡδοναῖς. Græciſm. vide pag. 19. n. 5. Nulli ſervire libidini. 3. Κρατεῖν ἢ ἐπιθυμιῶν. In poteſtate habere cupiditates. 4. Περισκέπτεσθαι συνηθείαν ἀλογίστως. Sine ratione familiaritatem contrahere. 5. Χαίρειν ἢ διατριβαῖς. Gaudere congreſſibus. 6. Φιλοτιμεῖσθαι ἐπὶ τοῖς τοιούτοις. Placere ſibi de talibus rebus, &c. 7. Μεγαφρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ. Græciſm. Placere ſibi de virtute. Fretum eſſe virtute. Virtutem ſibi laudi ducere.

Λάνθανε μὲ, ἐὰν ἐπὶ τῷ σοι συμβῇ ἢ φαύλων χαίρειν· ἐπείκυσο ἢ πρὸς τὰ μέγιστα σπεύδοζον. Μὴ τὲς μὲ ἄλλως ἀξίως κοσμίως ζῆν, τὲς ἢ βασιλέας ἀπέκτως· ἀλλὰ ἢ σαυτῦ

αὐτῆ σωφρονίλω ὑπόδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γινώσκων ὅτι τὸ τῆ πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦ τοῖς ἄρχουσι. Σημεῖον ἔστω σοὶ τῆ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾶς εὐπορωτέρους, καὶ σωφρονεστέρους γινομένους διὰ τῆ σῆν ἐπιμέλειαν. Περὶ πλείονος δὲ ποιῆ δόξαν καλὴν, ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ θνητὸς, ἡ δ' ἀθάνατος, καὶ δόξη μὲ χρήματα κτᾶται, δόξα δ' χρημάτων οὐκ ὠνητὴ, καὶ τὰ μὲ, καὶ τοῖς φαύλοις ὑπάρχει· ἡ δ' οὐχ ὁίον τ', ἀλλ' ἢ τοῖ διαφερόντως κτήσασθαι. *Metaphraſis.* Late, *clàm facito* quidem, ſi in aliquo tibi contingat villium gaudere: oſtentare, *videare* autem circa maxima ſtudens. Ne quidem alios decere puta modeſtè vivere, reges autem inordinatè: ſed tuam ipſius temperantiam exemplum aliis conſtitue, ſciens, quòd civitatis totius mores aſſimilantur imperantibus. Signum eſto tibi bene regnandi, ſi ſubditos videas ditiores & temperantiores factos per tuam curam. Pluris fac gloriam honeſtam, quàm divitias magnas liberis relinquere. Illæ enim mortales, hæc verò immortalis. Et gloriâ quidem pecuniæ parabiles, gloria verò pecuniis non emi poteſt. Et illæ quidem etiam improbis adſunt: hanc verò non poſſunt niſi præſtantes paraviſſe. *Periphraſis.* Si fortè ita acciderit, ut te aliquâ leviore gaudeas, diſſimula: rerum maximarum ſtudium oſtenta. Noli putare aliis vivendum eſſe moderatè, Regibus perturbatè: ſed tua temperantia, fac, aliis exemplo ſit: nec ignores totius civitatis mores ad exemplum Magiſtratuum conformari. Hoc tibi argumento ſit te regno bene præeſſe, ſi populum & locupletiorem & modeſtiorem ſub tuo impærio videas eſſe factum. Præſtare puta liberis tuis honeſtam famam, quàm magnas opes relinquere. Nam hæ mortales ſunt, illa immortalis. Famâ pecuniæ quæri poſſunt, emi pecuniis fama non poteſt. Opes etiam improbis contingunt: gloriam verò parare non poſſunt, niſi virtute præſtantiſſimi.

Græciſm. Phraſes, &c.

1. Χαίρειν ὅτι τῷ τ φαύλων. Græciſ. Gaudere aliquâ re leviore. 2. Σπεύδειν περὶ τὰ μέγιστα. Græciſm. Studioſum eſſe rerum maximarum. 3. Τὴν σωφροσύνην ἐπιδείγματα παρέχεσθαι. Temperantiam pro exemplo proponere. Temperantia, ut exemplo ſit, facere. 4. Ὁμοιοῦσθαι τοῖς ἄρχουσι. Conformari ad exemplum Magiſtratuum. 5. Τὴν δόξαν τὰ χρήματα κτᾶσθαι. Quærere pecunias famâ. &c.

Τρυφᾶ μὲν τ ἐσθῆσι, καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις· καταίδεσαι δ' ὡς χρὴ τοὺς βασιλέας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν· ἵνα οἱ μὲν ὁρῶντες διὰ τ ὄψιν ἄξιόν σε τ ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν· οἱ δὲ συνόντες διὰ τ τ ψυχῆς ῥώμην τ αὐτῶν ἐκείνοις γνώμην ἔχωσιν· Ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτῦ καὶ τὰς πράξεις· ἵνα ὡς ἐλαχίστοις τοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτῃς. *Metaphraſis.* Splendidus ſis quidem veſtibus, & circa corpus ornamentis, tolera verò, ut decet Reges, in aliis ſtudiis: ut videntes propter aſpectum dignum te imperio eſſe judicent: familiares verò propter animi robur eandem cum illis ſententiam *de te* habeant. Inſpice ſermones ſemper tuos & actiones, ut quàm minimis peccatis, *pro* in minima peccata, incidas. *Periphr.* In veſtitu & corporis ornatu ſplendidus, in aliis actionibus laborum tolerans eſto, ut Reges decet: ut & qui vident, ob aſpectum te regno dignum judicent, & familiares tui ob animi robur iiſdem aſſentiantur. Conſidera ſemper & dicta & facta tua, ut in delicta quàm pauciſſima incidas.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Τρυφᾶν τ ἐσθῆσι. Splendido eſſe veſtitu. 2. Τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν. Græciſm. Idem ſentire. Aſſentiri. 3. Περιπίπτειν τοῖς ἁμαρτήμασι. Græciſm. Incidere in delicta.

Κεφά-

Κράτιστον μὲν τὸ ἀκμῆς τοῦ καιρῶν τυγχάνειν· ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἱρεῖ, καὶ μὴ πλεονάζειν. αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν τοῖς ἐνδείαις, ἢ τοῖς ὑπερβολαῖς ἰσχύουσιν. Ἀστεῖον δὲ καὶ σεμνὸς τὸ μὲν γὰρ πρὸς τὰ πράγματα πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμόττει. Χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ὅτι πραγμάτων. Διήκουσε γὰρ ὡς ὅπλου, τοὺ μὲν σεμνυνομένους, ψυχρὸς ὄντας· τοὺ δὲ βωμολόχους ἀστείους δέ, ταπεινοὺς φαινομένους δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέροις τοῖς ἰδίοις ταύτοις, τοῖς δὲ συμφορᾶν τοῖς ἐναντίοις σεσῶσθαι διαφέρειν. Ὅ,τι ἂν ἀκριβῶς εἰδέναι βούλῃ, ὧν ἐπιθυμεῖ σεσοφικὴ τὰς βασιλέας, ἐμπειρία μέτεστι καὶ φιλοσοφία. Τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδοὺς σοι δείξει· τὸ δὲ ἐν αὐτῇ τοῖς ἔργων γυμνάζεσθαί σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει. Θεωρεῖ τὰ γινόμενα, καὶ τὰ συμπίπτοντα, καὶ τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς πράγμασι. ἐὰν γὰρ τὰ παρελήλυθότα μιμνῄσκῃς, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσῃ. *Metaphr.* Præstantissimum quidem *est*, punctum temporum tenere: quoniam verò difficulter cognitu *se* habent, deficere malis, & non plus *justo* facere. Nam mediocritates magis in defectibus quàm exuperationibus valent. Urbanus esse conare & gravis, hoc enim regno convenit, illud autem ad consuetudines aptum est. Difficillimum verò hoc omnium est rerum. Invenies enim ut ad multum, *plerumque* gravitatem affectantes, frigidos existentes; volentes verò urbanos *se* esse, humiles apparentes. Oportet enim uti utrisque formis hisce, & incommodum, quod utrisque inest, effugere. Quod accuratè scire vis *eorum*, quæ scire convenit Reges, experientiâ persequere, & meditatione. Nam meditari vias tibi ostendet: at in ipsis operibus exerceri, posse te uti rebus faciet. Contemplare quæ fiunt, & quæ eveniunt & privatis & Regibus. Si enim præterita memineris, melius & de futuris deliberabis. *Periphrasis.* Optimum certè quidem est, servare modum; sed quoniam is non facilè cognoscitur, malis citrà resilire, quàm ultra progredi. Mediocritatis enim vis magis in eo, quod parùm, quàm in eo, quod nimium est, cernitur. Urba-

nus esse ſtude & gravis: quorum hoc principatum decet, illud congreſſibus eſt aptum. Sed hoc eſt rerum omnium difficillimum. Nam hos qui gravitatem affectant, plerumque frigere: qui verò urbani esse ſtudent, eos humiles & abjectos videri comperies. Eſt enim utrâq; hâc ratione utendum, & finitimum utrique incommodum effugiendum. Quicquid earum rerum, quæ Regum cognitione dignæ ſunt, certò nôſſe voles, ad id experientiam & doctrinam adhibeto. Nam ut doctrina viam tibi oſtender, ſic rerum gerendarum exercitatione id conſequêris, ut res dextrè adminiſtres. Cogita, quæ res & gerantur, & ferantur, tum à privatis hominibus, tum à principibus. Nam ſi præteritorum recordaberis, de futuris etiam rectiùs deliberabis.

Græciſmi, Phraſes, &c.

Hinc, 1. Τυγχάνειν τ̃ ἀκμῆς τ̃ καιρῶν, pro τ̃ εὐκαιρίας. Attingere ipſum temporis punctum. Item: Servare modum. 2. Μετέναι τ̃ ἐμπειρίᾳ κ̀ φιλοσοφίᾳ. Perſequi aliquid experientiâ & doctrinâ. Pro, Experientiam & doctrinam ad aliquid conferre. 3. Τὸ φιλοσοφεῖν κ̀ τὸ γυμνάζεσθαι. Græciſm. Doctrina & Exercitatio.

Δεινὸν ἡγῶ, τ̃ μὲν ἰδιωτ̃ ἐθέλειν πνὰς ὑποθήκας, ἵνα τελεσθέντες ἐπαινεθῶσι· τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ὑπὸ σῶν τύποις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμήσουσιν. Βέλτιον τὰς εἰκόνας τ̃ ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον ἢ τὸ σώματος καταλιπεῖν, μᾶλλον μὲν πειρᾶ τ̃ ἀσφάλειαν σαυτοῦ, κ̀ τῆ πόλει διαφυλάττειν. ἢν δ' ἀναγκαῖόν τι πάθειν, αἱροῦ καλῶς τεθνάναι μᾶλλον, ἢ ζῆν αἰσχρῶς. Ἐν ἅπασι τοῖς ἔργοις μίμησο τ̃ βασιλείας, κ̀ φρόντιζε, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τ̃ τιμῆς ταύτης ποιήσεις. Μὴ φείδῃς τ̃ σαυτοῦ φύσιν ὅλα πᾶσαν διαλυθεῖσ· ἀλλ' ἐπειδὴ δυνατὸν σώματος ἔτυχες, ἀθανάτου ψυχῆς, πειρᾶ τ̃ ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν· Μελέτα δὲ καλῶν ὑπομνημάτων λέγειν, ἵνα συνεθιζῇς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. ἃ δ' ἂν σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔρ-

γις ἐπιτέλει· ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμῆ τὰς πράξεις. Ἃ τοῖς πᾶσι τοῖς ἑαυτῶ ἂν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν ἀξίει· χρῶ τοῖς εἰρημένοις, ἢ ζήτει βελτίω τούτων. *Metaphraſis.* Abſurdum puta, privatorum velle aliquos emori, ut mortui laudentur, Reges verò non audere uti ſtudiis hiſce, ex quibus viventes in laude erunt. Velis imagines virtutis monimentum magis quàm corporis reliquiſſe. Maximè quidem conare ſecuritatem tibi ipſi & civitati conſervare: ſi verò coactus fueris periclitari, elige honeſtè mortuum eſſe magis, quàm vivere turpiter. In omnibus operibus memento regni, & cura, ut nihil indignum honore hoc facies, *pro facias.* Ne permittas tuam ipſius naturam ſimul totam diſſolutam *eſſe.* Sed quando mortale corpus nactus es, immortalem verò animum, conare animi immortalem memoriam reliquiſſe. Meditare de honeſtis ſtudiis dicere, ut aſſuefactus ſis ſimilia dictis ſapere. Quæ verò tibi cogitanti videantur optima, hæc factis perfice. Quorum gloriam æmularis, imitare actiones. Quæ liberis tuis conſulueris, his ipſe inhærere dignum putaveris. Utere dictis, vel quære meliora his. *Periphraſis.* Minimè decere puta, cum privati quidam homines, mortem opperendam eſſe cenſeant, ut poſt obitum laudentur, Reges eas actiones fugere, quæ viventibus gloriam pariant. Imagines, quæ virtutis tuæ potiùs, quam corporis monimenta ſint, fac relinquas. Operam cum primis dabis, ut & te, & urbem in tuto colloces. Sed ſi periculum adeundum fuerit, honeſtè mori, quàm turpiter vivere præoptabis. In omnibus tuis factis Regni memento, ſolicitéque cave nè quid honore iſto indignum deſignes. Ne committas, ut natura tua ſimul univerſa intereat, Sed cùm tibi corpus mortale contigerit, animus immortalis: fac immortalem animi tui memoriam relinquas. Meditare de præclaris actionibus loqui: ut iis conſentanea, quæ dicere ſoles, etiam ſentire aſſueſcas. Quæ tibi cogitanti optima videbuntur, ea re ipsâ perficito. Quorum gloriam miraris, eorum res geſtas imitare. Quæ tuis liberis

beris præciperes, ea ipse facere ne graveris. Aut utere præceptis nostris, aut ipse his inveni meliora.

Græcismi, Phrases, &c.

Hinc, 1. Μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ὀπτασθύμασι, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμήσειν. Græcism. Fugere actiones, quæ gloriam viventibus pariant. 2. Τὸ ἀσφαλεῖαν τῇ πόλει διαφυλάττειν. Græcism. Urbem in tuto collocare. 3. Τυγχάνειν τῷ θνητῷ σώματος. Mortale nancisci corpus.

Σοφὸς νόμιζε μὴ περὶ ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας, ἀλλὰ περὶ ἓν περὶ τῶν μεγίστων λέγοντας, μηδὲ πρὸς τοῖς μὴ ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπαρχούσαις, αὐτὸν δ' ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὄντας, ἀλλὰ περὶ μέτρια μὴ περὶ αὐτῶν λέγοντας, ὁμιλεῖν ἢ κὴ πρὸς πράγμασι, κὴ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους, κὴ μὴ διαταραττομένους, ἐν δὲ τῷ βίῳ μεταβολαῖς, ἀλλὰ καλῶς κὴ μετρίως, κὴ τὰς συμφορὰς, κὴ τὰς εὐτυχίας φέρειν ἐπισταμένους. Καὶ μὴ θαύμαζε, εἰ πολλαὶ τῶν εἰρημένων ὄξιν. ἃ κὴ σὺ γινώσκεις. Οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν, ἀλλ' ἠπιστάμην, ὅτι τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος, κὴ τῶν ἰδιωτῶν, κὴ τῶν ἀρχόντων, οἱ μὲν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἕτερος ποιοῦντας ἑωράκασιν, ἕνια δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπινοοῦντες· ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ τοῖς περὶ τῶν ἐπινοημάτων ζητεῖν τὰς χαυνότητας, ἐν οἷς ἔστι φαῦλον, οὐδ' ἄπιστον, οὐδ' ἔξω τῶν νομιζομένων ἀεὶ ὂν εὑρεῖν. ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον εἶναι χαριέστατον, ὃς ἂν τῶν διαπαρισμῶν ἐν τῶν ἄλλων διαφοραῖς ἀφέσῃσι τὰ πλεῖστα δυνηθῇ, κὴ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν, *Metaphrasis.* Sapientes existima non seriò de parvis contendentes, sed bene de maximis dicentes: neque quidem aliis fœlicitatem pollicentes, ipsos vero in multis inopiis existentes: sed modica quidem de se dicentes: versari autem & *in* rebus, & *cum* hominibus valentes, & non perturbatos in vitæ mutationibus, sed bene & moderatè & calamitates & res secundas ferre scientes. Et ne mirare, si multa dictorum

sunt,

ſunt, & quæ tu cognoſcis. Non enim me hoc latuit, ſed ſciebam, quòd tantis exiſtentibus *quoad* multitudinem & privatis & principibus, alii quidem aliquid horum dixerunt, alii verò audierunt, alii verò alios faeientes viderunt, quædam verò ipſi ſunt ſtudentes. At enim non in orationibus oporter, quæ de inſtitutis *ſcriptæ ſunt*, quærere novitates, in quibus neque præter opinionem, neque incredibile, neq; eorum, quæ extrinſecus exiſtimantur, quicquam eſt invenire, ſed arbitrari eum eſſe gratiſſimum, qui diſperſorum in aliorum mentibus colligere plurima potuerit, & dicere pulcherrimè de ipſis. *Periphraſis.* Sapientiâ præditos puta eſſe non eos, qui de rebus minutis curiosè rixantur, ſed qui de maximis rebus egregiè dicunt: nec eos, qui aliis fœlicitatem pollicentur, cum ipſi multarum rerum inopiâ laborent: ſed eos, qui cùm de ſe modicè dicant, tamen & negotia dextrè obire, & inter homines verſari commodè poſſunt: nec in vitæ mutationibus perturbantur, ſed pulchre moderatéque ferre tam ſecundas res, quàm adverſas didicerunt. Neque verò mireris nos multa dixiſſe, quæ & ipſe intelligas. Neque enim hoc me præteriit, ſed ſatis ſcivi, cùm tanta multitudo ſit & hominum privatorum, & principum, alios horum aliquid dixiſſe, alios audiviſſe, alios à nonnullis facta vidiſſe, nonnulla etiam ipſos factitare. Verùm in his orationibus, quæ ad præceptiones de officiis pertinent, non requirenda eſt novitas: in quibus nec admirabile, nec incredibile, nec inuſitatum quicquam comperitur. Is verò doctiſſimus habendus erit, qui eorum, quæ in animis aliorum diſperſa jacent, quàm plurima colligere & elegantiſſimis verbis potuerit explicare.

Græciſmi, Phraſes, &c.

Hinc, 1. Ὑποφῦδαι τοῖς ἄλλοις εὐδαιμονίαν. Polliceri aliis fœlicitatem. 2. Ἐν πολλαῖς ἀπορίαις εἶναι. Multarum rerum inopiâ laborare. 3. Ὁμιλεῖν τοῖς πράγμασι. Græciſm. Verſari in rebus. 4. Μετρίως φέρειν

φέρειν τὰς συμφορὰς. Moderate ferre res adverſas. 5. Ἐπιτηδεύειν vel ἐπιτηδεύοντα τυγχάνειν τι. Græciſm. Facere vel factitare aliquid. 6. Τὰ τῆ ἕξω νομιζομένων. Græciſm. Res inuſitatæ.

Ἐπεὶ καὶκεῖνό μοι σαφὲς λῦσ, ὅτι τὰ συμβουλεύοντα καὶ τῆ ποιημάτων, καὶ τῆ συγγεγραμμάτων χρησιμώτατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν, ὑ μὴν ἥδιστά γε αὐτῆς ἀκούουσιν, ἀλλὰ ταὐτὸ πεπόνθασιν, ὅσπερ οἱ τοὺς νουθετοῦντας· καὶ γὸ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν ἅπαντες· πλησιάζειν δ' ὑ βούλονῆ), ἀλλὰ μᾶλλον αἱρεθῆναι τοῖς ἁμαρτάνουσιν, ἀλλ' ὑ τοῖς ἀποτρέπουσι. Σημεῖον δ' ἂν τις ποιήσαιτο τὴ Ἡσιόδε καὶ Θεόγνιδος, καὶ Φωκυλίδε πίναν. Καὶ γὸ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους συμβούλους γεγονῆναι τῷ βίῳ τῆ ἀνθρώπων. Ταῦτα ἢ λέγοντες, αἱρεθῆ) συνδιατρίζειν τῆ ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον, ἢ τῆ ἐκείνων ὑποθήκαις. Ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξειε καὶ τῆ σεσεχόν των ποιητῆ τὰς καλλιμβρὰς γνώμας, ἐφ' αἷς ἐπῄνοι μάλιστα ἑαυτὸν ἔσεσθαι, ὁμοίως ἂν καὶ σοὶς ταύτας διατρῖβειν· ἥδιον γὸ ἂν καμφθείας τῆ φαυλοτάτης, ἢ τῆ ὅτου τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσειν. *Metaphraſis.* Deinde & illud mihi notum erat, quòd conſulentia & poëmatum, & ſcriptorum utiliſſima quidem omnes judicant, non verò jucundiſſimè ipſa audiunt, ſed id ipſum paſſi ſunt, quod erga admonentes. Et enim illos laudant quidem omnes, accedere autem non volunt, ſed magis eligunt unà eſſe cum peccantibus, ſed non *à vitiis* dehortantibus. Signum verò quis fecerit Heſiodi, Theognidis & Phocylidis poëſin. Et enim hos aiunt quidem optimos conſiliarios fuiſſe vitæ hominum. Hæc verò dicentes præ optant conterere tempus mutuis ineptiis magis, quàm illorum præceptis. Adhuc verò, ſi quis delegerit & excellentium Poetarum appellatas ſententias, in quibus illi maximè elaborârunt, ſimiliter & erga has affecti ſurint. Libentiùs enim comœdiam nequiſſimam, quàm ſic artificiosè facta poëmata audierit. *Periphraſis.* Illud quoque mihi ſatis notum fuit, cùm & poëmata, & alia ſcripta quæ ſuaſione conſtant, omnes utiliſſima eſſe judicent: ea tamen non libentiſſimè audire: ſed eodem

erga

erga monitores: quos ut univerſi laudant, ſic eorum congreſſus refugiunt, illorumque conſuetudinem, qui ſocii delictorum ſint, non eorum, qui à vitiis dehortentur, experunt. Id quod & ex Heſiodi & Theognidis, & Phocylidis poëſi cognoſcitur. Nam hos fatentur optima vitæ mortalium reliquiſſe conſilia. Sed quamvis hoc dicant, nugis tamen audiendis & recitandis tempus perdere, quàm in illorum præceptionibus verſari malunt. Præterea ſi quis è Præſtantibus Poëtis, eas, quas ſententias vocant, in quibus illi potiſſimùm elaborarunt, excerperet: erga illas etiam eodem animo eſſent. Comœdiam enim vel nequiſſimam audire mallent, quàm Poëmata tàm artificioſa.

Græciſmi, Phraſes, &c.

Hinc, 1. Τὰ συμβαλλόντα τῆς ποιημάτων. Græciſm. Carmina ſuaſoria. 2. Σωιεῖναι τοῖς ἑταιρίσταις. Græciſ. Conſuetudine uti eorum, qui ſocii ſunt delictorum. 3. Σωδιατείβειν τ' ἀνοίαις. Perdere tempus nugis, &c.

Καὶ τί δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγοντα διατείβειν; ὅλως γὰρ εἰ βέλοιμθ σκοπεῖν τὰς φύσεις τ' ἀνθρώπων, εὑρήσομθ τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ὅτε τ' σπίων χαίροντας τοῖς ὑμνοποιοῖς, ὅτε τ' ὄπτησδ ἡμάτων τοῖς καλλίσοις, ὅτε τ' πεζγμάτων τοῖς βελτίσοις, ὅτε τ' μαθημάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἡδονὰς ἔχοντας, καὶ δοκοῦντας χαρτεικοὺς εἶ) καὶ φιλοπόνους, τοὺς τ' δίκαιον τὸ μὴ ποιοῦντας. Ὥστε πῶς ἄν τις τοῖς τοιούτοις ἢ φθονοῦν, ἢ διδάσκων, ἢ χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσειεν; οἱ μὲν τοῖς ἐρημθόμε λόγοις, φθονοῦσι μὴ τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἁπλῶς δ' ἡγῶν) τοὺς νῦν ὐκ ἔχοντας. ὅτω δ' τὰς ἀληθείας τ' πεζγμάτων φθύγγοιν, ὡς ὐδὲ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἴσασιν, ἀλλὰ λυπῦν) μὲν ὅτ' ἐπ' ἰδίων λογιζόμθοι, χαίρουσι δ' ὅτ' ἐπ' ἀλλοτρίων διαλεγόμθοι. Βέλοιντο δ' ἂν τῷ σώματι κακοπαθοῦσι μᾶλλον, ἢ τῇ ψυχῇ πονοῦσι, καὶ σκέψασθαι δεῖ πρὸς τ' ἀναγκαίων. Εὕροι δ' ἄν τις αὐτοὺς ἐν μὲ τ' πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις λοιδορουμθους, ἐν δὲ τ' ἐρημ-

μίαις ὐ βελδομθύες, ἀλλ' ἐυχομθύες. Λέγω ὃ ταῦτα ὐχὶ πάντων, ἀλλὰ χὶ τ̃ ἐνόχων τοῖς εἰρημθύοις ὄντων. ἐκεῖνο δ' ἴν φανερὸν, ὅτι δεῖ τὸν βελομένυς ἢ ποιεῖν, ἢ γεάφειν τ̀ μαχαειτμθύον τοῖς πολλοῖς, μὴ τὸν ὠφελιμωτάτυς τ̃ λόγων ζητεῖν, ἀλλὰ τὸν μυθωδεςάτυς, ἀκόοντες μ̀ χὸ τ̃ τοιύτων χαίρυσι, θεωρῦντες ὃ τὸν ἀγῶνας χὴ τὰς ἁμίλλας ἄχθον). *Metaphraſis.* Et quid opus eſt per unum quodque dicentem immorari? Omnino enim ſi velimus conſiderare naturas hominum, inveniemus multos ipſorum, neque ciborum gaudentes ſaluberrimis, neque ſtudiorum honeſtiſſimis, neque rerum optimis, neque doctrinarum utiliſſimis, ſed omnino contrariis utili voluptates habentes, & videri tolerantes eſſe, & induſtrios decentium quidquam non facientes. Itaque quomodò quis talibus, ſeu adhortans, ſeu docens, ſeu utile quid dicens placuerit, qui præter dictos ſermones, invident quidem bene ſapientibus, ſimplices verò exiſtimant mentem non habentes: ſic autem veritatem rerum fugiunt, ut neque ſuæ ipſorum ſciant, ſed mœrent quidem de propriis cogitantes: gaudent verò de alienis differentes: velint autem corpore malum paſſi eſſe magis, quàm animo laborare & commentari de aliquo neceſſariorum. Invenerit autem quis ipſos in mutuis quidem congreſſibus convicia facientes, vel conviciis affectos, in ſolitudine autem, *id eſt ſolos* non deliberantes ſed optantes. Dico autem hæc non contra omnes, ſed contra obnoxios dictis exiſtentes. Illud verò igitur manifeſtum, quòd oportet volentes vel facere vel ſcribere quid gratum multis, non utiliſſimos quærere ſermonum, ſed fabuloſiſſimos. Audientes enim tales gaudent, ſpectantes verò certamina & pugnas mœrent. *Periphraſis.* Et quid opus eſt ſingulis commemorandis immorari? Omnino enim, ſi naturas hominum conſideremus, pleroſque nec cibis ſaluberrimis gaudere, nec ſtudiis pulcherrimis, nec actionibus optimis, nec doctrinis utiliſſimis reperiemus, & eas voluptates habere maximas, quæ rationi utilitatis maximè repugnant: ac tolerantes & induſtrios videri eos,

qui

qui officium negligunt. Quarè qui talibus quisquam placeat sive moneat, sive doceat, sive utile aliquid dicat? qui præter ea, quæ diximus, prudentibus etiam invident, simplices autem & candidos putant amentes: & sic à veritate rerum abhorrent, ut ne sua quidem negotia nôrint. Nam de suis quidem rebus cogitantes mœrent: de alienis autem cùm disputant, gaudent: mallentq; corporis ærumnam ferre, quàm animum exercere, & de re aliqua necessaria suscipere cogitationem. Ac in congressibus quidem eos inter sese convicia vel dicere, vel audire: in solitudine verò non deliberare, sed optare deprehendas. Atq; hæc non in omnes dico: sed in eos tantùm, qui his, quæ diximus, vitiis constricti sunt. Illud certè palam est, si qui sunt, qui velint aliquid multitudini gratum vel carmine vel soluta oratione scribere, iis exquirenda esse non utilissima quæque, sed fabulosissima. Nam talibus quidem audiendis gaudent: sed cùm veras causas & certamnia spectant, mœrore afficiuntur.

Græcismi, Phrases, &c.

Hinc, 1. Οὐκ ἔχειν ἀ γῦν. Amentem esse. 2. Φεύγειν τὰς ἀληθείας τ πραγμάτων. Abhorrere à veritate rerum. 3. Καταπαθῆσαι τὸ σώματι. Ærumnam corporis ferre. 4. Γράφειν τι χαριεισμόν τοῖς πολλοῖς. Scribere aliquid gratum multitudini.

Διὸ κ ἀ Ὁμήρε ποίησιν, κ τὸν πρώτως διέξοντας πραγμάτων, ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι καθάπτες ἀ φύσιν ἀ τ ἀνθρώπων ἀμφοτέραις ἀ ἰδίαις ταύτας κατεχρήσαντο πρὸς ἀ ποίησιν. Ὁ μὲν γὰ τὸν ἀγῶνας, κ τὸν πολέμες ἀ μυθίων ἐμυθολόγησεν, οἱ δ τὸν μύθες εἰς ἀγῶνας κ πράξεις κατέστησε. ὃς τε μὰ μόνον ἀκροᾶς ἡμῖν, ἀλλὰ κ διακτὸν γενέσθαι. τοιούτων δ παραδειγμάτων ὑπαρχόντων δῆλον τοῖς ὀρθυμῶσι τὸν ἀκροωμένων τυγχάνειν, ὅτι τὸ μὰ νοεῖσθαι κ συμβαλέσθαι ἀφατόν, ἐκεῖνα δ χαστέον κ λακτέον, οἷς ὁρᾶσι τὸν ὄχλον χαίροντας. *Metaphr.* Quare & Homeri Poësin, & qui primum inve-

 nerunt

nerunt Tragœdiam dignum mirari: quòd animadvertentes naturam hominum utrisq; formis hisce abusi sunt ad Poësin. Ille quidem enim certamina & bella semideorum fabulatus est: hi verò fabulas ad certamina & actiones constituerunt, ut non solùm eæ, quæ audiri possint, nobis sed & spectabiles factæ sint. Talibus igitur exemplis existentibus monstratum est cupientibus audientes demulcere, quod ab admonendo & consulendo abstinendum, illa verò scribendum & dicendum, quibus vident plebem gaudentem. *Periphr.* Quamobrem Homeri Poësis, & ii, qui primi Tragœdiam invenerunt, admiratione afficiendi sunt: quòd animadversâ humani ingenii naturâ, utrisq; his rationibus ad Poësin suam abusi sunt. Alter enim certamina & bella semideorum fabulosè persecutus est: Alteri fabulas in ludos & actiones redegerunt, ut à nobis non audiri tantum, sed etiam spectari possint. Cùm igitur talia exempla in promptu sint, demonstratum est, si quis auditores allicere studeat & demulcere, ab admonitionibus & consiliis esse abstinendum: illa autem & scribenda & dicenda, quibus populum gaudere videt.

Græcismi, Phrases, &c.

Hinc, 1. Μυθολογεῖν τοὺς ἀγῶνας τῶν ἡμιθέων. Fabulosè persequi certamina semideorum. 2. Καθιστάναι τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις. Redigere fabulas in ludos & actiones. 3. Ἀφεκτέον τῶν νουθετεῖν. Græcism. Abstinendum est ab admonitionibus. 4. Ἐκθετέα γραπτέον. Græcism. Illa sunt scribenda.

Ταῦτα δ' ἴδιλον, ἡγεμόνος σε δεῖν ἐχέτω τῶν πολλῶν, ἀλλὰ πλείων ὄντα τρέφοντον, καὶ τῷ αὐτῷ γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν παιγνιδίων, μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνδρώπων, τοῖς πλουσίοις ἀναπείθειν· ἀλλ' ὅτι τῶν πράξεων τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν· ἄλλος τε ἐπαινεῖν δεῖ τὸν μιμητὴν τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦντα οἱ δεῖ τῆς φιλοσοφίαν διαπείθοντες, καὶ φαῦλον οἱ μὲν, δεῖ δὴ ἐρετικῶν λόγων, οἱ δ', διὰ τὸν πολιτικῶν, οἱ δ', δι' ἄλλων τινῶν,

φρονι-

φρονιμωτέρους ἔσεσθαι τοῦ αὐτοῖς πλησιάζοντας. Ἐκεῖνο ἢ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὅτι δεῖ τὸ καλῶς πεπαιδευμένον ἐξ ἐκάστου τούτων ἡμᾶς συμβουλεύεσθαι δυνάμενον. Χρὴ τοίνυν ἀφέμενον ἐλθόντα, λαμβάνειν αὐτοῦ τὸ ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τοῖς καιρῶν διαφοραῖς τοῦ συνιόντας. Εἰ δὲ μή, τοῦ καθόλου τὰ πραγμάτων λέγοντας, καὶ τοῦ μηδὲν γινώσκοντας τῶν λεγόντων ἀποδοκιμάζειν. Δῆλον γὰρ ὡς ὁ μηδὲν ὢν αὐτῷ χρήσιμος, οὐδ' ἄλλον φρόνιμον ποιήσειν. τοὺς δὲ νῦν ἔχοντας καὶ δυναμένους ὁρᾶν πλέον τι ἄλλων, καὶ πολλῶν ποιεῖ καὶ διδάσκειν, γινώσκειν ὅτι σύμβουλοι ἀγαθοὶ χρησιμώτατον, καὶ πλουσιώτατον ἁπάντων κτημάτων ὄντες. Ἡγοῦ δὲ τοῦτο σοὶ μεγίστην ποιήσειν τὴν βασιλείαν, ὅσπερ ἂν τὸ διάνοιαν τὸ σὺν πλείστῃ ὠφελείᾳ δυνηθῶσιν. *Periphrasis.* Hæc autem percurri existimans te oportere non unum è multis, sed multorum existentem Regem, non eandem sententiam habere *cum* aliis, neque seria rerum, neque prudentes hominum voluptatibus discernere: sed in actionibus utilibus eos explorare: præsertim cùm de exercitationibus animi contendunt, qui circa Philosophiam occupati *sunt*, & aiunt alii quidem per contentiosos sermones, alii verò per civiles, hi verò per alios quosdam, prudentiores fore ipsis utentes familiariter. Illud vero omnes fatentur, quòd oportet bene institutum, ex unoquoque horum factum esse consilium dare valentem. Oportet igitur dimittentem controversa, ad confessum venientem capere ipsorum argumentum, & maximè quidem in occasionibus spectare consulentes: si verò non, in universum *de* rebus dicentes & nihil cognoscentes dicentium, reprobare. Manifestum enim, quòd nihil existens sibi ipsi utilis, neque alium prudentem fecerit. At mentem habentes, & valentes videre plus aliquid aliis, plurimi facito & cole, sciens quòd consiliarius bonus utilissima & maximè regia omnium possessionum est. Existima verò hos tibi maximum facturos regnum, qui mentem tuam plurimùm juvisse poterint. *Periphr.* Hæc exposui propterea, quòd existimavi oportere te, cùm non sis unus de multis, sed multorum

Rex,

Rex, non ita ſentire, ut cæteros: neque vel res graves, vel homines prudentes metiri, ac ponderare voluptatibus, ſed in actionibus utilibus periculum illorum facere, præſertim cùm ſapientiæ profeſſores de animi exercitationibus inter ſe diſſentiant. Nam alii diſputationibus dialecticis, alii præceptis eloquentiæ, alii per alia quædem ſuis auditoribus ſapientiam pollicentur. In eo verò conſentiunt omnes, bene inſtitutum hominem oportere ex his ſingulis ſibi prudentiam conſilii capiendi comparare. Sunt igitur ea, de quibus ambigitur, miſſa facienda: & amplectendum id, de quo nulla controverſia eſt, ut rectius de illis judicetur. Ac conſiliarii tum maximè, cùm res conſilium præſens poſtulat, ſpectandi ſunt: repudiatis iis, qui in univerſum de rebus dicunt, quive nihil eorum, quæ fieri debent, intelligunt. Conſtat enim eum, qui ſibi ipſe prorſus eſt inutilis, nunquam alios effecturum eſſe prudentiores, Cordatos autem viros, & qui longiùs quàm alii proſpicere poſſunt, magni facito & colito: ac perſuaſum habeto bonum conſiliarium, utiliſſimam & Rege digniſſimam poſſeſſionem eſſe. Illos etiam tuum regnum amplificaturos credito, qui tuam mentem plurimùm potuerint excolere.

Græciſmi. Phraſes, &c.

Hinc, 1. Τῷ αὐτῷ γνώμῃ ἔχειν τοῖς ἄλλοις. Græc. Idem ſentire cum aliis. 2. Ἀνακρίνειν τὴ τῶν ἡδονῶν. Metiri ac ponderare aliquid voluptatibus. 3. Ἀμφισβητεῖν περὶ τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς. Græc. Diſſentire de animi exercitationibus. 4. Διατείβειν περὶ τὴ φιλοσοφίαν. Græc. Verſari in ſapientiæ ſtudio. 5. Ἀφίεσθαι τῶν ἀμφισβητουμένων. Omittere ambigua. Miſſa facere ea, de quibus ambigitur. 6. Ἐρχεσθαι ὅπη τὸ ὁμολογούμενον. Venire ad id, quod eſt in confeſſo. Amplecti id, de quo nulla eſt controverſia. 7. Λαμβάνειν τὸν ἔλεγχον τῶν περὶ τὴ φιλοσοφίαν διατειβόντων. Græc. Explorare Magiſtros ſapientiæ. Judicare de profeſſoribus ſapientiæ, &c. 8. Ἐπὶ τῶν χρῶν.

ρῶν. Græc. Occaſione oblatâ. Dum tempus poſtulat. 9. Μεγίσλω ποιῆν τ βασιλείαν. Amplificare regnum, &c. 10. Πλεῖσα ὠφελῶν τ διάνοιαν. Plurimùm juvare & excolere mentem.

Ἐγὼ μὲν οὖν ἃ τε γινώσκω, παρήνεσα, καὶ τιμῶ σε τούτοις οἷς τυγχάνω δυνάμενος. Βέλει δ' καὶ τοὺ ἄλλες, (ὅπερ ἔφην ἀρχόμενος) μὴ τὰς εἰωσμένας ἄγειν σοὶ δωρεὰς, ἃς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγορά ζετε παρὰ τ διδόντων ἢ τ πολούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἷς ἐὰν σφόδρα χρήσῃ, καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλίπῃς, ἃ καταπείσεις, ἀλλὰ μείζως, καὶ πλείονος ἀξίας ἔσας αὐτὰς ποιήσεις. *Metaphraſis.* Ego quidem igitur, quæque noſco, admonui, & honoro te his, quibus ſum potens. Velis autem & alios, (quod dixeram incipiens) non conſueta agere ubi dona, quæ vos longè pluris emitis à dantibus quàm à vendentibus, ſed talia, quibus ſi valde, uſus fueris, & nullam diem dereliqueris, non deteres, ſed majora & pluris digna exiſtentia ipſa facies. *Periphraſis.* Ego quidem pro mea intelligentia te admonui, & eum honorem, quem poſſum, tibi habeo. Velle autem debes, ut etiam alii, (quod initio dixi) non conſueta munera tibi offerant, quæ vos longè pluris emitis ab iis, qui ea donant, quàm qui vendunt: ſed ea, quibus tametſi multùm utaris, idque nullum diem facere intermittas nihil decedat, nihil deteratur, ſed quæ majora & pretioſiora ipſo uſu reddas.

Græciſmi, Phraſes, &c.

1. Τυγχάνω δυνάμενος. Atticè pro δύναμαι. Poſſum. 2. Ἄγειν τινὶ τὰς δωρεάς. Afferre alicui munera. 3. Σφόδρα χρῆσθαι τ δωρεαῖς. Multùm uti muneribus. 4. Μηδεμίαν διαλείπειν ἡμέραν. Nullum intermittere diem. 5. Πλείονος ἀξίας τι ποιεῖν, Pretioſius aliquid reddere, &c. *N. B.* Πλείονος ἀξίας ἔσας] τὸ ἔσας vel redundat, vel pro infinitivo ἔσῃ) ponitur.

F I N I S.

Signis hunc furto rapiat Libellum
Ne vestris manibus reformat
Verbat ad lectos acaronta
vndas nomen Returney

Signis hunc
furto rapiat
libellum atq3
vix cognitum
reformat
patronat
patronat alium

John Rich
His Book

Anno Domini
1698